

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ALİ HİMMET [BERKİ]
FÂZİL'İN GALATAT DEFTERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

106878

HAZIRLAYAN
SONGÜL İPEK

106878

TEZ DANIŞMANI
PROF.DR.AHMET TOPALOĞLU

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İstanbul 2001

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Yüksek Lisans öğrencisi Songül İpek' in "Fazıl' ın Galatat Defteri" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Ahmet Topaloğlu
Üniversitesi : Marmara

Üye : Prof.Dr. Orhan Bilgin
Üniversitesi : Marmara

Üye : Doç.Dr. Ceval Kaya
Üniversitesi : Marmara

İmza

.....
.....

.....
.....

.....
.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 22/11/2001 tarih ve 2001/01 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Emine Gürsoy-NASKALI
Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ÖNSÖZ	II
ALİ HİMMET BERKİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ	III
TARİHÇE	IV
1. SÖZLÜK.....	1
2. DİZİN.....	66
3. BİBLİYOGRAFYA	84
4. ÖZGEÇMİŞ.....	85

ÖZET

Bu çalışmada Ali Himmet Berki'nin 86 sayfadan oluşan Fâzıl'ın Galatat Defteri adlı eseri incelenmiştir. Çalışmanın başında önsöz bulunmaktadır. Eser üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde galatın tarihçesi yer almaktadır. Bundan sonra ise Fâzıl'ın Galatat Defteri adlı sözlük Türkiye Türkçesine çevrilmiştir. Eserin orijinal şeklinde Arapça ve Farsça kelimeler ayrı bölümlerde ele alınmıştır. Bu çalışmada Arapça ve Farsça kelimeler ayrı yapılmadan alfabetik olarak sıralanmıştır. Kâmûs-i Türkî ve Lugat-ı Nâci adlı sözlüklere bakılarak Fâzıl'ın Galatat Defteri adlı eserde geçen kelimelere yer verilip verilmediği incelenmiştir.

Tez çalışmasının üçüncü kısmını ise dizin oluşturmaktadır. Sözlükte dolaylı olarak geçen koyu yazılmış kelimeler alfabetik olarak sıralanıp ilgili bulunduğu madde başına gönderilmiştir.

Fâzıl'ın Galatat Defteri adlı eserde kelimeler 425 ana başlık altında ele alınmış olup, bunların 359 tanesi Arapça, 66 tanesi ise Farsça kelimelerden oluşmaktadır. Tezin sonunda eserin tıpkıbasımı, bibliyografya ve özgeçmiş bulunmaktadır.

ÖNSÖZ

Başta Arapça ve Farsça olmak üzere yabancı dillerden Türkçeye geçen, biçim ve anlam değişikliğine uğrayarak kullanılan kelimelere **galat** denir.

Galat, Arapçada masdar olarak “yanılmak” mânasına gelir; çoğulu **galatâtür**. Türkçe sözlüklerde ise galat “yanlış, yanlışlık, yanılma, yanılğı, dilbilgisi kuralına uymayan kelime veya ibare, dil yanlış” gibi anlam taşır. Yanlış olduğu halde herkesçe benimsenip kullanılan kelimelere **galat-ı meşhûr**, hiçbir şekilde kullanımını uygun görülme-
meyen kelimelere ise **galat- fâhiş** denir.

Türklerin İslamiyeti kabul etmeleriyle Türkçeye Arapça ve Farsçadan kelime alınmaya başlanmış, aynı inanç içinde yer almaları sebebiyle Arap ve Fars dilleri yabancı sayılmamıştır. Sadece Arapça ve Farsçadan değil münasebet kurulan başka milletlerin dillerinden de kelime alınmıştır. Bu kelimeler bazı değişikliklere uğrayarak Türkçeye yerleşmiş, kendini kabul ettirmiş ve haklarında eserler yazılmıştır. Yazımdan anlama, hatta ses ve yapı özelliklerine kadar bütün değişiklikler bu eserlerde galat olarak kabul edilmiştir. Çünkü kelimelerin alınmış oldukları dillerdeki esas şekilleri doğru olarak değerlendirilmiştir.

Ali Himmet Berki, *Fazıl'ın Galatat Defteri* adlı eserinde konuşma ve yazı dilindeki yanlışlardan bahseder. Bu eseri yeni harflerin kabulünden önce, oğlu için yazmıştır.

Bu çalışma, üç bölümden meydana gelmektedir. İlk bölümde galatın tarihçesi ele alınmıştır. İkinci bölümde sözlük yer almaktadır. Sözlükte Arapça ve Farsça galat kelimeler iki ayrı bölümde ele alınmıştır. Sözlükte bulunan kelimeler Kâmûs –i Türkî, Lugat-ı Nâci ‘de araştırılıp bu sözlüklerde bunların galat olarak geçip geçmediği kontrol edilmiştir. Üçüncü bölümde ise dizin yer almaktadır.

Galat konusuyla ilgili bu çalışmayı yapmamı tavsiye eden tez danışmanım Prof. Dr. Ahmet Topaloğlu’na, ayrıca yardımını gördüğüm Dr. Zühal Kültüral’a teşekkür ederim.

ALİ HİMMET BERKİ

Ali Himmet, (1882-1976), İslâm, Osmanlı ve Türk medenî hukuku sahalarındaki çalışmalarıyla tanınan Cumhuriyet dönemi hukukçularındandır. Demircizâde kadı Osman Efendi'nin oğlu olup 1882'de babasının kadılık yaptığı Elbistan'da doğdu. Aslen Akseki'nin Unulla köyündendir. İlk öğrenimini köyünde ve İbradi Rüşdiyesi'nde yaptı. Daha sonra İstanbul'a gitti ve Tokatlı Mehmet Şakir Hoca'dan ders okuyarak icâzet aldı. Medresetü'l-Kudat'ı birincilikle bitirdi.

Ali Himmet Berki hem İslâm ve Osmanlı hukuku hem de Türk medenî hukuku alanında çalışmış ender hukukçulardandı. Kendi döneminde pek ilgi gösterilmeyen konulara el atmış, bu alanlarda faydalı eserler meydana getirmiştir.

Ali Himmet Berki hukukçuluğunun yanı sıra tıp, tarih ve edebiyata, bu arada Fars edebiyatına da ilgi duymuştur. Ankara'da bulunduğu dönemlerde Mehmed Âkif'le ve kısa bir süre kaldığı Mısır'da Âkif'in yakın dostu Yozgatlı Mehmed İhsân Efendi ile tanışmış, onlarla köklü dostluk kurmuştur.

Ali Himmet Berki'nin *Fâzıl'ın Galatât Defteri* dışında yayımlanmış diğer eserleri şunlardır: 1) *Eski Hâdiselerde Tatbiki Lâzım Gelen İrs ve İntikâl* (Ankara 1938). 2) *Vakıflar*. (I-II, İstanbul 1940; Ankara 1950 ; ayrıca I, İstanbul 1946). 3) *Eski ve bugünkü hukuktaki hükümleri inceleyen Miras ve Tatbikatı*. (İstanbul 1947; Ankara 1951,1963). 4) *Hukuk Mantığı ve Tefsir* (Ankara 1948). 5) İstanbul'un fethinin 500. yıl dönümü münâsebetiyle yazdığı *Büyük Türk Hükümdarı İstanbul Fatih Sultan Mehmed Han ve Adalet Hayatı* (İstanbul 1953). 6) *Tasarruf Hukuku Bakımından Dalyan ve Voli*. (Ankara 1953). 7) *İslâm Hukukunda Ferâiz ve İntikâl*. (Ankara 1954). 8) *Sular Hukuku, Eski ve Yeni Hükümlere Göre* (Sedat Çumralı ile birlikte, Ankara 1959). 9) *Mecelle* (metin kontrolü ve lugatçe, Ankara 1959; İstanbul 1979). 10) *Hâtemü'l-Enbiyâ Hazreti Muhammed ve Hayatı* (Osman Keskioglu ile birlikte, 1. kitap, Ankara 1959; 2. kitap, Ankara 1960). 11) *Vasiyyet ve Ölüme Bağlı Tasarruflar* (Ankara 1961). 12) *İslâm'da Kaza, Hüküm ve Hâkimlik ve Tevâbii*. (Ankara 1962). 13) *Vakıflara Dair Yazılan Eserlerle Vakfiye ve Benzeri Vesikalarda Geçen İstilah ve Terimler* (Ankara 1966). 14) *Ahlaka Ait 239 Hadis* (tercüme ve izah, Ankara 1968). Eserin ikinci baskısı *250 Hadis* başlığı altında yapılmıştır (Ankara 1970).

TARİHÇE

Galat kelimesi Arapçada masdar olarak “yanılmak” mânasına gelir. Türkçe sözlüklerde “yanlış, yanlışlık, yanılma, yanılğı, dil bilgisi kuralına uymayan kelime veya ibare, dil yanlışlığı” gibi anlamlar taşır.

Türklerin İslâmiyeti kabul etmeleriyle Türkçeye Arapça ve Farsçadan kelime alınmaya başlanmış, aynı inanışa sahip olunması nedeniyle bu diller yabancı sayılmamıştır. Arapça, Farsça kelimelerle beslenen resmi bir dil oluşmuştur. Sadece Arapça ve Farsçadan değil, etkileşim halinde bulunulan çeşitli milletlerin dillerinden de kelimeler alınmıştır. Değişikliklere uğrayarak Türkçeye yerleşen ve kendini kabul ettiren kelimeler bu değişimlerden dolayı galat (yanlış) kabul edilmiş ve haklarında pek çok eser yazılmıştır. Yazımdan anlama, hatta ses ve yapı özelliklerine kadar bütün değişiklikler galat konusunun kapsamına girmiştir. Hangi dil olursa olsun kelimelerin asılları dikkate alınmış, sonradan ortaya çıkan biçimler galat kabul edilmiştir.

Galat konusu başlangıçta, bir yabancı dil olarak öğrenilen Arapça ve Farsça ile ilgili dil yanlışlarının, bu iki dilden alınan ve Türkçeye mal olan kelimelerin meselesi olarak ortaya çıkmıştır. Galatâta dair eserlerde, bunların müelliflerinin eğitim yıllarında edindikleri kitâbî bilgilere göre Türkçede yanlış kullanılan kelimeleri düzeltme düşüncesi hâkimdir. Galat sözlükleri bazı kelime ve deyimlerin asıllarını aydınlatmada faydalı olduğu gibi, yanlış biçimleriyle yerleşen kelimelerin çok defa asıl biçimlerinin unutulmuş olarak benimsendiğini ve dilin yapısına uygun şekilde kullanıldığını göstermesi açısından önemlidir.

Türkçede yanlış kullanılan Arapça kelime ve ibareleri ele alan ilk çalışma İbn Kemal, *et-Tenhîh alâ gâlati'l-hâmil (câhil) ve'n-nehîh*'tir. Bu eser *Galatâtü'l-avâm* olarak tanınır. Kitap *Tercüme-i Galatâtü'l-avâm* adıyla Türkçeye çevrilmiştir. Ebüssuûd Efendi tarafından yazılan *Sakatâtü'l-avâm* adlı eser, Mustafa Şevket Şehri tarafından serhedilerek yayımlanmıştır. Ebüssuûd Efendi bu eserinde ele aldığı kelimelerin Türkçede kullanılan şekillerinin yanlış, Arapça şekillerinin doğru olduğunu savunmuştur.

Mehmed Hafid'in yazdığı *ed-Dürerü'l-müntehabâtü'l-mensûre fi islâhi galatâtü'l-meşhure* adlı eseri 1065 dolayında kelimeyi ihtivâ etmesi ve ilk derli toplu galat sözlüğü olması bakımından önemlidir.

Sırrı Paşa, *Galatât* adlı eserinde Türkçede yanlış kullanıldığı ileri sürülen 103 Arapça kelimeyi üç bölümde incelemiştir. Birinci bölümde galat olmakla birlikte kullanılması uygun görülen kelimeler, ikinci bölümde söz ustaları tarafından uygun görülmediği halde yaygın olarak kullanılan kelimeler, üçüncü bölümde ise kesinlikle kullanılmaması gereken kelimeler ele alınmıştır.

Mustafa İzzet, *Tashîhu'l-galatât ve'l-muharrefât fi'l-esmâi ve'l-lugât* adlı eserinde dile tamamen yerleşen ve kullanılmasında sakınca görmediği kelimeleri incelemiştir. Yazar, yanlış kullanılan pek çok kelimenin doğrusundan daha güzel olduğunu belirtmiştir.

Mehmed Hâlid, *Tedkik-i Galatât-ı Tercüme* adlı eserinde Fransızcadan yapılan çevirilerde yanlış tercüme edilen kelimeleri alfabetik olarak sıralamıştır.

Kemalpaşazâde (Mehmed) Said, *Galatât-ı Tercüme* adlı eserini 1306-1324 (1889-1906) yılları arasında İstanbul'da yayımlanmıştır. On sekiz “defter”den meydana gelen bu eserde müellif, Fransızcadan yapılan çevirilerde rastladığı tercüme yanlışlarını alfabe sırasına göre ele alıp incelemiştir.

Fâik Reşad, *Talîm-i Kitâbet, Zeyl 1.İmla ve Galatât*, ikinci baskısını *Rehber-i İmlâ* adı altında yayımlamıştır. Fâik Reşad, İstanbul'da 1308 (1890) yılında Ali Nazîmâ ile birlikte *Ta'lim-i Kitâbet, Rehber-i Esmâ-i Türkiyye*'yi yayımlamıştır.

Ahmed Ziyâeddin, 1319 (1901) yılında İstanbul'da yayımladığı *Mecmûam* adlı kitapta 598 yanlış kelimeyi alfabe sırasına göre incelemiştir.

Mustafa Rüşdü'nün *Tehzîbü'l-keîâm fi lisâni'l-havâssı ve'l-avâm ve izhâbü'l-evhâm min ez-hâni'l-enâm* adlı eseri sadece “elif” harfini ihtiva eder. Bu eserde Arapça ve Farsça kelimelerin yanı sıra Batı dillerinden, özellikle Fransızcadan Türkçeye geçen 224 kelime sıralama yapılmadan ele alınmıştır. Yazar, cümlelerdeki ifâde bozuklukları üzerinde durmuş ve faydalandığı yirmi eserin adını vermiştir.

Ali Seydi'nin *Defter-i Galatât* adlı eseri Türkçede kullanılan 1500 kadar galat kelimenin aslı ile 700 kadar yakın anlamlı ve eş anlamlı kelimenin arasındaki farkları ve kullanıldıkları yerleri gösteren bir sözlüktür.

Ali Himmet Berki, *Fâzıl'ın Galatat Defteri* adlı eserini 1338 (1920) yılında Samsun'da yayımlamıştır. Bu eseri oğlu Fâzıl'a ithaf etmiştir. Eserde Arapça ve Farsça galat kelimeleri iki ayrı bölümde ele almıştır.

Filiz Tekin Hâlid, *Yeni Galatât* adlı eseri İstanbul'da 1926 yılında yayımlamıştır.

Bu eser, Filiz Tekin Hâlid'in bilinen tek çalışmasıdır. Doksan kelime incelenmiştir.

Faruk K. Timurtaş'ın 1977 yılında yayımladığı *Türkçemiz ve Uydurmacılık* adlı eserinin yarısından çoğunda popüler mahiyette dil konularının tartışılması yer alır. Türkçeleşmiş kelimelerin hafızalardan silinmesiyle oluşan ve Osmanlı Türkçesine karşılık ortaya çıkarılan uydurma dilin yanlışlıkları üzerinde durulur. Konular dil bilgisi çerçevesinde ele alınmış, mekanik yanlışlar sergilenmiştir. Faruk K. Timurtaş'ın diğer eseri de 1979 yılında yayımladığı *Uydurma Olan ve Olmayan Yeni Kelimeler Sözlüğü'* dür. Eserde kısa bir giriş, yanlış olduğu ileri sürülen altmış iki yeni kelimenin incelenmesi ve "Sözlük" başlığı altında liste bulunmaktadır.

Ömer Asım Aksoy'un *Dil Yanlışları* adlı eseri Ankara'da 1980 yılında yayımlanmıştır. Eser "Türkçe Yanlışları" ve "Osmanlıca Yanlışları" başlıklı iki bölüme ayrılmıştır.

Şemseddin Sâmî *Kâmûs-ı Türkî*'de 500 kelimenin galat olduğunu, bunlardan 200'ü aşkın kelimenin asla kullanılmaması gerektiğini, 300 kelimenin de kullanılmamasının daha iyi olacağını söylemiştir.

Galat konusunda yazılan bu eserler, Türkçe'ye başka dillerden alınan kelimelerin geçirdikleri değişiklikleri tâkip edebilmek için başvurulabilecek önemli kaynaklardır.

FÂZİL'İN GALATAT DEFTERİ

AMASYA KADISI

ALİ HİMMET

SENE 1338 (1920)

İfâde-i Mahsûsa

Erbâb-ı im'an nezdinde müsellemtandır ki, "Galat-ı meşhur lugat-ı fasihten ve ya fasîh-i mehcurdan evlâdır" sözünün mütebâderi hatânın savab, savabın hatâ olması hükmünü tazammun etmesi cihetiyle itlakı üzere kabul olunamaz. Yalnız bazı tahrîfatla lisâna mâl edilen kelimat hakkında doğru olabilir ki maksad da bu olsa gerektir. Bu halde galat-ı meşhur ta'bîrinde bir nevi müsâmaha edilmiş demek olur. Yoksa bir kelime mensub olduğu lisandan diğer lisâna nakledilince artık bu lisanda kabul edildiği şekilde galat değil, savab ve aslı o i'tibarla galat addolunur. Meselâ mindil ve kindil kelimeleri harf-i evvellerinin kesreleri fethaya tebdil olunarak Türkçeye nakledildiğinden ve bu şekilde Türkçenin malı olduktan sonra Türkçede bunları asılları üzerine kesr ile telaffuz eden hatâ etmiş olur.

Elsine-i sâirede böyledir. Ez-cümle üstad kelime-i fârisiyyesi dâl zâl'a tebdil olunarak ta'rib olunduktan sonra Arapçada aslı üzere dâl-i mühmele ile üstad tecviz edilemez.

Fakat böyle nakil sûretiyle değil âriyeten alınan kelimâtın asılları üzere muhâfazası lâzımdır. Bu lüzûma riâyet etmeyen lisanda mübâlâtsizlik etmiş ve belki vukufsuzluk göstermiş olur. His bunun en kuvvetli şahididir. Farazâ üdebâdan bir zâtın müjde mânâsına olan "bişâret" kelimesini bâ'nın fethiyle telaffuz ve "mevâki-i müstahkime" terkîbindeki "müstahkime" kelimesini ism-i mef'ul sıgasıyla isti'mal ettiği mesmû olsa şüphe yoktur ki bu hatâ kıymet-i edebiyesine hâlel verecek mâhiyette görülür. Her fert böyledir ki derece ve mertebelerine göre galat kıymet ve meziyyetlerini tenkis eder.

İşte galatat hakkında benim fikir ve mütâlaam bu merkezde olduğu için oğlum Osman Fâzıl'ı daha küçükten galatâta alışmaktan vikâye için nâmına bu defteri yazdım.

Deftere “ahyâ”, “mükeyhal”, “muhâl” gibi nâdiren işitilen ve galat oldukları pek zâhir olan kelimâtın dercinden sarf-ı nazarla yalnız ekseriyyet tarafından isti‘mal olunan galatâtı tahrir ettim. Ve bir çocuk için yazılmış olması hasebiyle kelimâtın iştikak ve tasrifâtına dâir fazla tahlilâtta bulunmağı muvâfık görmedim. Ümid ederim ki Fâzıl gibi diğer çocuklarımız da müstefid olurlar.

Müşakkâtın bir lisandan diğer lisana nakli câiz olmadığı; gerek müştak gerek câmid bir kelime-i ecnebiyyenin bir lisanda muharref olarak umum tarafından isti‘mâliyle nakil hâsıl olup olmayacağı meseleleri zannıma göre muhtâc-ı tedkik mesâilendir.

Amasya - Sepe 334

Amasya Kadısı

Ali Himmet

İHTÂRAT

- 1) Beyan edilen maânî elfâzın maânî'-i meşhûreleridir. Binâenaleyh başka mânâları olmadığı zehâbında bulunulmamalıdır.
- 2) Galat denilen elfâzın galat olması beyan olunan maânîye nazarandır, başka mânâya nazaran sahih olabilir.
- 3) Sıfât ve masâdırın sıfat ve masdar oldukları tasrih olunmuş ve eğer isimlerin yalnız mânâlarını beyanla iktifâ olunarak isim olduklarının tasrîhine lüzum görülmemiştir.
- 4) Risâleye dersolunan kelimâta dâir kütüb-i lugviyyede tedkîkat yapılarak sıhhatına kanâat hâsıl olduktan sonra tahrir edilmiş ve ancak bazı galatâta dâir olan risâlelerde sahih olduğu halde galat denilen kelimâtın sıhhatini te'yid için me'haz gösterilmiştir.

Bismillahirrahmanirrahim

A

ACÛZ : Kocakarıya denir. Sihâh'ta ve sâir kütüb-i mu'teberede mübeyyin olduğu üzere **acûze** galattır. (40) // Lisânımızda galat olarak **acûze** kullanılır. (*Kâmûs-i Türkî*, 929/1-2)

ÂKİR : "Fâ'il" vezninde doğurmayan hâtuna ve hayvana denir. Binâenaleyh tâ-i te'nîs ilâvesiyle **âkire** galattır. Veledi olmayan ricâle **âkır** itlâkı bununla ve kezâlik **akîr** ile ricâlin tavsîfi câiz olmasına mebnîdir. (40)

AKRİBÂ' : Hemze'nin fethi, râ'nın kesriyle "hısım" mânâsına olan **karîbin** cemidir. Râ'nın fethi ve zammıyla [**akrabâ** ve **akrübâ**] galattır. (10) //Galat-ı meşhûru râ'nın fethiyledir. (*Kâmûs-i Türkî*, 142/1) // Râ'nın fethiyle galattır. Müfredi bu mânâda kullanılmaz. (*Lugat-ı Nâci*, 100/2)

ALÂNİYE : Yâ'nın tahfifiyle "kerâhiye" vezninde "zâhir ve âşikâr olmak" mânâsına masdardır. Ve "sırr" mukâbili isimdir. Yâ'nın teşdîdi [**alâniye**] hatâdır. (41-42) // Teşdîd ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 541/2)

ÂMİNE : Peygamber-i zîşânımız hâtemü'l-enbiyâ efendimiz hazretlerinin vâlide-i muhteremeleridir. Bazı mevlûdhân efendilerin **Emîne** sûretinde okumaları hatâdır. (10)

ÂRİYYET : Yâ'nın teşdîdiyle **âriyyet** verilen şeye denir. Yâ'nın tahfifi de [**âriyyet**] câizdir. (39)

ARÛS : Ayn'ın fethiyle gelin ve güveye denir. Ayn'ın zammı [**urûs**] lahdır.

Geline itlâk olunan arûsun cemi arâis, güveye itlâk olunan arusun cemi urstur. (41)

ÂYÎNE : Ma‘rûf yâ’sız âyine sûretinde dahi müsta‘meldir. (76)

AYŞ : Ayn’ın fethi ve yâ’nın sükûnuyla “geçinmek” ve “mâ yûâzü bîh” ve “ta‘âm” ve “ekmek” mânâlarına isim ve “geçinmek” mânâsına masdardır. Ayn’ın kesriyle ıyş yanlıştır. (44)

AYYÛK : Ayn’ın fethi, yâ’nın teşdidiyle bir kırmızı yıldızın ismidir. Yâ’nın tahfifi [ayûk] hatâdır.

Kehkeşân’ın dâima sağ tarafında Süreyyâ’nın ardınca gidip ve Süreyyâ’ya takaddüm eyler. *Tercüme-i Kâmûs*. (44)

A‘ZÂ : Uzun cemidir. Binaenaleyh “filân Meclis-i Maârif âzâsıdır” ibâresi doğru değildir. Filân Meclis-i Ma‘ârif âzâsından denilmelidir. (9-10) // Bu mânâ ile müfred-i arabîsi olan uzv asla isti‘mâl olunmadığından hem cemi ve hem de galat olarak müfred gibi kullanılabilir. (*Kâmûs-i Türki*, 131/1-2)

AZÂRÎ – AZÂRÂ : Ayn’ın fethi, râ’nın fethi ve kesriyle “bikr kız” mânâsına olan azrânın cemidir. Ayn’ın kesri [izârâ] galattır. (40-41)

B

BÂĞÇEVÂN : Cîm-i fârisî'nin fethiyle bâğçelerde çalışarak sebze vesâire yetiştiren kimseye denir ki **bâğçe** kelimesiyle “nigeh-bân” mânâsına olan **vân** lafzından mürekkeb ve fakat kelime-i vâhide hükmündedir. Çim'in kesriyle **bâğçivân** doğru değildir. (76)

BAKKAM : Bâ'nın ve kâf-ı müşeddedenin fethiyle “boya ağacı” dedikleri ağaçtır. Kâf'ın sükûnuyla telaffuz [**bakam**] hatâdır. (12)

BÂZERGÂN : Feth-i zâ ile **bâzergân** muhaffefidir ki “tâcir” mânâsınadır. Zâ'nın kesriyle telaffuzu [**bâzîrgân**] doğru değildir. (76)

BELLÛR : Bâ'nın fethi, lâm'ın teşdîd ve meddi [**bellûr**] ve bâ'nın kesri, lâm'ın tahfif ve teşdîdi ve fethi ile ma'rûf maddedir. Bâ'nın kesri lâm'ın teşdîd ve zammı ile **billûr** galattır. (12)

BERHE : Bâ'nın fethi, râ'nın sükûnuyla “zaman” mânâsınadır. Bâ'nın zammı da [**bürhe**] câizdir. (11)

BER-HURDÂR : Berhur ile **dâr** kelimesinden mürekkebdir. “Nasîbe-dâr” mânâsınadır. **Berhudâr** yanlıştır. (77)

BESÂTET : Bâ'nın fethiyle “selâmet” vezninde “açıklık ve sadelik” mânâsında müsta'meldir. Bâ'nın kesriyle **bisâtet** galattır. (11)

BÎ-HÛDE : Edât-ı selb olan **bî** ile “hak ve dürüst” mânâsına olan **hûde** lafzından mürekkebdir ki “abes ve bâtıl” mânâsınadır. Bâ'nın fethiyle **beyhûde** galattır. **Beyhüd** ve **bîhüd** kelimeleri de böyledir.

Bâ'ların fethalarıyla göyünmiş libâsa denir. Nitekim Burhân-ı Kâtî' ter-

cümesinde **beyhûde** zamm-ı hâ ile ol câmeye denir ki, harâret-i ateş tesi-riyle sararmış ola. Türkî'de göyünmüş derler. **Beyhûd** "fersûd" veznin-
de **beyhûde** "fersûde" vezninde "beyhude" mânâsınadır ki zikrolundu
diye muharrerdir. (77-78)

BÎ-HÛŞ : Bu dahi edât-ı selb olan **bî** ile "akıl ve şu'ûr" mânâsına olan **hûş** ke-
limesinden mürekkebdir ki "akılsız" demektir. **Bâ**'nın fethiyle **beyhûş**
galattır. (78)

BÎKR : **Bâ**'nın kesri ve **kâf**'ın sükûnuyla henüz tezevvüc eylemeyen oğlan ve
kıza denir. **Bâkir** ve **bâkire** yanlıştır. (12) // **Bekâret** yerine masda-
riyyet yani "kızlık" mânâsıyla kullanıyorsak da bu lugat-ı arabîde sıfat
olup, asla masdariyyet mânâsına kullanılmadığından galattır. (Kâmûs-i
Türkî, 298/2) // İsti'mâl edilmekte olan **bâkire** galattır. (*Lugat-ı Nâci*,
169/2)

BİLÂ-ÂRÂM : **Lâm** "nâfiye", **âram** "sükûn" mânâsınadır. Kelimât-ı fârisîy-
ye'ye edât-ı arabîyye ilhâkı gayr-i câiz olduğundan bu kelime yanlıştır.
Bî-ârâm denilmelidir. (77)

BİLÂ-PERVÂ : **Bilâ** ârâm gibidir. **Bî-pervâ** denilmelidir. (77)

BİLKİS : **Bâ**'nın kesriyle Yemen'de Sebâ' melikesi olan hâtunun ismidir.
Feth-i bâ ile [**Belkîs**] galattır. (12)

BÎ – NAMÂZ : **Bî** ile **namâz**dan mürekkebdir. "Târik-i salât" demektir. **Bâ**'
nın fethiyle **beynamaz** doğru değildir. (77)

BİŞÂRET : **Bâ**'nın kesriyle müjdeye , **bâ**'nın kesr ve zammıyla [**bişâret** ve
bûşâret] müjdeciye verilen atıyyeye denir. **Bâ**'nın fethiyle "hüsn ve ce-
mâl" mânâsına masdardır. Filân beşîrû'l-vech denilir ki: Hasenü'l vech
demektir. "Müjde" mânâsına **bâ**'nın fethiyle **beşâret** galattır. (11) //

Bâ'nın fethiyle müsta'mel ise de galat olup, meftûhü'l-bâ beşâret
“hüsn ve cemâl” demektir. (*Kāmûs-i Türkî*, 293/3)

BUK'A : Bâ'nın zammı ve kesri, kâf'ın sükûnuyla [buk'a, bik'a] lisânımızda
mutlaka “kıt'a-i arz” mânâsında müsta'meldir. Cemi bâ'nın kesriyle
“cibâl” vezninde bikâdır. Bâ'nın zammıyla bukâ galattır. (11-12) //
Cemi olan bikâ zamm ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 169/1)

BÛSE : “Öpme, öpüş” mânâsındadır. Bâ-i fârisî ile pûse yanlıştır. (77)

BÛL'ÛM : Bâ'nın zammı, lâm'ın sükûnuyla gırtlığa denir. Bâ'nın fethi, lâm'
ın sükûnuyla [bel'ûm] galattır. (12) //Bâ'nın fethiyle galattır. (*Lugat-ı
Nâci*, 170/ 2)

BÛT : Zamm-ı bâ ile “sanem” mânâsındadır. Bâ-i fârisî ile put galattır. (77)

C - Ç

CA'LÎ : “Şey’-i masnû” mânâsıdır. Nitekim Muhîtü’l – Muhît’te fe’l ca’lî bi-ma’nâ “eş-şey’ü’l-masnû” diye muharrerdir. (19)

CEHÂN : Feth-i cîm ile “âlem” mânâsıdır. Cîm’in kesri de [cîhân] câizdir. (80)

CEFN : Cîm’in fethi, fâ’nın sükûnuyla göz kapağına ve kılıç kınına denir. Mânâ-yı sâniide cîm’in kesriyle de [cîfn] lugattır. Fakat mânâ-yı evvelde cîm’in kesri hatâdır. (19)

CEFT : Cîm-i arabî’nin fethiyle “eş” mânâsıdır. Cîm’in kesriyle ve cîm-i fârisî ile telaffuzu [çift] hatâdır. (80)

CEMÂZİYE’L-ÂHİRE : Âhir “fâ’il” vezninde “evvel” mukâbili olup “son” mânâsıdır. Mü’enneste âhire denir. Hemze’nin meddi ve hâ’nın fethiyle âhar efdal-i tafdil olup “eşedd-i tehhür” mânâsına iken ba’dehû “gayr” mânâsında isti’mâl olunmuştur. Mü’enneste uhrâ denir. İmdi ûlâ mukâbili olduğu için “müteahhire” mânâsına âhire ile tavsif olunur. Hemze’nin zammı hâ’nın sükûnuyla uhrâ ile tavsif galattır. Cümade ilmiyyet ve te’nisle gayr-i munsarifdir. Evvelde ûlâ ve sâniide uhra ile muttasif olur. Mütেকaddime müteahhire mânâsıdır. *Tercüme-i Kâmûs*. (19-20) // Zâl-i mu’ceme ve müzekker itibarıyla cümâziye’l-evvel ve cümâziye’l-âhir isti’mâlî galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 480/3)

CEMM-İ GAFİR : “Kesret” mânâsına olan cümûmdan cemm, “kesir” ; “setr” mânâsına olan gafırdan gafır, “sâtir” mânâsıdır ki kesretleri hasebiyle yeri setreylemeleri mülâhazasıyla kalabalık cemâate denir. Cem’-i gafır sûretinde isti’mâl olunmamalıdır. (19)

CEMŞİD : Cîm'in fethiyle pişdâdiyân-ı selâtinin dördüncüsüdür. Asıl ismi **Cem**'dir. Cîm'in kesriyle **Cimşîd** galattır.

Şîd izâfesinin sebebini anlamak için Burhân-ı Kâti'da Cemşîd madde-sine müracaat olunmak lâzımdır. (80)

CENÂZE : Cîm'in kesr ve fethi ile ölüye denir. Alâ-kavlin cîm'in kesriyle [cinâze] ölüye; fethiyle [cenâze] tabuta denir. Alâ- kavlin aks üzerine veya kesr ile üstünde ölü olan tabuta denir. (20) // Kesr ile "tabut" mânâsınadır. (*Lugat-ı Nâci*, 325/ 2)

CENÛB : "Sabûr" vezninde semt-i mâlûmda müsta'meldir. Zammı [cünûb] lahdır. Cîm'in zammıyla **cünûb** "cenûb yeli esmek" mânâsınadır. (20) // Cîm'in zammıyla galat-ı fâhiştir. (*Lugat-ı Nâci*, 327/ 2)

CEVÂNÎ : Feth-i cîm ile "yiğitlik ve gençlik" mânâsınadır. Cîm'in kesriyle **civânî** galattır. Fakat zamm-ı cîm ile **cüvânî** fasîhtir. (80)

CEVELÂN : Fethâtla "dolanmak" mânâsına masdardır. Bu mânâda cîm'in fethi vâv'ın sükûnuyla **cevlân** galattır. (20)

CEVVIYYE : "Havaya mensub" demektir. Ahvâl-i cevviyye bu mânâdandır ki sıhhatinde iştibah edilemez. (20-21)

CİBİLLİYET : Cîm'in ve bâ'nın kesri, lâm'ın teşdidiyle **cibillet** "tabîat" mânâsınadır. Yâ-yı masdâriyye ilâvesine hâcet yoktur. (18) // **Cibilliyet** dememeli. (*Kâmus-i Türkî*, 470/ 2) // **Cibilliyet** sûretinde isti'mâli galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 313/ 1)

CİHÂBİZE : Cîm'in kesri, hâ'nın sükûnu, bâ'nın dahi kesriyle **cihbiz** gavâmız-ı umûra vâkıf adama denir ki **kihbîd** kelime-i fârisiyyesinden mu-arrebdir. Ceminde cîm'in ve hâ'nın fethi ve bâ'nın kesri **cehâbize** denir. Cîm'in kesriyle [cihâbize] galattır. (21)

CİRÂHÂT : Cîm'in kesriyle yaraya denir. Cîm'in fethiyle **cerâhat** galattır.
(19)

CÛDERÂN : “Kitâb” vezninde **cidâr** duvara denir. Cemi zammeteynle **cüdü** ve cîm'in zammı, dâl'in sükûnuyla tahfifen **cüdrdür**. Cîm'in fethi dâl'in sükûnuyla **cedr** “cidâr” mânâsınadır. Cemi cîm'in zammı, dâl'in sükûnuyla **cüdrândır**. **Batn** ile **butnân** gibi cîm'in zammı, dâl'in fethiyle **cüderân** yanlıştır. (18)

CÛDERÎ : Cîm'in zammı ve fethi ve dâl'in fethiyle çiçeğe denir ki ale'l-ekser çocuklarda zuhur eden bir hastalıktır. Cîm'in fethi, dâl'in sükûnu da [**cedrî**] lugattır.(18)

CÛMÂDE'L-ÛLÂ : Cîm'in zammı, dâl'in fethiyle **Cümâdâ** “şehr-i mâlûmun ismidir.” **Cümüddandır** ve müennestir. Binâenaleyh zâl-i mu'ceme ile **cümâzî** denilmesi ve evvel lafz-ı müzekkeriyle tavsîfi galattır. **Esâmî-i şühûrun** vech-i tesmiyesi için **Kâmûs'ta cümâdâ** maddesinin izâhâtına mürâca'at ediniz. (19) / Zâl-i mu'ceme ile ve müzekker itibârıyla **cümâziye'l evvel** ve **cümâziye'l-âhir** isti'mâli galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 480/ 3)

CÛNBİŞ : Cîm'in zammı, bâ'nın kesriyle “kıyıdanmak” ve örfen “zevk ve eğlence” mânâlarına **cünbîden** masdarından hâsıl-ı masdardır. Bâ'nın zammıyla [**cünbüş**] doğru değildir. (80) / Ashı bâ'nın kesriyledir. (*Kâmûs-i Türkî*, 483/ 2)

CÛRM : Cîm'in zammı, râ'nın sükûnuyla “günâh”; cîm'in kesri, râ'nın sükûnuyla [**cirm**] “cesed ve ten” mânâsına gelir. Ve **cirm** gâliba cemâdatta isti'mâl olunur. Bu mânâda cîm'in zammı [**cürm**] hatâdır. (18-19) // Cîm'in zammıyla kırâati galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 473/3)

CÛVÂN-MERD : Zamm-ı cîm ile “kerîm, sahî, sâhib-i himmet adama” denir.

Avâmın cömert ta'bîri galattır. (S.80) // Kesr ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 329/1)

ÇÂKER : Feth-i kâf ile “kul” demektir. Kâf'in kesriyle [çâkir] telaffuzu hatâdır. (81)

ÇÂŞNÎ : Bir şeyin sıfatını anlamak için alınan miktardır. Çîşnî galattır. (81)

ÇEHÂR : Çîm'in fethiyle esmâ-i adetten dört adedinin ismidir. Çîm'in kesriyle çihâr galattır. (81) // Çîm'in kesriyle galattır. (*Kâmûs-i Türki*, (525/2) // Kesr ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 338/1-2)

ÇEMEN : Çîm'in fethiyle yeşil ota denir. Çîm'in kesriyle çimen doğru değildir. (81)

ÇENÂR : Çîm'in fethiyledir. Çîm'in kesriyle [çınâr] telaffuz hatâdır. (81)

ÇERÂĞ : Çîm'in fethiyle bir zarf derûnunda yakılan yağ ile âlûde fitildir. Çîm'in kesriyle [çırâğ] yanlıştır. (81)

ÇÜST : Zamm-ı çîm ile “çevik” demektir. Cîm-i arabî ile galattır. Cîm-i arabî ile cüst “aramak” mânâsına olan cüsten kelimesinin murahhamıdır. (81)

D

DEÂVÎ : Da‘vâ’nın cemidir. Ve vâv’ın feth ve kesri [deâvî, deâvâ] câizdir.
Fetâvâ, fetâvî gibi. (25)

DEBİSTÂN : Feth-i dâl ile “mektep” demektir. Dâl’in kesriyle [dibistân]
doğru değildir. (82-83)

DEFK : Dâl’in fethi fâ’nın sükûnuyla “birden suyu dökmek ve süratle su dö-
kûlmek” mânâlarına masdardır. Dâl’in kesri [difk] hatâdır. (25-26)

DEHÂ’ : Dâl’in fethiyle “fevkalâde akıllılık” mânâsına isim ve “cevdet-i re’y”
ve “hüsn-i tedbir sahibi olmak” mânâsına masdardır. Dâl’in zammıyla
dühâ’ galattır. (S.26)

DEHÂLET : “İlticâ” mânâsındadır. Müvellededir. Arab’ın ene dahîlek kaville-
rinden me’hûzdur. “Senden tazarru’ ve sana ilticâ ederim” demektir.
Kemâ fî Muhîtü’l-Muhît. (S.24-25)

DEHRÎ : Dâl’in fethiyle sîga-yı nisbiyyet üzere **dehr** havâdisi dehre nisbet
eden dinsiz ve mülhide denir. Dâl’in zammıyla kezâlik sîga-yı nisbet
üzere **dührî** müsin adama itlâk olunur. Tagyîr-i nisbet mülhid mânâsı-
na olan **dehrîden** fark içindir. İkinci mânâya dâl’in fethiyle **dehrî** yan-
lıştır. (26)

DERÂZ : Dâl’in fethiyle “uzun” mânâsındadır. Dâl’in kesriyle **dırâz** hatâdır.
(83) // Fi’l-asl dâl’in fethiyledir. (*Lugat-ı Nâci*, 406/ 2)

DER-BEND : “Dar boğaz” demektir. Kâide-i arabiyye üzere cemileyerek
der-bendât demek doğru değildir. (83) // Arabî zu’mıyla **der-bendât**

sûretinde galat cemi de kullanılabilir. (*Kâmûs-i Türkî*, 604/ 2)

DEREN : Dâl ve râ'nın fethaları ile "kir ve pas" mânâsınadır. Râ'nın sükûnuyla **dern** galattır. (25)

DERÛN : "Bir şeyin dâhili" mânâsınadır. Müzekker veya müennese sıfat vâki' oldukça **derûniyye** demek hatâdır. **Derûnî** denilmelidir. Hurde-bîn maddesine bak. (83)

DEYMÛMET : Dâl'in fethi ve yâ'nın sükûnuyla "dâim olmak" mânâsına masdardır. Yâ ilâvesiyle **deymûmiyyet** galattır. (26)

DİHLÎZ : Dâl'in kesriyle hayata denir. Biz bunu fethile isti'mâl ediyoruz ki [dehlîz] doğru değildir. (26)

DİR' : Kesr-i dâl ve sükûn-ı râ ile top ve tüfek bulunmadığı bir zamanda ok ve kılıncıtan muhâfaza için isti'mâl olunan bir nev'i libastır ki Farisî'de zirih derler. Türkçemizde خنجر her ikisinden galat olur. (25)

DİYET : Dâl'in kesri, yâ'nın tahffiyile maktûlun kanı bahâsına denir. Cemi dâl'in kesriyle **diyât**tır. Yâ'nın teşdidiyle **diyyet** galattır. (26) // Teşdîd ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 418/ 1)

DÛSTÛR : Dâl'in zammı, sîn'in sükûnuyla "kâide, vezîn, defter ve defter-i kavânîn" mânâlarıdır. Dâl'in fethiyle **destûr** kelime-i fârisiyyesinden mu'arrebdir. Mu'arreb olarak dâl'in fethi galattır. (25)

E

EBÂTÎL : “Hak” mukâbili bâtil’in cemi, alâ - gayrû’l - kıyas ebâtîl’dir. Yâ’sız ebâtıl yanlıştır. (6) // Ebâtıl dahi yazıyorlarsa da galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 64/1) // Ebâtıl sûretinde tahriri yanlıştır. (*Lugat-ı Nâci*, 16/2)

EBRÎŞÛM : Zamm-ı şîn ile ipeğe denir. Şîn’in kesriyle [ebrîşim] galattır. (75)

ED’İYE : “Duâ, kemâl-i ibtihâl ile Hak’tan hayır ve rahmet ricâ eylemek” mânâsındır. Cemi hemze’nin fethi, dâl’in sükûnu, ayn’ın kesri, yâ’nın tahfifiyle ed’iyedir. Yâ’nın teşdîdi [ed’iyye] hatâdır. (7) // Teşdîdiyle kırâati galat. (*Kâmûs-i Türkî*, 85/ 1) // Teşdîd ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 41/ 1)

EDVİYE : Hemze’nin fethi, dâl’in sükûnu, vâv’ın kesri, yâ’nın tahfifiyle “ilâç” mânâsına olan devâmın cemidir. Yâ’nın teşdîdi [edviyye] hatâdır. (7) // Teşdîdle kırâati galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 85/ 2) // Teşdîd ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 42/1)

EFGENDE : Hemze’nin fethi ve fâ’nın sükûnuyla “düşürülmüş ve salınmış” mânâlarına **efgenden** masdarından ism-i mef’ûl’dür. Hemze’nin zammıyla **üfgende** galattır. (76)

ERCMEND : “Nakşbend” vezninde kıymet ve izzet sâhibi kimseye denir ki “kıymet” mânâsına olan **erc** ile edât-ı ittisâf olan **mend**’den mürekkebirdir. Zamm-ı cîm ile **ercümend** yanlıştır.

Ercümend **erc** lafzının aslına nazaran râ’nın fethiyle olmak iktizâ ederse de “nakşbend” vezninde mesmû ve mezbûttur. (75)

ERGAVÂN : “Pehlevân” vezninde mârûf çiçektir. Ercevân mu‘arrebidir.

Gayn’ın zammıyla **ergûvân** galattır. (76)

ESNİYE : “Bir adamı medh veya zemm cihetiyle tavsîf etmek” mânâsına olup lisânımızda ancak medihte müsta‘mel bulunan **senâ** kelimesinin cemidir ki hemze’nin fethi sâ’nın sükûnu, nûn’un kesri, yâ’nın tahfifiyle telaffuz [esniye] olunur. Yâ’nın teşdidiyle [esniyye] galattır. (6) // Teşdid ile yanlıştır. (*Lugat-ı Nâci*, 24/1)

EVÂN : Hemze’nin feth ve kesriyle “vakit” mânâsınadır. Hemze’nin meddiyle **âvân** galattır. Cemi hemze’nin meddi, vâv’ın kesriyle **avinedir**. (10-11) // Medd ile **âvân** telaffuzu galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 184/1) // **Âvân** galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 133/1)

EYTÂM : Yetimin cemidir ki hemze’nin fethi, yâ’nın sükûnuyladır. Hemze’nin kesriyle **iytâm** doğru değildir. (11) // Hemze’nin kesriyle galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 139/2)

EZNÂB : Bu kelime “kuyruk” mânâsına olan **zenebin** cemidir. “İsm” mânâsına olan **zenbin** cemi değildir. Bunun cemi **zünûbdur**. (7)

F

FELÂKET : Bu kelime “dıyk-ı hâl” mânâsına müstâmel uydurma bir kelimedir. Gûyâ isâbeti mülâhazasıyla **felek** lafzından müştak kılınmıştır. (46) // **Felekten** müştak Arabî bir kelime gibi kullanılırsa da Arabî olmayıp uydurma ve yanlış bir lugattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 1002/3)

FELİSTİN : Fâ’nın fethiyle eyâlet-i ma‘lûmeye denir ki Kudüs ve civarından ibârettir. Fâ’nın kesri de [Filistîn] câizdir. (46)

FERÂĞ : Fâ'nın fethiyle "bir işten vazgeçmek" mânâsına masdardır. Kütüb-i lugatta tâ ile ferâgat sûretinde isti'mâl olduğuna tesâdüf edilememiştir. (45)

FERHUNDE : Zamm-ı hâ ile "mesut ve mübârek" mânâsınadır. Feth-i hâ ile [ferhande] galattır. (85)

FERİH : Fâ'nın fethi, râ'nın kesriyle "şâdân kimse" mânâsına ferah maddesinden sıfattır. Yâ ile ferîh de bu mânâyadır. (46)

FETK : Fâ'nın fethi ve tâ'nın sükûnuyla "yarmak" mânâsına evvelki bâbdan masdar ve "kasık yarığı illeti" mânâsına isimdir. Fâ'nın kesriyle fitk sahîh değildir. (45) // Bu mânâda galat olarak zebânzedi fâ'nın kesriyledir. (*Kâmûs-iTürkî*, 981/3)

FİHÂM : "Ulu, şerif adam" mânâsına olan fahîmin cemidir. Azîm – ızâm gibi fâ'nın zamm ve fethi [fûhâm-fehâm] galattır. (45)

FİHRİS : Fâ'nın kesri, hâ'nın sükûnuyla esâmi-i kütüb cem' olunan sahîfedir. Fihrist mu'arrebidir. Bundan fi'l tasrîf olunarak filân fihris kitâba denir ki : Kitâbına fihris yaptı demektir. El-yevm alâ –tarîk-il-icmel bir kitâbın ebvab ve fusûlünü hâvî olan sahîfede müteârifdir. Muarreb olarak fihrist isti'mâli galattır. (47)

FİLÂHAT : Fâ'nın kesriyle ekincilik sanatına denir. Fa'nın fethi [felâhat] galattır. (46) // Fasîhi fâ'nın kesriyledir. (*Lugat-ı Nâci*, 573/2)

FİNÂ' : Fâ'nın kesriyle evin yöresine denir. Finâ'-i Mısr, şehre muttasıl olup ahâlisinin mesâlihi için i'dâd olunan mahalle itlâk olunur. Fâ'nın fethiyle [fenâ'] galattır. (46-47)

FİRÂSET : Fâ'nın kesriyle rey ve idrâkte isâbet etmeye denir. Fâ'nın fethiyle

ferâset “binicilikte ve at kısmına mahsûs ahvalde hâzık ve mâhir olmak” mânâsınadır. Binâenaleyh mânâ-yı evvelde fâ'nın fethi [**ferâset**] galattır. (45) // Feth-i fâ ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 561/1)

FÎRÛZE : Fâ'nın kesriyle cevher-i mâlûma denir. Feth-i fâ ile feyrûze doğru değildir. (85)

FURKAT : Fâ'nın zammı, râ'nın sükûnuyla ayrılığa denir. “Vuslat” vezninde ve onun mukâbilidir. Fâ'nın kesriyle **firkat** galattır. (46) // Fi'l-asl fâ'nın zammıyladır. (*Lugat-ı Nâci*, 565/2)

FUZÛLÎ : Fâ'nın zammıyla lugaten mâlâya'nî ile iştigâl eden kimseye denir. Istilâhen bi-gayr-i izin âhar hakkında tasarruf eden kimsedir. Fâ'nın fethi [**fazûlî**] galattır. Fi'l-asl **fuzûlî** **fuzûle** mensûb demektir. **Fuzûl** “ziyâde” mânâsına olan **fazl**'ın cemidir. Kıyas üzere müfredine nisbetle **fazlî** denmemesi galebe-i isti'mâl ile mânâ-yı mezkûrede alem gibi olmasına mebnîdir. Ensârî A'râbî gibi. (46)

G

GARÎZE : “Sefine” vezninde “tabiat” mânâsınadır. Gayn'ın kesri [**gırîze**] galattır. (44)

GAYBET : Gayn'ın fethiyle “an-gayb birinin mesâvîsini zikretmek sûretiyle tâyib eylemek” mânâsına masdardır. Gayn'ın kesriyle [**gıybet**] bu mânâya isimdir. (45)

GAZÂLÎ : **Gazâlî** Tûs kazâsında vâki bir karyedir. İmâm Hamidel- **Gazâlî** aleyh-ir-rahmet hazretlerinin müvelledidir. Buraya nisbetle müşarûn – ileyhe **Gazâlî** denir. Zâ'nın teşdîdi [**Gazzâlî**] sahîh değildir. (44-45)

GÎSÛ : Kâf-i fârisinin kesriyle “omuz üstüne dökülen saç veya mutlaka baş saçı” mânâsınadır. Feth-i kâf ile isti‘mâli galattır. (86)

GİZÂ' : Gayn'in kesriyle me'kûlât ve meşrûbâtta bedeninin nemâ ve kıvâmına medar olan şeye denir. Bu mânâyâ gıdâ galattır. (44)

GONCE : Gül tomurcuğuna denir. Cîm-i fârisiyye ile [gonçe] galattır. (85)
// Asl-ı fârisî çîm-i fârisî ile dir. (*Kâmûs-i Türkî*, 970/ 1) // Fârisî cîm ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 552/2)

GUZÂT : Gayn'in zammı, zâ'nın tahfifiyle gazînin cemidir. Zâ'nın teşdidi [guzzât] galattır. (44) // Teşdidle isti‘mâli galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 966/ 2) // Teşdid ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 550/1)

H

HÂBÎL : Adem aleyh-is-selâm'ın oğludur ki birâder-i Kâbil'dir. Yâ'sız هابل yanlıştır. (S.74)

HACEL : Hâ ve cîm'in fethiyle “mütehayyir olmak ve utanmak” mânâsına masdardır. **Hacâlet** hatâdır. (23)

HÂCI : “Fâil” sîgası üzerine mevsim-i mahsusta hacceden kimseye denir. Aslı hâcic olup cîm yâ'ya tebdil olunmuştur ki beyn-el-Arab harf-i muzâafi yâ'ya tebdili şâyi'dir. Binâenaleyh **hacı** galat değildir. Kemâ fî el-Kâmûs (21) / **Hâc**'dan galat. (*Kâmûs-i Türkî*, 534/3)

HANCER : Hâ'nın fethi, nûn'un sükûnu ve kezâlik cîm'in fethiyle büyük bıçağa denir. Cim-i fârisî ile [hançer] telaffuzu galattır. (24) // Fârisî cîm ile yazılmamalı. (*Lugat-ı Nâci*, 394/1)

HAREZE : Fethâtla boncuğa denir. Zâ vahdet içindir. Râ'nın sükûnuyla **harze** sahîh değildir. (23)

HÂSİYYE : “Hassa’ya mensub” demektir ki sahîhtir. (24)

HAŞİN : “Galîzü’t-tab’” mânâsına sıfattır. El-hasnü’t-tab’ *Muhîtü’l-Muhît*. (24)

HÂTEM : Mühre ve yüzüğe ve bir şeyin sonuna denir. Tâ'nın fethi ve kesri [hâtem, hâtım] câizdir. (23)

HATİRE : Bir nesneyi dâiren mâ-dâr muhîf olan şeye denir. Biz mecâzen et-râfi duvar veya sâir şey ile çevrilip defn-i emvâta tahsis olunan mahalde isti‘mâl ediyoruz. Tâ’-i mühmele ile **hatîre** galattır. (22)

HAVÂTİN : **Hâtûn**un cemi olarak isti‘mâl olunan bu kelime de doğru değildir. Çünkü **hâtûn** Fârisî olduğundan kâide-i arabîyye üzere cemilenmesi câiz değildir. (82)

HECV : Hâ'nın fethi, cîm'in sükûnuyla “bir kimseyi şiir ile zemmeylemek” mânâsına masdardır. Hâ'nın kesriyle **hicv** galattır. (74) // Fi'l-asl hâ'nın fethiyledir. (*Lugat-ı Nâci*, 937/2)

HIDÂ' : “Kitâb” vezninde “hile” mânâsınadır. Hâ'nın zammıyla **hudâ'** galattır. (23)

HIDME – HADME : Hâ'nın kesr ve fethiyle “bir adamın işini görmek” mânâsına masdardır. Tashîfle **hizmet** galattır. (23)

HILKIYYET : Hâ'nın kesriyle **hilkat** “fitrat” mânâsınadır. Bu mânâyâ yâ ilâvesiyle **hilkıyyet** demeye ihtiyâç yoktur. (24) // Bu kelime “hilkat” makâmında îrâd edilirse de **galat** addolunur. (*Lugat-ı Nâci*, 391/1)

HIRMEN : Hâ'nın kesriyle buğday ve arpa gibi hâsılât dögülen mahaldir. Hâ'nın fethiyle **harman** doğru değildir. (82)

HİZÂNE : Hâ'nın kesriyle "kitâb" vezninde "hazîne" mânâsında müsta'mel-dir. Fethi gayr-i câiz ve binaenaleyh **hazâne** galattır. (24) // Hâ'nın fethiyle galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 580/2) // Hâ'nın fethiyle galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 381/1)

HİCÂMET : Hâ'nın kesriyle "kan almak hırfetine" denir. Hâ'nın fethi [**hacâmet**] lahn ve hatâdır. (21) // Fi'l-asl hâ'nın kesriyledir. (*Lugat-ı Nâci*, 346/1)

HİMYER : "Dirhem" vezninde Yemen vilâyetinin merkezi olan San'â'nın garbında bir mahalle denir. Ve Yemen'de zuhûr eden bir kabilenin babaları ismidir ki Himyer bin Sebe' bin Yeşcüb bin Ya'rub bin Kahtân'dır. Hâ'nın zammı, mîm'in fethi, yâ'nın sükûnuyla **Humeyre** galattır. (22-23)

HİSBÎ : Hâ'nın kesri, sîn'in sükûnuyla "ecir ve sevâp" mânâsınadır. "Faale zâliken hisbeten" denir ki şunu ecir ve sevâp için işledi demektir. Nisbetinde kezâlik hâ'nın kesriyle **hisbî** denir. Her ikisinde dahi hâ'nın fethi lahn'dır. Tagyîr-i nisbetle **hisbî** dahi câiz olduğuna dâir kütüb-i lugat ve sarfta bir sarâhata tesâdüf olunamadı. (21-22)

HÎTÂN : Hâ'nın kesr ve meddiyle **hâitin** cemidir. **Hâit** duvara denir. Hâ'nın ve yâ'nın fethiyle **hayetân** galattır. (23)

HOŞNÛDIYYET : Hâ'nın zammıyla **hoşnûd**, "râzî ve kâni'" mânâsınadır. Yâ-yı masdariyye ile **hoşnûdî** denir ki "râzî ve kâni" olmak" demektir. **Hoşnûdiyyet** galattır. (82) // **Hoşnûdiyyet** galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 383/1)

HUDÂRET : Hâ'nın zammıyla "yeşillik" mânâsında müsta'meldir. Hâ'nın fethiyle **hadâret** yanlıştır. (24)

HULİYY : Hâ'nın fethi, lâm'ın sükûnuyla **halyy** "ma'deniyât ve ahcârdan kendi ile tezyîn olunan şey" mânâsındadır. Cemi hâ'nın zammı, lâm'ın kesri, yâ'nın teşdidiyle **huliyy**dir. Bunu ikinci defa cemileyerek **huliyyât** demeye ihtiyaç yoktur. (22)

HUMEKA' : Hâ'nın zammı, mîm'in fethiyle **hamîkin** cemi olmak hâtıra gelirse de elde mevcûd olan kütüb-i lugatta ne müfredine ne de böyle cemine tesâdüf olunamamıştır. **Ahmak** kelimesinin de bu vezinde cemi yoktur. (22) // **Ahmak**ın cemi olmak üzere lisânımızda kullanılırsa da **ahmak**ın cemleri miyânında **humâkî** olup **humeka'** yoktur. (*Kâmûs-i Türkî*, 559/1) // Müfredi kullanılmaz. (*Lugat-ı Nâci*, 361/2)

HUNÂK : Hâ'nın zammı nûn'un tahfiyiyle mâlûm illete denir. Nûn'un teşdidiyle **hunnâk** galattır. (24) // Nûn'un teşdidiyle galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 589/2) // Fi'l-asl tahfif ileidir. (*Lugat-ı Nâci*, 393/2)

HURÂFÂT : Hâ'nın zammıyla **hurâfe** kelimesinin cemidir. **Hurâfe** Ozre kabilesinden bir adamın adı olup merkûm cinlerden bir takım acâyip nakletmiş ve nâs kendini tekzîb etmiş idi. Sonra kizb-i sarîha hadîs-i hurâfa ıtlâk olundu. Ba'dehû akıl kabul etmeyen ahbâr ve hikâyât-ı kâzibe de isti'mâl olundu. Hâ'nın kesriyle [**hirâfât**] yanlıştır. (23-24)

HURDAVÂT : Hurde kelimesi bir kelime-i fârisîye olduğundan kâide-i arabîye üzere cemilemek gayr-i câiz ve binâenaleyh **hurdavât** galattır. (82)

HURDE-BÎN : Zamm-ı hâ ile **hurde** "küçük ve ufak şey" mânâsına isim; **bîn** "gör" mânâsına **dîden** masdarından "emir veya görücü" mânâsına edât-ı mahsûsasından mücerred ism-i fâ'ildir. Bu halde **hurde-bîn** vasf-ı terkî-

bî olur ki “hurda görücü” demek olur. Gerek müzekker gerek müennese sıfat vâkı’ oldukta **hurde-bînî** denir. Âlât-ı hurde-bînî gibi. Fârisî’de alâmet-i te’nîs olmadığından **hurde-bîniyye** galattır. (81-82)

I – İ

İMÂME : Ayn’ın kesriyle sarığa denir. Ayn’ın fethi [**a’mâme**] galattır.(42)

İMMİYYA : Ayn’ın kesri, mîm’in ve yâ’nın teşdidiyle fi’l – asl “kör olmak ve bir şeyi müştebih ve mestur olmak” mânâsınadır. Fakat ba’dehû isim mevkiinde isti’mâl olunmuştur. Ayn’ın fethi, mîm’in sükûnuyla ale-l-am amyâ ta’biri galattır. (42-43) // Bu lugat-ı arabîyye yerine lisânımızda sehven ayn-ı meftûha ve mîm-i sâkine ve yâ’-i meftûha ile ale-l-amyâ ta’biri kullanılır. Halbuki bu sûretle amyâ lugatı a’mâ sıfatının müennesi olup “dişi kör” demektir. (*Kâmûs-i Türki*, 952/3)

İRÂFE : “Kitâbe” vezninde “kâhinlik eylemek” mânâsına masdardır. Ayn’ın fethiyle [**arâfe**] galattır. (41)

İRK-UN-NESA : Nûn’un fethi ile ve kasr ile maraz-ı mâlûma denir. Âmmenin nûn’un kesriyle ve medd ile [**arak-ün-nisâ**] telaffuzları galat-ı fâhiştir. (41)

İSTİLÂH : “İfti’âl” bâbından lûgaten “barışmak” mânâsına masdardır. Örfen lafz-ı lugavîyyi mânâ-yı gayr-i lugavîyye tahsîsten ibârettir. Lâm’in teşdidiyle **istillah** galattır. (9)

İŞK : Ayn’ın kesriyle “fart-ı muhabbet” mânâsına isim, “fart-ı muhabbetle muhabbet eylemek” mânâsına masdardır. Ayn’ın fethi [**aşk**] sahîh değildir. (41) // Doğrusu ayn’ın kesriyledir. (*Kâmûs-i Türki*, 937/3)

İYÂN : Ayn’ın kesriyle “bir şeyi açıktan görmek” mânâsına müfâ‘ale’den masdardır. Biz bunu mecâzen “pek açık” mânâsında da isti‘mâl ediyoruz. Ayn’ın fethi [ayân] doğru değildir. (43-44)

İYÂZEN Bİ’LLÂH : EI-İYÂZÜ Bİ’LLÂH, ıyâz “sığınmak” mânâsına masdardır. Nasb ile ıyazen bi’llâh eûzu ıyâzen bi’llâh ; el- eyâzü bi’llâh, eûzü el ıyâzü billâh sebkindedir. El-hamdü lillâh gibi. “İnşâ” mânâsına ref ile el-ıyâzu billah da câiz ise de münekker olarak ıyâzun billah hatâdır. (43)

İCTİSÂR : “İfti‘âl” bâbından “cür’etlenmek” mânâsına masdardır. (6) // Bu kelimenin Arabî’de asla böyle mânâsı olmadığından bu makamda isti‘mâli yanlıştır. (*Kâmûs-i Türki*, 72/2)

İHVÂNİYYET : Hemze ve hâ’nın zammı, vâv’ın teşdidiyle uhuvvet “karındaşlık” mânâsınadır. Hemze’nin fethi, hâ’nın tahfif ve teşdidiyle ah ve ahh “kardeş” demektir. Hemze’nin kesriyle ihvan cemidir. Cemilere yâ-yı masdâriyyenin lühûku câiz olmadığından ihvaniyyet galattır. (7)

İNÂS : Hemze’nin zammı, nûn’un sükûnu, sâ’nın meddiyle ünsâ “dişiyeye” denir. “Erkek” mukabilidir. Cemi hemze’nin kesriyle inâstır. Hemze’nin zammı [ünâs] hatâdır. (10) // Hemze’nin zammıyla telaffuzu galattır. (*Kâmûs-i Türki*, 170/2) // Zamm ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 120/2)

İNFİHÂM : “Anlamak” mânâsına olan fehîm maddesinden ve “if‘âl” bâbından masdar olup lisânımızda “anlamak” mânâsında müsta‘mel ise de bu maddenin “infi‘âl” bâbından isti‘mâli mesmû olmadığından galattır. (10)

İN‘İDÂM : “İnfi‘âl” vezninde “yok olmak” mânâsına bâb-ı mezkûrdan masdar olarak isti‘mâl olunursa da adem maddesinin “infi‘âl” bâbından

isti'mâli mesmû olmadığından in'idâm galattır. (10)

İRTİSÂM : “İfti'âl” bâbından “sûretlenmek” mânâsına masdardır. Nitekim Muhitü'l - Muhît'te irtisam imtisal diye zabt olunmuştur. (7) // İfti'âl resimli ve damgalı olma mânâsıyla kullanılıyorsa da galat olup, Arabî'de alınan emre imtisâl, ve “Cenâb-ı Hakkı tekbîr” mânâlarından başka mânâsı olmadığından ve bu mânâlarla lisânımızda isti'mâli me'nûs olmadığından, büsbütün terki iktizâ eder. Hendesedeki irtisâm-ı sathî, irtisâm-ı ufkî, irtisâm-ı umûmî ta'bîrleri de bi-t-tabî yanlıştır. (*Kâmûs-i Türkî*, 87/2-3)

İSÂE : Hemze'nin kesriyle “if'âl” bâbından “kötülük yapmak” mânâsına masdardır. Hemze'nin fethiyle esâet galattır. (8) // Hemze-i ûlâ'nın fethiyle galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 52/1)

İSTİHRAC : “İstif'âl” bâbından “istinbat” mânâsına masdardır. (S.8)

İSTİKLÂL : “Bir nesneyi kaldırıp yüklenmek” mânâsına “istif'âl” bâbından masdardır. Fakat lisânımızda mecâzen “bir şahıs veya hey'et umûrunda münferid olmak” mânâsında müsta'meldir. Yâ – yı masdâriyye ilhâkiyle istiklâliyyet galattır. (8-9) // İstiklâliyyet demek hatâdır. (*Kâmûs-i Türkî*, 103/3) // İstiklâliyyet isti'mâline ihtiyaç yoktur. (*Lugat-ı Nâci*, 65/1)

İSTİKRÂ' : “İstif'âl” vezninde “istîcar etmek” mânâsına masdardır. Nitekim Muhitü'l – Muhît'te iktirâ minhü'd – dâre ve gayrihâ iktirâen ve tekârâhâ tekâriyen ve istikrâhâ istikrâen istâ'cerehâ diye mezkûrdur. (9) // “Kira ile tutma ve kiralama” mânâsıyla müsta'mel ise de, Arabî'de iktirâ kullanılıp, bu madde “istif'âl” bâbından asla gelmediğinden galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 104/1) //Bu mânâda iktirâ dahi kullanılabilir. (*Lugat-ı Nâci*, 65/2)

İTHÂF : Tâ'nın zammı, hâ'nın sükûnu ve fethiyle **tuhfe** "armağan" mânâsı-
nadır. "İf'âl" bâbından hemze'nin kesri, tâ'nın sükûnuyla **ithâf** "arma-
ğan vermek" demektir. "İfti'âl" bâbından isti'mâli mesmû' olmadığından
tâ'nın teşdidiyle [**ittihâf**] yanlıştır. (6)

İ'TİBÂR : "İfti'âl" bâbından masdardır ki "saymak, riâyet etmek ve bir şeyde
tefekkürle nazîrine ircâ ve onun hükmüyle hüküm eylemek" mânâlarına-
dır. (9)

İYVÂN : Hemze'nin kesriyle büyük sofaya denir. Hemze'nin fethiyle [**eyvân**]
telaffuzu hatâdır. (11) // Arabî'de fasîhi hemze'nin kesriyledir. (*Lugat-ı
Nâci*, 142/2)

İZÂ' : "İf'âl" bâbından "incitmek" mânâsında isti'mâl olunmakta ise doğru
değildir. Bu maddenin "if'âl" bâbından masdarı **izâ-izât, izâtedir**. (11)

İZÂM : Ayn'ın kestriyle **azmin** ve **azîmin** cemidir. Kerîm ve kirâm gibi.
Azîmin cemi olmak üzere ayn'ın zammıyla **uzâm galat-ı fâhiştir**. Ayn'ın
zammıyla **uzâm** "ulu şey" mânâsına sıfattır. (41)

İZ'ÂN : "İf'âl" bâbından "i'tikâd etmek" mânâsına masdardır. (8) // "Azın-i
kalb, i'tikâd." Bu ikinci mânâ Arabî'de müvelledâttan olarak müsta'mel-
dir. Bizde "zekâ ve ferâset" mânâsıyla isti'mâli ise bundan galattır.
(*Kâmûs-i Türkî*, 85/3)

K

KÂBİL (كَابِل) : Âdem aleyhisselâm'ın oğludur. Yâ'sız كَابِل yanlıştır. (47)

KADERİYYE : Kâf'in ve dâl'in fethiyle "kader, kazâ" mânâsınadır. İstilâ-

hen ezelden ebede deĝin cârî olan şûnâtın sûret-i vukûu üzere a'yân-ı mevcûdâtta alâ vechi'l-âde vukûa gelen hükm-i küll-i ilâhîdir. Nisbetinde fethateynle kaderiyye denir ki “kader-i ilâhîyi inkâr eden tâife” demektir. “Cebriyye” mukâbilidir. Dâl'in sükûnuyla [kaderiyye] doğru deĝildir. (47-48)

KADH : Kâf'ın fethi, dâl'in sükûnuyla “ta'n eylemek” mânâsına masdardır. Kâf'ın kesri [kadh] hatâdır. (48) / Arabî'de “bir adamın nesil ve zürriyetini ve şecere-i nesebini tekzib etmek” mânâsına ve sâir mânâyâ gelip bizim isti'mâlimiz mânâ-yı mezkûrdan galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 1056/3)

KAHKARÎ : Kâf'ların fethi ve elif'in kasrıyla “giderken ale'l-fevr geriye dönmek” mânâsınadır. Râ'nın kesri, yâ'nın teşdidiyle [kakhariyy] galattır. (49)

KAHRAMÂN : Feth-i râ ile “yiĝit ve sâhib-i emir” mânâsınadır. Râ'nın kesriyle **kahrîmân** doğru deĝildir. (85-86)
Bu kelime Arapça'da da müsta'meldir.

KÂKÛL : Zamm-ı kâf ile perçeme denir. Kâf'ın kesri [kâkil] doğru deĝildir. (86)

KARYE : Kâf'ın fethi ve kesri ve râ'nın sükûnu ve yâ'nın tahfifiyle nâs'ın li-ecl- il ikâme ictimâ ettikleri mahalle ıtlâk olunur. Bu cihetle şehir ve köyden eamdır. Lakin örfen köyde istimâli şâyi'dir. Râ'nın kesri ve yâ'nın teşdidiyle [kariyye] galattır. Nisbetinde kâf'ın fethiyle **karevî** denir. Bunda dahi kâf'ın zammı [kurevî] galattır. (48) // Râ'nın kesri ve yâ-yı müşeddede ile isti'mâli galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 1068/3) // Teşdid ile **kariyye** sûretinde isti'mâl etmek galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 591/1)

KASM : Kâf'ın fethi, sîn'in sükûnuyla “bölmek” mânâsına masdardır. Istilâh-ı ser'de beyne'z-zevcât adl icrâsından ibârettir. Kâf'ın ve sîn'in fethiyle

[kasem] galattır. (48)

KASSÂB : Kâf'ın ve sâd'ın fethaları ile hayvan boğazlayıcı adama denir. Lisânımızda sâd'ın tahfiifiyle **kasab** diyoruz. (48)

KAYYIM : Kâf'ın fethi, yâ'nın teşdîd ve kesriyle mütevellîye ve cevâmi-i şerîfenin hizmet-i nezâfetine ve muhâfazasında bulunan adama denir. Bu mânâya **kayyum** itlâkı galat-ı fâhiştir. **Kayyûm** esmâ-i hüsnâdandır. (50) // Galat-ı fâhiş olarak zebânzedi **kayyum**. (*Kâmûs-i Türkî*, 1132/1)

KEFÂF : Kâf'ın fethiyle ihtiyâcı men edecek miktara denir. Kâf'ın kesriyle [kifâf] yanlıştır. (51) // Kesr-i kâf ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 630/2)

KEHÂNET : Kâf'ın fethiyle “gâibden haber vermek, falcılık eylemek” mânâsına masdardır. Kâf'ın kesriyle [kihânet] falcılığa denir. Bu mânâya kâf'ın fethi [kehânet] galattır. (51)

KERÂHIYET : Kâf'ın fethi, yâ'nın tahfiifiyle “iğrenmek” mânâsına masdar ve “adem-i rızâ” mânâsına isimdir. Fiile an kerâhiyet denir ki an gayr-i rızâ demektir. Yâ'nın teşdîdi [kerâhiyyet] galattır. (51)

KERÂN : Kâf-i arabînin fethiyle “uc ve kenar ve son ve nihâyet” mânâlarındadır. Sahrâ-yı bî-kerân denir ki nihâyetsiz bir sahrâ demektir. Kâf'ın kesriyle **kirân** galattır. (86) // Bu kelimeyi bu mânâda olmak üzere kâf-ı fârisînin kesriyle telaffuz galat-ı fâhiştir. (*Lugat-ı Nâci*, 620/19)

KERÛBİYYÛN : Kâf'ın fethi ve râ'nın tahfiifiyle **kerûbi** kelimesinin cemidir ki **kerûba** mensûb demektir. **Kurb** mânâsına olan **kerbden** sıfâttır. Mübalağa nefsine nisbet olunmuştur. Melâike-i kirâmın sâdâtına itlâk olunur. *Tercüme-i Kâmûs*. Yâ'nın teşdîdi veya kâf'ın zammıyla **kürûbiyyun** galattır. (50)

KETİF: Kâf'ın fethi, tâ'nın kesriyle omuz başlarının ardında bulunan kemiğe denir. Kâf'ın kesri, tâ'nın sükûnu [kitf] ve kâf'ın fethi ve tâ'nın sükûnu da [ketf] câizdir. (50) // Asl-ı arabisi kâf'ın kesriyle veya kâf'ın fethi ve tâ'nın feth veya kesriyledir. (*Kâmûs-i Türki*, 1145/ 3)

KETTÂN : Kâf'ın fethi ve tâ'nın teşdidiyle ma'rûf nebâttır. Tâ'nın tahfiifiyle ketân yanlıştır. (50)

KEYÂSET : Kâf'ın fethiyle “zekâ ve fetânet” mânâsına masdardır. Kâf'ın kesri [kiyâset] galattır. (51)

KIMÂR : Kâf'ın kesriyle ma'rûf oyuna denir. Kâf'ın zammıyla kumâr galattır. (49) // Kumâr kelimesi aslında kâf'ın kesriyledir. Kûmâr galat-ı fâhiştir. (*Lugat-ı Nâci*, 600/1)

KINDÎL : Kâf'ın kesriyle mâlûmdur. Lisânımızda kâf'ın fethiyle [kandil] isti'mâl ediyoruz. (49) // Aslı kesr-i kâf ilemdir. (*Lugat-ı Nâci*, 601/1)

KINTÂR : Kâf'ın kesriyle mizân-ı ma'rûfun ismidir. Lisânımızda kâf'ın fethiyle [kantâr] isti'mâl ediyoruz. (49) // Aslı kesr-i kâf ilemdir. (*Lugat-ı Nâci*, 601/2)

KISAS : Kâf'ın kesriyle kıssanın cemidir. Kıssa “emir ve şân ve efsâne ve destan” mânâsınadır. Kâf'ın fethiyle kasas galattır. “Nahnü nakussu aleyke ahsene'l- kasas” nazm-ı celilindeki kısas kıssânın cemi değil “beyân” mânâsına isim ve müfrettir. Mânâ-yı nazm “nahnü nübeyyünü aleyke ahsene'l-beyân” demek olur. Lekad kâne fi kasasihim ibretün li-üli'l- elbâb' âyet-i celilesindeki kısas da “iktisâs” mânâsınadır. Kıssanın cemi değildir. (48-49)

KITÂR : Kâf'ın kesriyle nesak-ı vâhid üzerine dizilmiş develere denir. Lisânımızda kâf'ın fethiyle [katâr] isti'mâl ediyoruz ki doğru değildir. (49)

//Aslında kâf'ın kesriyledir. (*Lugat-ı Nâci*, 595/1-2)

KUZÂT : Kâf'ın zammı, dâd'ın tahfifiyle “kazînin cem'-i mükesseridir. Dâd'ın teşdidiyle [kuzzât] galat-ı fâhiştir. (49) // Dâd-ı müşeddede ile kırâ-ati galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 1074/1)

KÜRE : Kâf'ın zammı, râ'nın tahfifiyle yuvarlağa denir. Tâ vâv-ı mahzûfeden ıvazdır. Râ'nın teşdidiyle [kürre] galattır. (51) //Teşdid-i râ ile isti'mâli galat-ı fâhiştir. (*Lugat-ı Nâci*, 624/1)

KÜTLE : Kâf'ın zammı, tâ'nın sükûnuyla “külte” mânâsınadır. Kâf'ın kesri ve tâ'nın sükûnuyla kitle galattır. (50)

L

LÂ – MAHÂLE : Mîm'in fethiyle tahavvül ve hîle mevcûd değildir demektir. Lâ – mahâle bu işi yapacaksın denildikte yapmamak ve bundan kurtulmak için çare yoktur demek olur. (52) // Mîm'in zammıyla galattır. *Kâmûs-i Türkî*, 1235/1)

LÂ – SİYEMMÂ : Sîn'in kesri, yâ-yı müşeddedenin nasbıyla “husûsiyle” demektir. Ramazan'da sadaka vermek müstehabdır. Lâ – siyemmâ aşr ahirinde denir ki husûsiyle aşr-i ahirde sadaka vermek efdaldır demek olur. Sîn'in fethi [lâ-seyemmâ] galattır. (52)

LÂ – YETENÂHÎ : “Tefâ'ül” bâbından nefy-i istikbâl sîgasıdır. Ki “nihâyet bulmaz” mânâsınadır. Yâ'nın fethiyledir. Yâ'nın kesriyle lâ - yitenâhî yanlıştır. (52)

M

MA'DİN : Mîm'in fethi, dâl'in kesriyle mâlûmdur. Dâl'in fethi [**ma'den**] galattır. (65) // Arabî'de doğrusu dâl'in kesriyledir. (*Kāmûs-i Türkî*, 1371/2)

MAFSİL : Mîm'in fethi, sâd'ın kesriyle oynak mahalline denir. Sâd'ın fethi [**mafsal**] hatâdır. (67)

MAGÂZÎ : Mîm'in fethiyle "menâkıb" mânâsınadır. Ebu'l- **Magâzî** denir ki "sâhib-i menâkıb" demektir. Mîm'in zammı [**mugâzi**] galattır. Şârih der ki: Bunun müfredi yoktur. Yahut **Magazî** yahut **Magazât** kelimeleridir. *Tercüme-i Kāmûs*. (S.67)

MAHABBET : Mîm ve hâ'nın fethi, bâ'nın dahi feth ve teşdidiyle sevgiye denir. Mîm'in zammıyla [**muhabbet**] galattır. (58) // Masdar-ı mîmî olup mîm'in zammıyla galattır. (*Kāmûs-i Türkî*, 1297/2) // Mîm'in zammıyla isti'mâli yanlıştır. (*Lugat-i Nâci*, 722/2-723/1)

MAHBERE : Mîm'in ve bâ'nın fethiyle hokka ve divite denir. Mîm'in kesri [**mihbere**] câiz değildir. (58)

MAHMİDET : Mîm-i ûlânın fethi, hâ'nın sükûnu ve mîm-i sâniyenin kesriyle "hamd" mânâsına masdardır. Mîm-i sâniyenin fethi de lugattır. (59) // Asl-ı arabîde ikinci mîm'in kesriyledir. (*Kāmûs-i Türkî*, 1304/2)

MA'RİZ : Mîm'in fethi, râ'nın kesriyle ism-i mekândır. "Bir şeyin zikr ve izhâr mevzîi" demektir. Ma'riz-i hâcette sükût beyândır gibi ki hâcetin izhârı mahallinde sükût beyândır demek olur. Mîm'in kesri, râ'nın fethiyle [**mi'raz**] doğru değildir. **Mi'raz** bey' için abede ve câriyeye mahsûs

olan libâstır. (66)

MASRÎF : Mîm'in fethi, sâd'ın sükûnu, râ'nın kesriyle "sarf edecek mahall" mânâsına ism-i mekândır. Şer'an kendine i'tâ-yı sadaka câiz olan kimse-dir. Râ'nın fethi [**masraf**] doğru değildir. **Masârif** cemidir. **Masârifât** diye ikinci cemilemeye gerek yoktur. (64)

MATÂF : Mîm'in fethiyle "mahall-i tavâf" mânâsına ism-i mekândır. Mîm'in zammı [**mutâf**] galattır. (65)

MAZİNNE : Mîm'in fethi, zâ'nın kesriyle "mahall-i zan" mânâsına alâ-gayri'l-kıyâs ism-i mekândır. Filân mazınnetü'l – hayr denir ki: Bu adamda hayır vücûdu maznûndur demektir. Zan maddesi evvelki bâbdan olduğu için kıyâs olunan zâ'nın fethiyle olmak idi. Fakat zâ'nın kesriyle [**mazinne**] mesmû'dur. Binâenaleyh zâ'nın fethi [**mazanne**] galattır. Tâ mübalağa için ilhâk olunmuştur. (65)

MEBERRÂT : Mîm'in ve bâ'nın fethi ve râ'nın teşdidiyle meberre "sılâ ve in'âm" mânâsınadır. Cemi mîm'in ve bâ'nın fethi ve râ'nın teşdidiyle meberrâttır. Mîm'in zammı [**müberrât**] galattır. (53)

MEDÎN : "İsm-i mef'ûl" sığası üzere borçluya denir. İ'lâlsiz bu mânâyâ med-yûn da câizdir. (60)

MEHÎB : "Mekîl" vezninde ism-i mef'ûl'dür ki kendinden havf ve hazer olunan heybetli zâta denir. Mîm'in zammı, hâ'nın kesriyle **mühîb** doğru değildir. (71)

MEHR : Mîm'in fethi, hâ'nın sükûnuyla bedel-i nikâha denir. Mîm'in kesri [**mihir**] doğru değildir. (71) // Mîm'in kesriyle galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 1436/3)

MEKRÛMET : Mîm'in fethi, râ'nın zammıyla "kerem" mânâsıdır. Binâen-aleyh râ'nın fethiyle **mekremet** ve **mekremetli** galattır. (68)

MEMHÛR : Mûhr Fârisî olduğundan bu kelime galat ve alâ-kavl müvelledir. Bunun yerine **mahtûm** isti'mâl edilmelidir. Ve mûhr boncuğa denir. Alâ-kavl bu Fârisî'dir. Mütercim der ki: Vâkı'â Bürhân'da Fârisî olarak mersûmdur. Arap dahi isti'mâl ederler. Ve hâlâ lisân-ı nâsda hâteme **mûhr** ta'bîri bundan me'hûzdur. Bazı boncuk enva'ından akîk ve süleymanî makûlesi ahcârdan ittihaz olunduğuna mebnî pes mûhr lafz-ı arabî olarak tasrîf ve istimâlle meselâ mektubu **temhîr** eyledim dedikleri müvelledir. Belki hatem ta'bîr olunmak fesâhattır. *Tercüme-i Kâmûs*. (68-69)

ME'MÛRÎN : Râ'nın kesr ve meddiyle **me'mûrun** cemidir. Râ'nın fethi, yâ'nın sükûnuyla **me'mûreyn** galat-ı fâhiştir. (53)

MENÂRE : Mîm'in fethiyle "mevzi'-i nûr" mânâsına ism-i mekândır. Aslı mîm'in fethi, nûn'un sükûnu ve vâv'ın dahi fethiyle **menvere** idi. İ'lâl olundu. Ve ezân okunacak mâlûm mahalle denir. Mîm'in kesri [**minâre**] doğru değildir. (69)

MERSİYE : "Menzile" vezninde "meyyitin mehâsinini ta'dâd ederek ağlamak" mânâsına masdar ve "mâ yürsâ bihi-l meyyit" mânâsına isimdir. Yâ'nın teşdîdi [**mersiyye**] galattır. (60) // Yâ-yı müşeddede ile galattır. (*Kâmûs-i Türki*, 1321/3-1322/1) // Teşdîd-i yâ ile **mersiyye** sûretinde isti'mâli yanlıştır. (*Lugat-ı Nâci*, 747/2)

MESÂMM : Mîm-i ûlânın fethi, sâniyenin teşdîdiyle **mesemmenin** cemidir. Kendide delik olan mahalle denir. Mesâmmü'l-cesed denir ki "menafiz-ül-cesed" demektir. Cem'ü'l-cemi mîm-i sâniyenin teşdîdiyle **mesâm-mât** tır. Tahfîfi [**mesâmât**] galattır. (62)

MESÛBE : Mîm'in fethi, sâ'nın zammiyla "ecr" mânâsıdır. Mîm'in zammiyla [müsûbe] yanlıştır. (57)

METRÛK : **Terk** maddesinden ism-i mef'ûl'dur ki "bırakılmış şey" mânâsıdır. Binâenaleyh târik-i ilm ve gayrıda isti'mâli doğru değildir. Doğrusu târik isti'mâl olunmasıdır. **Metrûk** mef'ûl bi-mânâ fâ'il olamaz. Zira bu semâa mütevakkıftır. Şu kadar var ki, târik-i ilme **metrûk**, ıtlâkı tâzimen "ilim onu terketmiş" mânâsına doğru olabilir. Fakat târik-i san'atta bu tevcîh uyamaz. (54-55)

MEZBAHA : Mîm'in fethi, zâl'in sükûnu, bâ'nın fethiyle kanaraya denir. Tâ mübalağa içindir. Galat değildir. (60)

MIKATTA : Mîm'in kesri, kâf'ın fethi, tâ'nın teşdidiyle üzerinde kalem kesilen kemiğe denir. İsm-i âlet sîgasıyla **mıkta'** âlet-i kat' ve ism-i mekân sîgası üzerine **makta'** mahall-i kat' mânâsıdır. Binâenaleyh **mıkattaa-**ya ism-i mekân sîgasıyla **makta'** denilebilirse de ism-i âlet sîgasıyla **makta'** demek doğru olmaz. (67)

MINTAKA : Mîm'in kesri, tâ'nın fethiyle "dâire" mânâsıdır. **Mıntaka-i** harb gibi ki "dâire-i harb" demektir. Mîm'in fethi [mantaka] galattır. (70)

MISTABA : Tenbelhâne ve kahvehânelerde olan sed ü sekiye denir. Fi'l-asl mîm'in kesri, sâd'ın sükûnu, tâ'nın fethi ile ise de mîm'in fethiyle **mas-**taba] ma'rûftur. (65) // Fasîhi kesr-i mîm ile. (*Lugat-i Nâci*, 787/2)

MİNBER : Mîm'in kesriyle **neber**den ism-i âlettir. **Neber** "bir şeyi yukarı kaldırmak" mânâsıdır. Bu münâsebetle **minber** cevâmi-i şerîfede hutbe okumak için a'dâd olunan mahalle denir. Mîm'in fethi [menber] yanlıştır. (69)

MİNDİL : Mîm'in kesriyle ma'rûftur. Biz mîm'in fethiyle **mendil** diyoruz.
(70)

MİSÂHA : Mîm'in kesriyle "yeri ölçmek" mânâsına masdardır. Mîm'in fethi [mesâha] galattır. (61) // Mîm'in fethiyle galattır. (*Kâmûs-i Türki*, 1332/2) // Fi'l-asl mîm'in kesriyledir. (*Lugat-ı Nâci*, 759/1)

MUALLİM : Ta'lîmden "ism-i fâ'il" sîgasıyla "öğretici" ve "ism-i mef'ûl" bünyesiyle "ta'lîm olunmuş, öğretilmiş" mânâsınadır. Evvelki mânâda fâ'ili ikinci mânâda mef'ûl bünyesiyle isti'mâl olunur. Binâenaleyh "fâ'il" sîgası üzere **muallim** asker kelb-i muallim gibi ta'bîrler galat-ı fâhiştir. (67)

MU-ASKER : Mîm'in zammı, ayn'ın ve kâf'ın fethalarıyla "harece" bâbından "leşkerghâh, ordugâh" mânâsına ism-i mekândır. Mîm'in fethi [ma-asker] galattır. (65)

MU'AVECC : "İf'ilâl" bâbından "ism-i fâ'il" sîgası üzerine mu'vic "pek eğri şey" mânâsına ve "tef'il" bâbından "ism-i mef'ûl" sîgası üzerine muavvec "eğrilmiş ve eğritilmiş şey" mânâsınadır. İhadâhûmânın âhar mevki'inde isti'mâli sahîh değildir. (66)

MUAVVİZETEYN : Ta'vîzden "ism-i fâ'il" bünyesiyle sûre-i Felak ve sûre-i Nâs'a itlâk olunur. Bu sûre-i celfilelere **muavvizeteyn** itlâkı ta'vîz ve duâyı mutazammın olmaları mülâhazasına mebnîdir. "Mef'ûl" sîgasıyla **muavvezeteyn** yanlıştır. (66)

MUAYYEB : Ma'yûb, "gayb" vezninde "ayb" ; nakısa" mânâsına ve "ayıplı kılmak ve ayıplamak" mânâsına masdardır. Mîm'in fethi ayn'ın kesriyle **maib** "nakısa" mânâsına gelir. Ve "ayıplı şey" mânâsına ism-i mef'ûl olur. Bu mânâda aslı üzere **muayyeb** de câiz ve müsta'meldir. (66-67)

MÛCEB : “İf’âl” bâbından **icâb** “bir şey lâzım kılmak” mânâsına masdardır.

Lâzım kılınmış emir mânâsına “mef’ûl” sîgasıyla **mûceb** denir. **Mûcebince** amel oluna gibi. “İsm-i fâ’il” sîgasıyla **mûcib**, **mûcibince** galat-ı fâhiştir. (70)

MU’DİL : “İf’âl” bâbından “ism-i fâ’il” sîgası üzerine “emr-i düşvâr” mânâsıdır. Ceminde **mu’dilât** denir. Binâenaleyh dâd’ın fethiyle umûr-ı mu’dale ve keza **mu’dalât** galattır. (66)

MUHTEMEL : İhtimâl istilâhen “vehim ve cevâz; iktizâ ve tazammun” mânâlarıdır. Vehim ve cevâz mânâsına lâzım; iktizâ ve tazammun mânâsına müteaddîdir. Mânâ-yı evvele göre emr-i câiz mânâsına “fâ’il” sîgasıyla **muhtemil** denir. Zeki, huysuzdur fakat tehzîb-i ahlâk etmesi **muhtemeldir** gibi ki “câizdir” demektir. Mânâ-yı sâniye göre fâ’il mevkiinde fâ’il ve mef’ûl mevkiinde “mef’ûl” sîgasıyla isti’mâl olunur. Şu ibâre şu ve bu mânâları **muhtemil** şu ve bu mânâ bu ibârenin **muhtemelidir** gibi ki fâ’il mevki olduğundan bir misâlde fâ’ili, mef’ûl mevki olduğundan ikinci misâlde mef’ûl sîgalarıdır. Şu esâsa muhâlif olarak isti’mâl doğru olamaz. (58-59)

MUKMİR-MUKMİRE : Mîm’in zammı, kâf’in sükûnu, mîm’in kesriyle mehtâblı geceye denir. Başka sûretle telaffuz galattır. (68)

MUNSABB : Mîm’in zammı, sâd’ın fethi, bâ’nın teşdidiyle **insibâb**dan ism-i mekândır. **İnsibâb** “dökülmek” **munsabb** “mahall-i insibâb” mânâsındır. Göllerin, nehirlerin denize döküldüğü mahalle **munsab** denir. Mîm’in fethi [**mansab**] galat-ı fâhiştir. (70)

MUNTAZAM : “İftiâl” vezninde **intizâm** “dizilmek ve dizmek” mânâlarına masdardır. Lâzım ve müteaddî olarak isti’mâl olunur. Binâenaleyh “ism-i fâ’il” sîgasıyla âsâkir-i muntazıma denmek câiz olduğu gibi “ism-i mef’ûl” sîgasıyla âsâkir-i muntazama denmek de câizdir. (69)

MUTBIK : **İtbâk** if'âl'den "istîfâb" mânâsına masdardır. Cemî-i evkâtını müstev'ib olması hasebiyle cünûn-ı dâime sîgasıyla cünûn-i mutbık denir. Bu kabîl cünûn ile mecnûn olan kimseye "mef'ûl" sîgasıyla mecnûn-i mutbık denir ki : Cemî-i evkâtı cünûn ile isti'âb olunmuş demek olur. "Fâ'il" sîgasıyla avamın mecnûn-ı mutbık mecnûn-ı gayr-i mutbık tâbirleri galattır. (58)

MÜBTENÂ : "İsm-i mef'ûl" sîgası üzerine "binâ olunmuş şey" mânâsınadır. Bu mânâyâ "ism-i fâ'il" sîgasıyla **mübtenî** galattır. Çünkü **binâ** ve **ibtinâ** aynı mânâyâ müteaddîdirler. Sülâsisinde "mef'ûl" sîgasıyla **mebnî** denildiği gibi mezîdinde dahi "mef'ûl" sîgasıyla **mübtenâ** denilmek iktizâ eder. Binâenaleyh bu iş bunun üzerine **mübtenâ**dır. **Mübtenî** denmez. (53)

MÜCÂZ : "İf'âl" bâbından **icâze** "cevaz ve izin vermek" mânâsınadır. "Mef'ûl" sîgasıyla bu meselede şöyle yapılmakta **mücâz**dır denir ki "câizdir" demek olur. Bunu, **cevâz**dan masdar-ı mîmî binâsı üzerine **meçâz** sûretinde isti'mâl ederek taalluk alâkasıyla "câiz" mânâsı kassetmek hem hatâ hem de bilâ-fâide külfettir. (57-58)

MÜDDAHAR : "İfti'âl" bâbından ve **zahr** maddesinden **iddihâr** "vakt-i hâcet için bir şeyi biriktirip saklamak" mânâsınadır. Aslı **iztihâr**dır. Zâl ve tâ dâl'e kalb olunarak idgâm olundu. Biriktirilen mahale yâni anbara mîm'in zammı dâl'in teşdîd ve fethiyle ism-i mekân bünyesi üzere **müddahar** denir. Bunu mîm'in fethi dâl'in sükûnuyla **medhar** veya mîm'in zammı dâl'in fethi hâ'nın teşdîdiyle **müdahhar** sûretinde telaffuz galat-ı fâhiştir. (59)

MÜDERRİS : "Tedrîs" masdarından ism-fâ'il'dir. Râ'nın tahfifiyle [**müderis**] galattır. (60)

MÜDİRR : İf'âl'den müdgam olarak "ism-i fâ'il" sîgası üzere "bir şeyi tahrîk

eylemek” mânâsındır. Bu mülâhaza ile mânâ-yı mâlûmda isti‘mâl ediyoruz. Bilâ idgām **müdrir** sûretinde isti‘mâli def-i iltibâs içindir. (60)
// Müsta‘mel olan **müdrir** galattır. (*Kâmûs-i Türki*, 1313/ 3) // **Müdrir** yanlışdır. (*Lugat-ı Nâci*, 740/1)

MÜKA‘AB : Mîm’in zammı, kâf’ın fethi, ayn’ın teşdidiyle ehl-i hesap ıstılâhındandır. Cezr ve **kâ‘b** gibi. Cezr şol adede denir ki kendi nefesine darb-dan aded-i âhar hâsıl ola. Meselâ üç adedi nefesine darb olundukta dokuz hâsıl olur. Bu sûrette üç adedine cezr dokuza meczûr ıtlâk olunur. Meczûru bir defa daha cezre darbe **kâ‘b** denir. Meselâ dokuz üçe darb olundukta yirmi yedi adedi hâsıl olur. Bu halde ol üçe **kâ‘b** ve yirmi yediye **mik‘âb** ıtlâk olunur. Mîm’in zammı, kâf’ın sükûnu, ayn’ın fethiyle [**mük‘âb**] galattır. (68)

MÜNFEHİM : İnfihâmdan “anlaşılmış şey” mânâsına isti‘mâl ettiğimiz bu kelime de galattır. Çünkü **feh**m maddesi “infi‘âl” bâbından müsta‘mel değildir. İnfihâm maddesine bak. (70)

MÜSEVVEG: “Tef‘il” bâbından **tesvîg** “tecvîz” mânâsındır. Emr-i mücevvez mânâsına “fâ‘il” sîgasıyla **müsevveg** denir. **Müsevveg** şer‘i gibi ki mücevvez şer‘i demektir. Mîm’in fethi, sîn’in zamm ve meddiyle telafuz [**mesûvveg**] hatâ-yı fâhiştir. (63)

MÜSEYLİME : Mîm’in zammı, lâm’ın kesriyle **müslimenin** tasgîri ve iddi‘â-yı nübüvvet eden meşhûr şahsın ismidir. Lâm’ın fethiyle [**müseyleme**] galattır. (63)

MÜSTA‘FÎ : İsti‘fâ “teklîf olunan husûs ve hizmetten af talep etmek” mânâsına “istif‘âl” bâbından masdardır. Ve fi‘l-i lâzımdır. “Fâ‘il” sîgasıyla falan üç güne kadar mahall-i me‘mûriyyetine hareket etmezse **müsta‘fi** addolunacak denir ki hizmetten affını talep etmiş addolunacak demektir. Bunu “mef‘ûl” sîgasıyla **müsta‘fâ** okumak galat-ı fâhiştir. (61-62)

MÜSTAHKİM : “İstif’âl” bâbından **istihkâm** “bir şey metîn ve muhkem olmak” mânâsına masdar ve lâzımdır. Binâenaleyh şey-i metîn ve muhkem mânâsına “ism-i fâ’il” sîgası üzere **müstahkim** denir. Mevki’-i müstahkim gibi ki: “Metîn ve muhkem mevki’” demektir. Fi’l-i lâzımdan “mef’ûl” sîgası teşkîl olunamayacağından “mef’ûl” sîgasıyla mevki’-i müstahkem ta’biri galattır.

Şârih der ki: Şihâbın beyânına göre metîn ve üstüvar olmuş nesneye âmmenin feth-i kâf ile **müstahkem** kavilleri hatâdır. Zirâ fiil-i lâzım olmakla elbette kâf’ın kesriyle olmak lâzımdır. *Tercüme-i Kâmûs*. (61)

MÜSTAKIRR : **İstikrâr** “sâbit ve sâkin olmak” mânâsına “istif’âl” bâbından masdardır. Fi’l-i lâzım olduğundan “mef’ûl” sîgası tasrîf olunamaz. Kelâmullahtaki fe-müstekarrun ve müstevda’ ism-i mef’ûl değil ism-i mekândır. Binaenaleyh “mef’ûl” sîgasıyla **müstakarr** galattır. (62)

MÜSTEHAĞK : “İstihkâk” “bir şeye lâyık olmak” mânâsınadır ki fi’l-i müteaddidir. Binâenaleyh “fâ’il” sîgasıyla **müstahikk** lâyık; “mef’ûl” sîgasıyla **müstehakk** “kendine kesb-i liyâkat edilen şey” mânâsınadır. “İsm-i mef’ûl” bünyesiyle Allah **müstehakkını** versin denir ki lâyık olduğu cezayı versin demektir. Bu makamda “fâ’il” sîgası [**müstahikk**] galattır. (61)

MÜSÛL : Mîm’in, sâ’nın zamlarıyla “büyük bir adama hürmeten ayakta dikip durmak” mânâsına masdardır. Mîm’in fethi [**mesûl**] galattır. (57)

MÜSVEDDE : “İf’âl” bâbından **isvidâd isvidâd** “kararmak” mânâsına masdarlardır. “Kararmış şey” mânâsına vasfında “fâ’il” sîgası üzerine **müsvedd** denir ki aslı **müsvedid** idi, idgâm olundu. “Tef’îl” bâbından **tesvîd** “karartmak” mânâsınadır. “Karartılmış nesne” mânâsına “mef’ûl” sîgasıyla **müsevved** denir. İnd- el – kütüb **müsevvede**, tebyîz edilmek üzere levh-i fikirde ihzâr olunan maânî nakş edilen varakaya ıtlâk olunur ki mânâ-yı mezkûr mülâhazasıyla. Bizim sûret-i telaffuzumuza göre

lafz-ı menkul **isvidâdın** “fâ’il” sîgasıdır. Tâ’ya fi’l-asl mevsûfu varaka olmasından için yahut vasfiyyetten ismiyyete nakl için ziyâde kılınmıştır. (62-63)

MÜŞCİRE : Mîm’in zammı, şîn’in sükûnu, cîm’in kesriyle ağacı çok yere denir ki sıfattır. **Meşcer** “ağaç biten yer” mânâsına ism-i mekândır. İtinâ olup ihdâhûmâ âhar mevkiinde isti’mâl olunmamalıdır. (63-64)

MÜŞEVVEŞ : **Teşvîşten** ism-i mef’ûl’dür. “Karışık şey” mânâsında müsta’mel ise de sâhib-i Kâmûsun beyânına göre galattır. Savâbı **tehvîşten** “mef’ûl” sîgasıyla **mühevveştir**.

Et-teşvîş “tef’îl” veznindeki “bir nesneyi şûrîde ve muhtelit eylemek” mânâsınadır. Ve’l **müşevveş teşvîş**’ten ism-i mef’ûl’dür. Ve **teşevvüş** “tefa’ül” vezninde bunların mecmu’u lahn ve hatâdır. Cevherî vehminden nâşi sebt eylemişlerdir. Savâb olan **tehvîş** ve **mühevveş** ve **tehevviş** olmaktadır. *Tercüme-i Kâmûs*.

Tehvîş “bir şeyi karış muruş” eylemek mânâsınadır. Bu halde **mühevveş** “karış muruş edilmiş şey” demek olur. Fakat Kâmûs ve Durret’ül-Gavvâs şârihleri **teşvîş** ve **teşevvüş** ekser ehl-i lugat tarafından isbât olduğunu söylüyorlar. Buna göre **müşevveş** galat değildir. (64)

MÜTEÂMEL : Bu dahi “ism-i mef’ûl” sîgasıyla “amel-i nâs kendisi üzerine olan emir” mânâsınadır. Mutlaka “mâmûl” mânâsına değildir. “Tefâ’ül” den isti’mâli mânâ-yı maksûdu ifâde içindir. “İsm-i fâ’il” sîgasıyla **müteâmil** yanlışdır. (55)

MÜTEÂREF : “İsm-i mef’ûl” sîgasıyla “inde’n-nâs mârûf olan şey” mânâsınadır. Mutlaka “mârûf” mânâsına değildir. Sülâsîden isti’mâl edilmeyip tefâ’ül’den isti’mâl olunması bu bâbı müşareket ve mübalağa mânâsına mütezammın olması hasebiyle mânâ-yı maksûdu ifâde garazına mebnîdir. “Fâ’il” sîgasıyla **müteârif** galattır. (55)

MÜTEBEYYEN : Tebeyyün “vâzih kılmak ve vâzih olmak” mânâsıdır ki lâzım ve müteaddî olur. Binâenaleyh vâzihtir mevki’inde “ism-i fâ’il” sîgasıyla “îzâh olunmuş ve ayân kılınmış” mevziinde “ism-i mef’ûl” sîgasıyla isti’ mâl edilmek icab eder. (53-54)

MÜTEHACCER : “İsm-i fâ’il” sîgasıyla “taş gibi pekişmiş şey” mânâsıdır. “İsm-i mef’ûl” sîgasıyla mütehaccer galattır. (54)

MÜTEHAKKAK : Tahakkuk “tefa’ül” bâbından masdardır ki “bir şey sahîh ve sâbit olmak” mânâsıdır. Ve lâzımdır. Binâenaleyh “ism-i mef’ûl” sîgası üzerine mütehakkak galat-ı fâhiştir. (54)

MÜTEKADDİM : Bu kelimenin masdarı olan tekaddüm “öne geçmek” mânâsıdır. Şu halde “ism-i fâ’il” sîgasıyla mütekaddim arıza denir. “Mef’ûl” sîgasıyla [mütekaddem] galattır. (55-56)

MÜTEKAVVİM : “İsm-i fâ’il” sîgasıyladır. “Mef’ûl” sîgasıyla galattır. Çünkü tekavvüm lâzım olup lâzımdan ise mef’ûl sîgası [mütekavvem] teşkil olunamaz. (56)

MÜTERAKKAB : “Tefâ’ül” bâbından terakkub “muntazır olmak” mânâsıdır. “Mef’ûl” sîgasıyla nimet-i gayr-i müterakkabe denir ki “intizâr edilmeyen nimet” demektir. Bunu “fâ’il” sîgasıyla telaffuz [müterakkab] galat-ı fâhiştir. (54)

MÜTEŞEKKİL : Teşekkülden ism-i fâ’il’dir. Teşekkül “sûret bulmak” mânâsıdır. Binâenaleyh “mef’ûl” sîgasıyla falan ve falandan müteşekkel gibi ta’bîr galattır. (55)

MÜTEVÂTİR : Bu kelimenin masdarı olan tevâtür lugaten “umur-ı müteaddide birbiri ardınca zuhûr eylemek” mânâsıdır. İstılâh-ı fukahâda aklen kizb üzere ittifâkları câiz olmayan cemâatin haberidir ki buna tevâ-

tür itlâkı müteâkıben zuhûru mülâhazasına mebnîdir. Binâenaleyh vasfında “ism-i fâ‘il” sîgasıyla **mütevâtir** denir. “Mef‘ûl” sîgasıyla **mütevâter** doğru değildir. (56)

MÜTEVEFFÂ : Müteveffât bu kelimenin masdarı olan tevaffî “Hak Teâlâ mahlûkunun rûhunu kabzelemek” mânâsınadır. Ruh kabzolunan kimseye müzekkerde “mef‘ûl” sîgasıyla **müteveffâ** ve müenneste **müteveffât** denir. Aslı **müteveffiye** idi yâ elife kalb olunmak sûretiyle i‘lâl olundu. “Fâ‘il” sîgasıyla **müteveffiye** galat-ı fâhiştir. (56)

MÜTEYAKKAN : Bu kelimenin masdarı olan teyakkun “bî-şübhe bilmek” mânâsınadır. Bu bir emr-i müteyakkandır denir ki “bî şübhe mâlûm bir emir” demek olur. Bu mevki‘de “ism-i fâ‘il” sîgasıyla **müteyakkın** galat-ı fâhiştir. (57)

MÜTTAHİZ : İttihâz ahz veya ittihaz maddesinden ve “ifti‘âl” bâbından “edinmek” mânâsına masdardır. Binâenaleyh “edinilmiş” mânâsına “ism-i mef‘ûl” sîgası üzerine **müttahaz** isti‘mâl olunmalıdır. Bu mânâda “ism-i fâ‘il” sîgasıyla **müttahiz** galattır. (54) // İttihâz müteaddî olduğu için “ism-i mef‘ûl” sûretinde “خ”nın kesriyle isti‘mâli galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 1275/2)

MÜTTEHEM : “İf‘âl” bâbından ve vehm maddesinden ithâm ve “ifti‘âl” bâbından ve kezâlik vehm maddesinden ittihâm “bir kimseyi töhmetli kılmak” mânâsına masdarlardır. “İfti‘âl” bâbından ittihâm “töhmetli olmak” mânâsına da gelir. Binâenaleyh bir töhmetle ithâm olunan adama mânâ-yı maksûda nazaran if‘âl ve ifti‘âl‘den “mef‘ûl” sîgasıyla **müthem** ve **müttehem** denilmek icâb eder. Töhmetli mânâsını müfid olması ve bu mânâ mânâ-yı maksûda tevâfuk etmemesi hasebiyle “ism-i fâ‘il” sîgasıyla ifti‘âl‘den **müttehim** galattır. (56-57) // İttihâm fiili müteaddî olduğundan, “töhmetli” mânâsıyla hâ‘nın kesriyle “ism-i fâ‘il” sûretinde isti‘mâli galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 1287/ 2)

MÜVELLEDE : Mîm'in zammi, vâv'ın fethi, lâm'ın teşdidi ve fethiyle Ace-miyyü'l-asıl olduğu halde Arap arasında tevellüd eden ve onların ahlâ-kıyla mütehallik olan câriyeye denir. Kelâm-ı müvelled bundan me'hûz-dur. Vech-i şebeh adem-i asâlettir. Hüve kelâm-ı müvelled denir ki bu kelâm arabın asıl lugatlarından değil demektir. Şuarâ-i hâdiseye müvel-led itlâk olunur.

Şârih Karâfi bu vechile tertîb-i tabakat eylemiştir ki şuarâ-i Arab dört tabaka üzeredir. Cahiliyyundur ki İslâm zamanına idrâk eylemediler. İmriü'l-Kays ve Anter gibi sâni Muhadramundur ki cahiliyye olup za-man-ı İslâm'ı idrâk edenlerdir. Hassan ve Ka'b gibi bunda islâm şarttır. Zirâ hadrame kad' mânâsına olmakla küfürden münkatı' olmaları lâzım-dır. Müslim olmayan cahiliyyeye mülhaktır. Sâlis müvelledündür. Feraz-dak, Cerîr gibi. Râbi muhdesündür. Ma'arî ve ibn-i Rûmi gibi. *Tercüme-i Kâmûs*.

Her iki mânâda lâm'ın kesri [müvellid] galattır. (71)

MÜVESVES : Vesvese ve vesvâs "nefis ve şeytan kalbe fâidesi olmaya hâtıra ilkâ eylemek" mânâsınadır. O adama "ism-i mef'ûl" sîgası üzere müves-ves denir ki "müvesvesün ileyh veya leh" demektir. "Fâ'il" sîgasıyla müvesvis galattır. (70-71)

MÜZÂH : Mîm'in zammıyla latifeye denir. Mîm'in fethi [mezâh] galattır. (61)

MÜZÂYAKA : "Bir adamı bir hususta tazyik eylemek" mânâsına "müfâale" den masdardır. Binâenaleyh müzâyakaya düştüm gibi ta'bîrler yanlıştır. Bu mevki'de zayk veya tezâyuk isti'mâl edilmek icâb eder. (65)

MÜZEKKİRE : Fi'l-asl "tef'îl" bâbından tezkîr "bir şeyi bir adamın hatırına getirmek" mânâsına masdardır. Bu münâsebetle bir iş için resmî bir dâi-reden diğerine yazılan varakaya "ism-i fâ'il" sîgasıyla müzekkire denir. Ta vasfiyetten ismiyyete nakil içindir. Küttâbın "mef'ûl" sîgasıyla mü-

zekkere demeleri hatâdır. (60) // Arabî’de bizim kullandığımız mânâ ile müsta‘mel olmayıp, olsa olsa kâf’ın kesriyle “muhtıra” mânâsına lûgat-ı müvellede olabilir. (*Kâmûs-i Türkî*, 1317/1-2)

N

NÂZÛK : Zamm-ı zâ ile “yufka ve rakık” mânâsındır. Ve terbiyeden kinâye olarak isti‘mâl olunur. Zâ’nın kesriyle telaffuzu [**nâzik**] hatâdır. (86) // Fi’l-asl zamm-ı zâ iledir. Fakat bu sûret lisânımızda kabul olunamaz. (*Lugat-ı Nâci*, 882/1)

NEBZE : Nûn’un fethi, bâ’nın sükûnuyla “adem-i itibârdan nâşî atmak” mânâsına masdardır. Killetinden ve itibârsızlığından nâşî atılmaya lâayık olması mülâhazasıyla şey-i kalîle **nebz** veya **nebze** ıtlâk okunur. Nûn’un zammı [**nübze**] yanlıştır. (72)

NEKBET : “Nezle” vezninde “musîbet” mânâsındır. Nûn’un zammı ve kesriyle [**nükbet** ve **nikbet**] yanlıştır. (73)

NEMÛZEC : Nûn’un ve zâ’nın fethiyle bir şeyin örneğine denir. Hemze ziyâdesiyle **enmûzec** hatâdır. (73)

NEZLE : “Temre” vezninde zükâm illetine denir. Avâmın **nâzile** ve ceminde **nevâzil** demeleri galat-ı fâhiştir. Çünkü **nâzile** beliyeye ıtlâk olunur. (72)

NİKÂT : Nûn’un kesriyle, **noktanın** cemidir. Nûn’un zammı [**nukât**] hatâdır. (73)

NİKÂT : Nûn’un kesriyledir. **Nüktenin** cemidir. Nûn’un zammı [**nükât**] ga-

lattır. (73)

NİKRİS : Nûn'un kesri, kâf'ın sükûnu, râ'nın kesri ile bir nevi' marazdır. Yâ ilâvesiyle **nikrîs** galattır. (72)

NOKSÂN : Nûn'un zammıyla "eksiltmek ve eksilmek" mânâlarına masdardır. **Noksân** isim olarak "eksik" mânâsına da gelir. Bu mânâyâ göre ya-yı masdâriyye ilâvesiyle **noksaniyyet** demek câizdir ki "eksiklik" demek olur. Evvelki mânâlara göre ya-yı masdâriyye ilâvesi hatâdır. (72)

NUMRÛD : Nûn'un zammıyla cebâbire'den şahs-ı mârûfun ismidir. Şârih der ki lafz-ı mezkûr Acemî'dir. Dâl'in ihmâl ve i'câmıyla menkûldür. *Ter-cüme-i Kāmûs*. Nûn'un fethi [**nemrûd**] galattır. (73)

NÜBL : Nûn'un zammı, bâ'nın sükûnuyla "zekâ ve necâbet" mânâsınadır. Nûn'un fethi [**nebil**] doğru değildir. (72)

P

PÂY-DÂR : Yâ'nın sükûnuyla "nâmdâr" vezninde **pây** ile **dâr**'dan mürekkebdir ki vasf-ı terkîbidir. "Ayak tutucu" demek ise de kinâyeten "dâim ve bâki" mânâsında isti'mâl olunur. Yâ'ya kesre vermek [**pâyidâr**] doğru değildir. (78)

PEDÎDÂR : Bâ-i fârisî'nin fethiyle "mezîdâr" vezninde "âşikâr" mânâsınadır. Bâ-i arabî ile **bedîdâr** yanlıştır. (78)

PENCE : Ma'lûm cîm-i fârisî ile **pençe** doğru değildir. (79)

PERESTİŞ : Tâ'nın kesriyle **perestîden** masdarından hâsıl-ı masdardır. "Ta-

pıř” mânâsınadır. Tâ'nın fethiyle **peresteř** galattır. (79)

PERVERD-GÂR : Esmâ-i sıfât-ı ilâhiyyedendir ki “mürebbi” mânâsınadır.

Binâenaleyh izâfet sûretinde telaffuz olunmamalıdır. (79)

PEST : “Dest” vezninde “alçak” mânâsınadır. Mecâzen “bî-himmet” adama itlâk olunur. **Pespâye** galattır. (79)

PEZÎRÛFTEN : Râ'nın zammıyla “kabul etmek” mânâsına masdardır. Râ'nın fethiyle **pezîreften** galattır. (78)

PİJMÛRDE : Bâ-i fârisî'nin kesriyledir. Fethiyle **pejmûrde** yanlıřtır. (79)

R

RÂHİBE : Râh “yol” mânâsınadır. Ânifen beyân olunduđu üzere kelimât-ı fârisiyyede tezkîr ve te'nîs müsâvî olduğundan **râhibe** doğru değıldir. (83)

RASÂS : Râ'nın fethiyle kurřun ve kalaya denir. Râ'nın kesri [**rısâs**] yanlıřtır. (28)

REBÂB : Râ'nın fethiyle kemañçeye denir. Râ'nın zammı [**rübâb**] yanlıřtır. (27) // Fi'l asl râ'nın zammıyladır. (*Lugat-ı Nâci*, 430/2)

RECÂ' : Râ'nın fethiyle “ummak” mânâsına masdardır. Râ'nın kesri [**ricâ**] doğru değıldir. (27) // Kesr ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 432/ 2)

REFÂHİYE : Râ'nın fethi, hâ'nın kesri, yâ'nın tahfifiyle “vüs'at ve huzûr üzere olmak” mânâsınadır. Yâ'nın teřdîdi [**refâhiyye**] galattır. (28) //

Bu üç lugattan birincisi olan **refâh** Fîrûzâbâdî'nin kâmûsunda bulunmakla, bazı lugaviyyûnumuz Arabî olmadığına hükm etmişlerse de, Muhîtü'l-Muhît'te beşinci bâbdan **refah** fiilinin masdarı olmak üzere mukayyed olduğuna bakılırsa, o da Arabîdir. **Refâhiyyet** galat diyenler dahi isâbet edememişlerdir; çünkü bu kelime dahi kâmûsta vardır. (*Kâmûs-i Türki*, 667/ 2)

REHBÂNİYYET : Râ'nın fethiyle "rahiplik" mânâsınadır. Râ'nın zammı [ruhbâniyyet] sahîh değildir. (28)

RİZÂKÎ : Râ'nın kesriyle ma'rûf üzûme denir. Türkçede feth-i zâ ile müsta'meldir. (83) // **Râzakîden** galat. (*Kâmûs-i Türki*, 662/1)

RUHÂ : Râ'nın zammıyla Fırat kurbunda bir belde adıdır. Râ'nın fethi [rehâ] hatâdır. (28)

RUHS : Râ'nın zammı, hâ'nın sükûnuyla ucuzluğa denir. Ve "ucuz olmak" mânâsına masdar olur. Râ'nın fethi veya hâ'nın fethiyle **rahs** ve **ruhas** galattır. (28)

RUSTÂK : Râ'nın zammı, sîn'in sükûnuyla bir şehre merbût sevad ve kurâdan ibarettir ki lisanımızda buna "kazâ" tabîr olunur. Râ'nın kesri [ristâk] galattır. (28)

S

SADME : Sâd'ın fethi, dâl'in sükûnuyla "bir defa çarpmak" mânâsına masdarı binâ'-i merredir. Dâl'in fethi [sademe] doğru değildir. (35)

SAHÂBE : Sâd'ın feth ve kesriyle "yâr ve hem-dem olmak" mânâsına mas-

dardır. Biz bunu “himâye ve müdâfaâ” mânâsında isti‘mâl ediyoruz ki arkadaşlığın mânâ-yı lâzımîsidir. Sâd’ın fethiyle **sahâbe sâhibin** cemidir.

Nihâye’de **sahâbe sâd’ın** fethiyle **sâhibin** cemidir ve bundan gayri fâ‘ilin cemi faâle olduğu yoktur diye mersûmdur. *Tercüme-i Kâmûs*. (35)

SAHÂRÂ : Sahrânın cemidir. Sâd’ın fethi, râ’nın feth ve kesriyle **sahârâ** ve **sahârî câizdir**. Fetvâ fetâvâ- fetâvî, davâ deâvâ- deâvî gibi. (35)

SAHRE : Sâd’ın fethi, hâ’nın sükûnuyla kayaya denir. Hâ’nın fethi [**sahare**] de câizdir. Sâd’ın zammıyla **suhre** galattır. (35)

SAKKÂ’ : Sîn’in fethi, kâf’in teşdidiyle su varıcı mânâsına mübâlağa sigasıdır. Biz bunu tahfifle **sakâ** sûretinde isti‘mâl ediyoruz. (31)

SANDÛK : Ma‘lûm. **Sandık** galattır. (36)

SAVB : Sâd’ın fethi, vâv’ın sükûnuyla “cihet” mânâsınadır. Sâd’ın zammı [**suvb**] galattır. (36) // Zamm ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 514/2)

SEBEBİYYET : **Sebeb** bir şeye tavassuta vesîle ve âlet olan nesneye denir. “Tesebbüb” mânâsına yâ-yı masdâriyyet ile **sebebiyyet** denir ki sıhhatinde şüphe yoktur. (30) // Masdara edât-ı masdariyyet ilâvesiyle vücûda gelmiş uydurma bir lugattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 704/3)

SEBET : Fethateyn ile fi’l-as’l “sebât fi’l-hasb” mânâsınadır. Ba‘dehû delil ve hüccete itlâk olunmuştur.” Sened ve sebeti yok denir ki “senet ve hücceti yok” demektir. Bunu **seped** sûretinde telaffuz yanlışdır. (17)

SEBK : Sîn’in fethi, bâ’nın sükûnuyla “geçmek” mânâsına masdardır. Kütüb-i mu‘teberede bu mânâyâ tâ ile tesâdüf edilememiştir. (30)

SEBZE-VÂT : Sebz, “yeşil”, hâ ile sebze “yeşillik” mânâsınadır. Kâide-i arabiyeye üzere cemileyerek **sebzevât** demek hatâdır. (84)

SEMÂ‘ : Sîn’in fethiyle “işitmek” mânâsına masdardır. Sîn’in kesriyle **simâ‘** ve kezâlik nisbetinde kesr ile **simâî** yanlıştır. Sîn’in kesriyle **simâ‘** “gınâ ve kendiyle telezzüz olunur savt” mânâsınadır. (31)

SEMÂNE : Sîn’in fethiyle “semizlemek” mânâsına masdardır. Sîn’in kesri [**simâne**] galattır. (32)

SEMEYDA‘ : Sîn ve mîm ve dâl’in fethalarıyla şerif ve kerim adama denir. Sîn’in zammıyla **sümeйда‘** hatâdır. (32)

SEMİN : Sîn’in fethi, mîm’in sükûnuyla tereyağına denir. Mîm’in fethi [**semen**] hatâdır. (32) // Aslı mîm-i sâkine iledir. (*Kâmûs-i Türkî*, 735/3)

SEYYİB : Sâ‘nın fethi, yâ‘nın kesr ve teşdidiyle “seyyid” vezninde alâ-kavlin mevt veya talak sebebiyle zevcinden müfârakat eden dul hâtuna ve alâ kavlin medhûlün bihâ olan hâtuna ve diğer bir kavle göre mutlaka tezev-vüc eden insana itlâk olunur. Fakat dul hâtunda isti‘mâli eşherdir. Binae-naleyh tâ ilâvesiyle **seyyibe** demeye hâcet yoktur. (17-18) // **Seyyibe** demek hatâdır. (*Kâmûs-i Türkî*, 462/3)

SİMÂH : Sâd‘ın kesriyle kulağa denir. Sâd‘ın fethi [**semâh**] hatâdır. (36)

SİNÂ‘AT : Sâd‘ın kesriyle işçiliğe ve iş işleyiciliğe denir. Sâd‘ın fethiyle **sanâat** doğru değildir. (36)

SİÂYE : Sîn’in kesriyle “gamz eyleyip koğulamak” mânâsında müteârifdir. Sîn’in fethi [**seâye**] doğru değildir. (31)

SİBÂ‘ : Sîn’in kesriyle “yırtıcı hayvan” mânâsına olan **sebûun** cemidir. Sîn’in

zammiyla **sübâ'** galattır. (30)

SİBÂHAT : Sîn'in kesriyle "suda yüzmek" mânâsına masdardır. Sîn'in fethi [sebâhat] yanlıştır. (30) // Fi'l-asl kesr iledir. (*Lugat-ı Nâci*, 465/2)

SİFÂD : Sîn'in kesriyle "erkek dişiyeye aşmak" mânâsına masdardır. Sîn'in fethi [sefâd] hatâdır. (31)

SİFÂH : Sîn'in kesriyle "zinâ eylemek" mânâsına "müfâale" bâbından masdar ve zinâ mânâsına isimdir. Sîn'in fethi [sefâh] galattır. (31)

SİFÎD : Kesr-i sîn'le "beyaz" mânâsınadır. Sipîd mürâdifidir. Sîn'in fethiyle sefid yanlıştır. (84)

SİKÂT : Sâ'nın kesriyle **sikat** şâyân-ı vüsuk ve i'timad adama denir ki masdar bi-mânâ mef'ûldür. Bunun içindir ki tezkir ve te'nisi gibi ifrad ve cemi müsâvidir. Fakat bazen sâ'nın kesri ve kâf'ın feth ve meddiyle **sikât** üzere cemilenir. Sâ'nın zammiyla **sükât** galattır. (17)

SİLL : Sîn'in kesr ve zammiyla [sill-süll] "hüzâl" mânâsınadır. Bu münâsebetle ind-el-etıbbâ verem illetine denir. Sîn'in fethi [sell] galattır. (31)

SİND : Sîn'in kesriyle ve nûn'un sükûnuyla Hindistân ile Horâsân arasında cârî bir nehirdir. Sîn'in fethiyle **Send** galattır. (85)

SİPÂRE : Sîn'in kesriyle si pâre muhaffefidir ki otuz cüz Kur'ân-ı Azîm-üşân'dan bir cüz demektir. Sîn'in zammiyla **süpâre** galattır. (84) // Aslı sipâre. (*Kâmûs-i Türkî*, 707/1)

SİPÂRİŞ : Bu kelime "ismarlamak" mânâsına olan **sipurden** masdarından hâsıl-ı masdardır. Ânif-ül-beyân sebebden nâsi **sipârişât** galattır. (84) // **Sipârişât** dememeli. (*Kâmûs-i Türkî*, 707/1)

SÎ'R : Sîn'in kesriyle narha denir. Sîn'in fethi [sa'r] yanlıştır. (31)

SİRDÂB : Sîn'in kesriyle sıcak günlerde serinlemek için yer altında yapılan mahalle denir. Su tebrid edilmek için yapılan mahal mânâsına olan **sirdâbe** kelime-i fârisiyyesinden mu'arrebdir. Sîn'in fethiyle **serdâb** galattır. (30)

SİYÂDET : "Ulu ve azîmü'l-kadr" mânâsına masdar ve "ululuk" mânâsına isimdir. Sîn'in fethi [seyâdet] galattır. (32)

SİYÂHAT : Sîn'in kesriyle "yeryüzünde gezip dolaşmak" mânâsına masdardır. Sîn'in fethiyle **seyâhat** doğru değildir. (32) // Fi'l-asl sîn'in kesriyledir. (*Lugat-ı Nâci*, 487/2)

SİYY : Sîn'in kesri, yâ'nın teşdidiyle "müsâvi" mânâsınadır. [Mâ hüve siyy lek] denir ki "o sana misl ve müsâvi değildir" demektir. Sîn'in fethi [seyy] doğru değildir. (32)

SİYYÂN : Sîn'in kesri, yâ'nın teşdidiyle **siyy** lafzının tesniyesidir. (32)

SULTÂ : Sîn'in zammı, lâ'm'ın sükûnuyla "kudret ve mülk" mânâsınadır. Sîn'in fethi [saltâ] lahdır. (31)

SU'LÛK : Sâd'ın zammı, ayn'ın sükûnuyla fakire denir. Sâd'ın fethi [sa'lûk] galattır. (35)

SÛFÛN : "Gemi" mânâsına olan **sefinenin** cemidir ki sîn ve fâ'nın zammıyadır. Bunların fethaları ile [sefen] yanlıştır. (31)

§

ŞATRANC : Fi'l-asl şîn'in kesriyle [şitranc] mârûf olan oyuna denir ki biz bunu kesreyi fethaya tebdil ile şatranc sûretinde isti'mâl ediyoruz ki yanlışır.

Bu şetâretten yâhut taşfîrden me'hûzdur. Alâ-kavlin mu'arrebdir. Burhân-ı Katı'da mersûm olduđu üzere şetrenğin mu'arrebidir. Fi'l-asl bî-ruhu'l-sanem ismi olup nebât-ı mezkûr iki şekli müştemil olmakla bu münâsebetle lugat-ı mezkûre ıtlâk eylediler. Ve onu hakîm dâir -i hindî alâ-kavlin ev alâ siyâset ihtirâ olmuştur. Bu cihetle âcemîyyedir. *Tercüme-i Kâmûs*. (34)

ŞEBB : Şîn'in fethi, bâ'nın teşdidiyle madde-i mâlûma denir ki biz buna lisânımızda tahrîfle şap diyoruz. (33)

ŞEFAKAT : Fethâtla işfâktan isimdir. "Rikkat" mânâsınadır. Fâ'nın sükûnuyla şefkat yanlışır. (34)

ŞERER : Fethateynle "kıvılcım" mânâsınadır. Şîn'in kesri [şirer] hatâdır. (34)

ŞEYDÂ : "Peydâ" vezninde "âşık, divâne" mânâsınadır. Şîn'in kesriyle [şiy-dâ] doğru değildir. (85)

ŞEYN : Şîn'in fethi, yâ'nın sükûnuyla "ayıp" mânâsınadır. Şîn'in kesri [şîn] lahn-ı fâhiştir. Kesr ile [şîn] hurûf-ı mehmûseden şin harfinin ismidir. (35)

ŞIHNE : Şîn'in kesriyle "su başı" denilen zâbite denir. Bir ta'bîr-i kadîmdir. El-yevm lisânımızda mültezimlerin kilecilerine şîn'in fethiyle şahne

diyoruz ki: Emr-i a'şârın zabt ve rabtına da me'mûr olması dolayısıyla ya bu şihne kelimesinden veya kileyi doldurması mülâhazasıyla şâhin lafzından musahhaf ve muharreftir. (33)

ŞİBA' : Şîn'in fethi, bâ'nın sükûnuyla veya şîn'in kesri ve bâ'nın fethiyle "doymak" mânâsına masdardır. Şîn ve bâ'nın fethiyle şeba' galattır. Şârih der ki bu masâdir tebâyi'dendir. Ef'âl-i cevârihden değildir. Onun için fethateynle vârid olmadı. *Tercüme-i Kâmûs*. (33)

ŞİCÂ' : Şîn'in kesriyle "bahâdır" mânâsına olan şecînin cem'idir. Şîn'in fethi [şecâ'] galattır. (33)

ŞİRÂKET : Şîn'in kesriyle şirk, şîn'in kesr ve zammıyla [şirket ve şürket] "ortaklık" mânâsınadır. Bu mânâyâ şirâket isti'mâli galat-ı fâhiştir. (34)

ŞURTA : Şîn'in zammı, râ'nın sükûnuyla "zâbıtâ" mânâsınadır. Medeniyet-i İslâmiyye târihinin birinci kısmının zâbit ünvânlı mebhasına bak. (34)

ŞÜCÂ' : Şîn'in zammıyla yeis ve şiddet zamanında şedîdü'l-kalb adama denir. Şîn'in fethi ve kesri [şecâ' - şicâ'] de câizdir. (33)

ŞÜC'ÂN : Bu da madde-i mezkûreden yâni şücâ' ve şeci' maddelerinden cemidir ki şîn'in zammı ve kesriyledir. Fethi [şec'ân] hatâdır. (33)

T

TAHÛR : Tâ'nın fethiyle "pak olmak" mânâsına masdar "kendî ile temizlenecek şey" mânâsına isimdir. Tâ'nın zammı [tuhûr] doğru değildir. (39)

TAKRİZ : “Farz” vezninde *karz* “kesmek” mânâsına ikinci bâbdan ve *takrîz* memdûhu medh ile sâirlerinden ifraz veya zemmolunan kimsenin namusunu kat’ ve ihlâl mülâbesesiyle “bir adamı medh veya zemmeylemek” mânâlarına “tef’îl” bâbından masdarlardır. “Karz” vezninde *قرظ* dahi “kesmek” mânâsına masdardır. Bu mülâhaza ile “tef’îl” bâbından *takrîz* “hak veya bâtıl ile bir adamı medheylemek” mânâsınadır. Binâenaleyh müellefât hakkındaki medâyihe *takrîz* tâbîr etmek daha münâsiptir. (16)

TALBE : Tâ’nın kesri ve fethi ve lâm’ın sükûnuyla [talbe ve tılbe] tâ’nın fethi ve lâm’ın kesriyle [talibe] matlûb olan şeye denir. Tılbetü’t - talebe denir ki : “Talebenin matlûbu” demektir. Lâm’ın fethi [tılbe] yanlıştır. (38)

TARASUS : Tâ ve râ’nın fethiyle Adana vilâyetindeki mârûf beldenin ismidir. Biz râ’nın sükûnuyla *Tarsûs* diyoruz ki yanlıştır. (38)

TAVK : Tâ’nın fethiyle çenber ve halkaya denir. Tâ’nın zammı [tuvk] galattır. (39)

TAYŞ : Tâ’nın fethi ve yâ’nın sükûnuyla “hafif meşrep olmak” mânâsına masdardır. Tâ’nın kesri galattır. Hiffet-i akla tâ’nın fethi, vâv’ın sükûnuyla *tavş* denir. (39)

TEBÂDÛR : “Tefâ’ül” vezninde “tesârü” mânâsına masdardır. Nitekim Sıh-hât’te *tebâdere*’l kavmü *tesâreû* diye muharrerdir. (13) // “Birdenbire zihne gelmek” mânâsıyla kullananlar var ise de, *büdûr* maddesi asla “tefâ’ül” bâbından gelmediğinden yanlıştır. (*Kâmûs-i Türkî*, 375/ 3)

TEBRİZ : Tâ’nın fethiyle belde-yi mârûfenin ismidir. Tâ’nın kesri de [Tibrîz] câizdir. (13)

TECÂNÛS : “Tefâ’ül” bâbından masdardır. “Cinste ittihâd” mânâsınadır. Ke-

mâ fi Muhîtü'l Muhît. (13) // “Mücâneset” mânâsıyla kullanılıyorsa da, Arabî olmayıp, “mücâneset” dahi maksadı ifâdeye kâfi olduğundan icâdında mecburiyet yoktur. (*Kâmûs-i Türkî*, 380/3-381/1)

TECÂRİB : Tâ'nın fethi, râ'nın kesriyle tecribenin cemidir. Râ'nın zammı [tecârüb] hatâdır. (14) // Râ'nın zammıyla galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 211/2)

TECRİBE : Tâ'nın fethi, cîm'in sükûnu, râ'nın kesriyle “sınamak” mânâsına “tef'îl” bâbindan masdardır veya isimdir. Râ'nın zammıyla tecrübe galattır. (13) // Râ'nın zammıyla galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 212/2)

TECRİM : “Tef'îl” bâbindan “cürme nisbet eylemek” mânâsına masdardır ve müvelledir. (14) // *Lugat-ı müvellede* sıfatıyla bu mânâyâ gelip, mânâyı asliye-i arabiyesi başkadır. (*Kâmûs-i Türkî*, 381/3)

TEDÂRÛK : “Tefâ'ül” bâbindan tâ'nın fethi ve râ'nın zammıyla “bir cemâatin âhiri gelip evveline yetişmek ve mutlaka erişmek ve yetişmek” mânâsına masdardır. Biz mecâzen yâni lüzûm alâkasıyla cemi mânâsında isti'mâl ediyoruz. Râ'nın kesri [tedârik] lahdır. (14) // Galat-ı meşhûr olarak râ'nın kesriyle zebânzeddir. (*Kâmûs-i Türkî*, 389/ 3) // Galat olarak râ'nın kesriyle telaffuzu şâyidir. (*Lugat-ı Nâci*, 223/ 1)

TEDFÎN : “Tef'îl” bâbindan “defn ve setretmek” mânâsına masdardır. Kemâ fi Muhîtü'l – Muhît. (14) / “Defn” mânâsıyla kullananlar var ise de defn zâten müteaddî olup, “tef'îl” bâbindan asla gelmediğinden galattır, kullanılmamalıdır. (*Kâmûs-i Türkî*, 391/1)

TE'EKKÛD : “Tefa'ül” vezninde “tevessuk” mânâsına masdardır. (12) // “Sağlamlaşma ve takviye ve tahkîm olunma” mânâsıyla lisânımızda kullanılıyorsa da Arabî'de ekd maddesi asla “tefa'ül” maddesinden gelmez. (*Kâmûs-i Türkî*, 373/3)

TEFTİK : Feth-i tâ ile keçinin kılının dibinden alınan ince tüylere denir. Türkçe’de tâ’nın kesriyle [tiftik] keçi envâından nev’-i mahsûsun kıllarından müteârifdir. (79)

TEHLİKE : Tâ’nın fethi, hâ’nın sükûnu, lâm’ın harekât-i selâsesiyle [Tehlike, tehlûke, tehleke] “ölmek” mânâsına masdardır. Tâ’nın fethi, lâm’ın zammıyla [tehlûke] âkıbeti helâke müeddî olan hâl ve keyfiyete denir. Bu mânâda lâm’ın feth ve kesri [tehleke, tehlike] hatâdır. (17) // Lâm’ın kesriyle galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 301/1)

TEKFİR : “Tef’îl”den “küfre nispet eylemek” mânâsına masdardır. Nitekim Muhîtü’l-Muhît’te kefferehü hamelehü ale’l-küfri ve nesebehü ileyh diye mezkûrdur. (16)

TEMHİR : Mîm’in fethi, hâ’nın zamm ve sükûnuyla **mehr, mühür** “hâtem” mânâsına bir kelime-i fârisîyedir. Fiil tasrîfiyle “tef’îl” bâbından **temhir** galattır. Bunun yerine **tahtîm** kullanılmalıdır. **Memhûr** maddesine bak. (16) // “Mühürleme ve tahtîm” mânâsıyla kullandığımız bu lugat-i garîbe Fârisî **mührü Arabî** zannıyla “tef’îl” bâbından getirmek gibi câhilâne bir hareketten mütevelled olup, şâyân-ı isti’ mâl değildir. (*Kâmûs-i Türkî*, 440/3)

TERÂCİM : Tâ’nın fethi, cîm’in kesriyle **tercemenin** cemidir. Cîm’in zammı [terâcüm] galattır. (15) // Cîm’in zammıyla kırâati galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 392/3) // Cîm’in zammıyla galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 226/1)

TERÂŞİDE : Tâ’nın fethiyle **terâşiden** masdarından **ism-i mef’ûldür**. **Terâşide** “yonmak ve kesmek” mânâlarıdır. **Terâşide** “kesilmiş ve yonulmuş” edât-ı nefy ile nâ- terâşide “yonulmamış” demektir. Tâ’nın kesriyle **nâ-tirâşide** galattır. (79)

TERCEME : Tâ'nın fethi, râ'nın sükûnu, cîm ve mîm'in fethaları ile "dahra-
ce" vezninde bu bâbdan masdar olup "bir lisânı diğer lisân ile tefsir ve
îzâh eylemek" mânâsınadır. Cîm'in zammıyla [tercûme] galattır. (14-
15) // Cîm'in kesriyle de lugat olup, zammıyla galattır. (*Kâmûs-i Türkî*,
395/2-3) // Cîm'in zammıyla galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 228/2)

TERCÛMÂN : Tâ'nın fethi, cîm'in zammıyla bir lisânı diğer lisân ile beyân
ve îzâh eden adama denir. Tâ'nın ve cîm'in fethaları veya her ikisinin
de zammeleriyle dahi [terceman, türcûman] lugattır. (15)

TERİKE : Tâ'nın fethi, râ'nın kesri, tâ'nın kesri, râ'nın sükûnu ile ıstılâhen
insanın hîn-i vefâtında bıraktığı muhalledfâta denir ki "metrûke" mânâ-
sınadır. Râ'nın fethiyle tereke galattır. (15)
Tereke lugatta mutlakâ "metrûke" mânâsınadır. Minhû // Râ'nın fet-
hiyle galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 399/3)

TESYÂR : Tâ'nın fethi, sîn'in sükûnuyla "gezmek ve gezdirmek" mânâlarına
masdardır. Lisânımızda mânâ-yı sâniiden mecâzen "irsâl" mânâsında
müsta'meldir. Tâ'nın kesri [tisyâr] galattır. (15) // Tâ'nın kesriyle ga-
lattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 405/2) // Tâ'nın kesriyle galattır. (*Lugat-ı Nâci*,
241/1)

TETİMME : Tâ'-i ûlânın fethi, sâniyenin kesri ve mîm'in teşdidiyle "bir şe-
yin noksanı kendisiyle tamam olan şey" mânâsınadır. Tâ'-i sâniyenin
zammıyla [tetümme] galattır. (13) // İkinci te'nin zammıyla galattır.
(*Kâmûs-i Türkî*, 379/3) / İkinci tâ'nın zammıyla galattır. (*Lugat-ı Nâci*,
211/1)

TEŞRİK : "Ortak kılmak" mânâsına "tef'îl" bâbından masdardır. Nitekim,
Muhîtü'l-Muhît'te "et- teşrik masdar şirk ve bey' mâ ilh diye muharrer-
dir. (15) // "Ortak etme" mânâsıyla kullanılıyorsa da Arabî'de bu mâ-
nâya asla tekarrüb etmediğinden, yerine işrâk kullanılsa daha doğru

olur. (*Kāmûs-i Türkî*, 407/2)

TEVEKÂN : Fethâtla *tevk* maddesinden “müştak olmak” mânâsına masdardır. *Vâv*’ın sükûnuyla *tevkân* doğru değildir. (17) // *Vâv*’ın sükûnuyla galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 298/2)

TEVERRÛM : “Tefa’ül” bâbından “veremlenmek” mânâsına masdardır. (16) / Evvelâ Arabî’de ve lisân-ı fende *verem* bu hastalığın ismi olmayıp, “şiş” demektir. Sâniyen *verem* maddesi Arabî’de asla “tefa’ül” bâbından gelmez. Bu halde lafzen ve ma’nen galattır. (*Kāmûs-i Türkî*, 449/3)

TEZKÂR : *Tâ*’nın fethi ve *zâl*’in sükûnuyla “hatırda tutmak ve yâd ve beyân etmek” mânâlarına masdardır. *Tâ*’nın kesriyle *tizkâr* doğru değildir. Çünkü *tibyân* ve *tilkâdan* mâadâ “tif’âl” vezninde, gelen masâdının cemîsi *tâ*’nın fethiyledir. (14) // *Tâ*’nın kesriyle telaffuzu galattır. (*Kāmûs-i Türkî*, 391/3) // Kesr ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 225/1)

TIBÂAT : Fi’l-asl kılıç yapıcılık sanatına denirken biz bunu mâfûm olan mânâda isti’mâl ediyoruz. *Tâ*’nın kesriyledir. (38) // *Tâ*’nın fethiyle galattır. (*Kāmûs-i Türkî*, 875/1)

TIBÂHAT : *Tâ*’nın kesriyle aşçılık sanatına denir. *Tâ*’nın fethi [*tabâhat*] doğru değildir. (38) // *Tâ*’nın fethiyle galattır. (*Kāmûs-i Türkî*, 875/1)

TIHÂL : *Tâ*’nın kesriyle dalağa denir. *Tâ*’nın fethi [*tahâl*] yanlıştır. (38)

TILÂ’ : *Tâ*’nın kesriyle mutlaka sürececek ve sürünecek şeye denir. Sıva yıldız gibi. Biz bunu mecâzen “sürmek” mânâsında isti’mâl ediyoruz. *Tâ*’nın fethiyle *talâ* doğru değildir. (38)

TİCÂRÎ : Tâ'nın kesri, cîm ve râ'nın fethalarıyla ticâret "bezirgânlık eylemek, zamanımızda şekâvet-i medeniyye yapmak" mânâsına masdardır. Nisbetinde tâ'nın kesri ve cîm'in feth ve meddi ve râ'nın kesri âhîrinde yâ-yı nisbiyye ile ticârî ve bezirgâna "fâcir" vezninde tâcir denir. Tâ'nın zammı, cîm'in teşdidiyle tüccarî galat-ı fâhiştir. (13)

TİHÂME : Tâ'nın kesriyle Mekke-i Mükerrreme'ye ve arz-ı mârûfeye denir. Tâ'nın fethi [tehâme] yanlıştır. (17)

TÛL : Tâ'nın zammıyla tavîl gibi uzun şeye denir. Tâ'nın kesri [fil] hatâdır. Kesr ile tıvâl cemidir. (39)

TUNBÛR : Tâ'nın zammı, nûn'un sükûnuyla ma'rûf saza denir. Biz tâ'nın fethiyle tanbûr diyoruz ki yanlıştır. (38) // Fi'l-asl zamm-ı tâ iledir. (Lügat-ı Nâci, 524/1-2)

U-Û

UCÂB – UCCÂB : Ayn'ın zammı ve cîm'in tahfif ve teşdidiyle ziyâde taaccüb olunacak şeye denir. Acîb gibi ayn'ın kesri [icâb] hatâdır. (40)

UCÂLE : Ayn'ın zammıyla acele ile tertib olunan şeye denir. Ayn'ın kesri de [icâle] câizdir. (40)

UCB : Ayn'ın zammıyla kibre ve umûr-ı acîbe ve gayr-i me'lûfeyi istigrâb keyfiyyetine denir. Fethateynle aceb de bu mânâya isimdir. Ve "umur-ı mezkûreyi istigrâb eylemek" mânâsına masdardır. Ve "taaccüb olunacak şey" mânâsınadır. Binâenaleyh isti'mâlinde itinâ edilmelidir. (40)

ÛC BİN ÛK : Her ikisi de "nûh" vezindedir. Ûc "denizin dibinden balığı alıp

cirm-i şemsde pişirdiği söylenen ve tûl-ı kâmeti zebânzed olan adamın ismidir. Ammenin Avc bin Ank tâbiri yanlıştır.

Ayn'ların zammıyla selefte bir recul adıdır ki Âdem 'aleyh-is-selâm hazretlerinin menzilinde yani nüzûl eylediği mahalde tevellüd edip Mûsâ 'aleyh-is-selâm zamanına kadar muammer olmuştu. Tûl-ı kâmeti ve azîm-i hilkâti bâbında bazı kısâs ma'kulesi müverrihler şenâat-i müfrite serdeylemişlerdir. Mütercim der ki: Redd ve kabulüne hâhiş-ker olanlar İbn-i Haldun Mukaddimesine müracaat eylesinler. Tercüme-i Kâmûs muharriri der ki: Hülâsâ bu adamın hikâyesi hâdis-i hurâfe kâbilindedir. (43)

U'ÇÛBE : Hemze'nin zammı, ayn'ın sükûnuyla "mâ – bihi't-taaccüb" mânâsıdır. Hemze'nin fethiyle [a'çûbe] galattır. (9) // Hemze'nin fethiyle galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 130/1) // Hemze'nin fethiyle galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 87/2)

UHRÂ : Fetehatla "evvel" kelimesinin mukâbili olup "âher" mânâsıdır. Hemze'nin zammı da câizdir. Feth ve medd ile yanlıştır. (7)

UMRÂN : Ayn'ın zammı, mîm'in sükûnuyla "ma'mûr" mânâsıdır. Ayn'ın kesri [imrân] doğru değildir. (42) // Galat olarak ayn'ın kesriyle zebânzeddir. (*Kâmûs-i Türkî*, 950/3)

UMÛM : Ayn'ın zammıyla "husûs" mukâbili isim; "şâmil olmak" mânâsına masdardır. Buna ya-yı masdâriyye ilâvesiyle umûmiyyet demeye hâcet yoktur. (42)

URCÛZE : Hemze'nin zammı, râ'nın sükûnu, vâv'ın meddiyle "urcûfe" vezninde bahr – ı recezden her mısırât veya iki mısırât bir kâfiye üzere olan kasıdeye denir. Hemze'nin fethiyle [ercûze] galattır. (7) // Hemze'nin fethiyle galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 46/2)

USÂT : Ayn'ın zammı, sâd'ın tahfifiyle âsînin cemidir. Sâd'ın teşdidi [ussât] galattır. (41) // Sâd'ın teşdidiyle galattır. (*Kâmûs-i Türkî*, 938/3) // Teşdid ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 537/2)

USRET : Ayn'ın zammıyla “güçlük” mânâsına bir kelime-i sahihâdır. (41)

UZFÛR : “Uslûb” vezninde tırnağa denir. Zufrun cemi olarak isti'mâli galattır. Çünkü zufrun bu vezinde cemi yoktur. (9)

ÛBHET-ÛBBEHET : Hemze'nin zammı bâ'nın teşdid ve fethiyle ve hemze'nin zammı ve bâ'nın sükûnuyla “azamet ve behcet” mânâsınadır. Filân sâhibü'l – übbehet denir ki “sahib-i azamet ve behcet” “mâ aleyhi übbehetü'l – melik denir ki “zâtında pâdişah azamet ve behceti yoktur” demektir. Hemze ve bâ'nın zammı, hâ'nın teşdidiyle [übühhet] galattır. (6) // Ebhet veya übhet sûretinde telaffuzu yanlıştır. (*Lugat-ı Nâci*, 21/2)

ÛMÎD : Ümîd mîm'in tahfifiyle “unma” mânâsınadır. Teşdid-i mîm ile ümîd de câizdir. (76)

ÛSTÂZ – ÜSTÂD : Dâl – i mu'ceme ve mühmele ile üstâz ve üstâd “muallim ve hâzık ve âlim” mânâlarıdır. Nitekim Muhîtü'l - Muhî'te el – üstâz vel - üstâd, el – muallim vel - mukrî vel - müdir vel – âlim ve üstâzü's - zabâati reîsühâ fârisî muarreb diye muharrerdir. Kütüb -i lugatta bu madde hakkında muhtelif akvâl vardır. Heyet-i mecmûasından üstâz kelimesinin üstâd kelime-i fârisiyyesinden muarreb olduğu anlaşılır. Binaenaleyh muarreb olmak üzere üstâd galat olmak lâzım gelir. (8)

V

VEFEYÂT : Vâv'ın ve fâ'nın fethi ve yâ'nın tahfif ve meddiyle vefâtın cemidir. Fâ'nın kesri, yâ'nın teşdidiyle vefiyyât galattır. (73)

VEHN : Vâv'ın fethi, hâ'nın sükûnu ve fethiyle “bir adam gevşek ve zayıf olmak” mânâsına masdar ve “gevşeklik ve zayıflık” mânâsına isimdir. Hâ'nın kesri [vehin] hatâdır. (74)

VİLÂDET : Vâv'ın kesriyle “doğurmak” mânâsına masdar ve “doğma” mânâsına isimdir. Vâv'ın fethiyle velâdet yanlıştır. (74)

VİLÂYET : Vâv'ın kesriyle gayr üzerine tenfiz-i kavî etmektir. Vâv'ın fethiyle doğru değildir. Vâv'ın feth ve kesriyle olan [velâyet ve vilâyet] “nusret” mânâsınadır. (74)

VİRÂSET : Vâv'ın kesriyle “vefât eden adamın malına vâris olup almak” mânâsına masdardır. Vâv'ın fethiyle verâset doğru değildir. (73)

VUKÛF : Ittlâ' mânâsına masdardır. Yâ ilâvesiyle vukûfiyyet galattır. (74)

Z

ZA'F : Zâd'ın feth ve zammıyla “zebûnlük mânâsına ve zebûn olmak” mânâsına masdardır. Binâenaleyh yâ-yı masdâriyye ilâvesiyle za'fiyyet doğru değildir. (36) // Za'fiyyet dememeli (*Kâmûs-i Türkî*, 853/3) // Za'fiyyet galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 517/2)

ZALÂM : Zâ'nın fethiyle karanlığa denir. Zâ'nın zammı [zulâm] galattır. (39)

// Zamm ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 526/2)

ZAYÂ' : Zâd'ın fethiyle "telef olmak veya bir şey mühmel ve metrûk olmak"

mânâsına masdardır. Zâd'ın kesri [zıyâ'] hatâdır. Zâd'ın kesriyle zıyâ'

zâyi' lafzının "akâr" mânâsına olan zay'anın cemidir. (37)

ZAYAÂT : Fethâtla bu dahi zay'anın cemidir. Zikrolunduğu üzere zay'a

zâd'ın fethi yâ'nın sükûnuyla gille ve mahsûlü bulunan tarla ve çiftlik

gibi mülk ve akâra denir. Yâ'nın sükûnu [zay'at] hatâdır. (37)

ZEÂMET : Zâ'nın fethiyle şeref ve riyâsete ve cânib-i mîriyyeden bir kimse-

ye tahsis olunan hisseye denir. Zâ'nın kesri [ziâmet] yanlıştır. (29)

ZEBÛN-KÛŞ : Zebûn "nâ-tuvân" mânâsına isim, kâf'ın zammıyla kûş "öl-

dür" mânâsına küşten masdarından emir veya "öldürücü" mânâsına

edât-ı mahsûsadan mücerred ism-i fâ'ildir. Bu halde zebûn-kûş zebûn

"öldürücü" mânâsına vasf-ı terkîbî olur. Kâf'ın fethiyle avâmın zebûn-

keş demeleri hatâdır. (83-84)

ZECR : "Men' ve nehy etmek" mânâsına masdardır. Zecerehû an-kezâ denir

ki "men' ve nehy etti" demektir. Kemâ fi Muhîtü'l-Muhît. (28-29)

ZEHÂB : Zâl'in fethiyle "gitmek" mânâsına üçüncü bâbdan masdardır. Bu

mânâda zâl'in kesri [zihâb] galattır. (27) // Zâl'in kesriyle galattır.

(*Kâmûs-i Türkî*, 651/1) // Kesr-i zâl ile galattır. (*Lugat-ı Nâci*, 424/1)

ZEMAŞERÎ : Zâ ve mîm'in fethaları, hâ'nın sükûn ve şîn'in fethiyle Ze-

maşer Hârezm kurâsından bir karyedir. Allâme-i şehîr Cârullah Ebu'l-

Kâsım Muhammed bin Ömer ez-Zemaşerî buraya mensûbdur. Zâ'nın

kesri galattır. (29)

ZEMEN : Zâ ve mîm'in fethiyle "zamân" mânâsıdır. Mîm'in kesri [zemin] lahndır. (29)

ZEVCÂT : Zâ'nın fethi, vâv'ın sükûnuyla zevcin cemidir. Zevc, "eş" mânâsıdır. Bu cihetle karı ve kocaya denir. Vâv'ın fethiyle zevcât galattır. (29-30)

ZÎB : Zâ'nın kesriyle "zînet" mânâsıdır. Zâ'nın fethiyle zeyb doğru değildir. (84)

ZİFDA' : Zâd'ın ve dâl'in kesriyle kurbağaya denir. Zâd'ın ve dâl'in fethi [zafda'] zâd'ın kesri ve dâl'in fethi [zıfda'] zâd'ın zammı ve dâl'in fethi de [zufda'] câizdir. (36)

ZİHN : Zâl'in kesri, hâ'nın sükûnuyla "fehm, akıl ve kuvvet muhafaza" mânâsıdır. Hâ'nın kesri [zihin] galattır. (27)

ZİRVE : Zâl'in zamm ve kesriyle bir şeyin alâsına denir. Zâl'in fethi [zerve] hatâdır. (27)

ZİYY : Zâ'nın kesri yâ'nın teşdidiyle kılık ve kıyâfete denir. Zâ'nın fethi [zeyy] doğru değildir. (30)

ZUCRET : Zâd'ın zammı, cîm'in sükûnuyla gönül sıkıntısına denir. Zâd'ın fethiyle zacret galattır. (36)

ZULLE : Gölgeğe denir. Zâ'nın zammı, lâm'ın teşdidiyledir. Zâ'nın kesriyle [zille] gölgeye denir. Ve ism-i cem olur ki "gölgeler" demek olur. (39)

ZUNBÛR : Zâ'nın zammı, nûn'un sükûnuyla eşek arısına denir. Zâ'nın fethi [zenbûr] galattır. (29)

ZÜKĀM : Zâ'nın zammı, kâf'ın fethi ve tahfifiyle nezleye denir. Kâf'ın teşdidiyle **zūkkām** galattır. (29)

ZÜ'L-HİCCE : Hâ'nın kesri, cîm'in teşdidiyle şehr-i mālûmun ismidir. Mevsim-i hac olmak münâsebetiyle tesmiye olunmuştur. Hâ'nın fethi de {zū'l-hacce} câizdir. (27)

ZÜ'L-Kİ'DE – ZÜ'L-KA'DE : Kâf'ın kesri, ayn'ın sükûnuyla malûm ayın adıdır. Bu ayda Arapların kıtal ve cidalden kuûd etmeleri mülâhâzâsıyla tesmiye olunmuştur. Kâf'ın fethi de [zū'l-ka'de] câizdir. (27)

ZÜMÜRRÜD : Zâ ve mîm ve râ'nın zammeleri ve râ'nın teşdidiyle cevher-i mālûma denir. Biz bu kelimeyi râ'nın tahfifiyle {zūmrūd} telaffuz ediyoruz ki yanlışdır. (29)

DİZİN

- a'cûbe** : bkz. U'CÛBE
a'mâ : bkz. IMMİYYA
a'mâme : bkz. IMÂME
aceb : bkz. UCB
acîb : bkz. UCÂB – UCCÂB
acûze : bkz. ACÛZ
adem : bkz. İN'İDÂM
ah-ahh : bkz. İHVÂNİYYET
âhir - âhar : bkz. CEMÂZİYE'L-ÂHİRE
ahmak : bkz. HUMEKA'
âkire : bkz. ÂKİR
akîr : bkz. ÂKİR
akrabâ – akrübâ : bkz. AKRİBÂ'
alâniyye : bkz. ALÂNİYE
amyâ : bkz. IMMİYYA
arâfe : bkz. IRÂFE
arâis : bkz. ARÛS
arak-ün-nisâ : bkz. İRK-UN-NESA
âriyet : bkz. ÂRİYYET
arus : bkz. ARÛS
âsi : bkz. USÂT
aşk : bkz. İŞK
âvân : bkz. EVÂN
Avc bin Ank : bkz. ÜC BİN ÜK
avine : bkz. EVÂN
ayân : bkz. İYÂN
âyine : bkz. ÂYÎNE

ayûk : bkz. AYYÛK
 azîm : bkz. İZÂM
 azîm-izâm : bkz. FİHÂM
 azm : bkz. İZÂM
 azra : bkz. AZÂRÎ-AZÂRÂ
 bâğçivân : bkz. BÂĞÇEVÂN
 bakam : bkz. BAKKAM
 bâkir – bâkire : bkz. BİKR
 bâtıl : bkz. EBÂTÎL
 batn : bkz. CÛDERÂN
 bâzîrgân : bkz. BÂZERGÂN
 bedîdâr : bkz. PEDÎDÂR
 bekâret : bkz. BİKR
 bel'ûm : bkz. BÛL'ÛM
 Belkîs : bkz. BİLKÎS
 berhudâr : bkz. BER-HURDÂR
 beşâret – hüşâret : bkz. BİŞÂRET
 beyhûd : bkz. BÎ-HÛDE
 beyhûde : bkz. BÎ-HÛDE
 beyhûş : bkz. BÎ-HÛŞ
 beynamâz : bkz. BÎ-NAMÂZ
 bî-ârâm : bkz. BİLÂ-ÂRÂM
 bîhûd : bkz. BÎ-HÛDE
 bik'a : bkz. BUK'A
 bikâ – bukâ : bkz. BUK'A
 billûr : bkz. BELLÛR
 binâ : bkz. MÛBTENÂ
 bî-pervâ : bkz. BİLÂ-PERVÂ
 bisâtet : bkz. BESÂTET
 butnân : bkz. CÛDERÂN
 bûdûr : bkz. TEBÂDÛR
 bûrhe : bkz. BERHE

- cedr – cüdr : bkz. CÜDERÂN
cedrî : bkz. CÜDERÎ
cehâbize : bkz. CİHÂBİZE
Cem : bkz. CEMŞİD
cemm : bkz. CEMM-İ GAFİR
cerâhat : bkz. CİRÂHÂT
cevâz : bkz. MÜCÂZ
cevlân : bkz. CEVELÂN
cibillet : bkz. CİBİLLİYET
cibilliyyet : bkz. CİBİLLİYET
cidâr : bkz. CÜDERÂN
cifn : bkz. CEFN
cihân : bkz. CEHÂN
cihbiz : bkz. CİHÂBİZE
Cimşid : bkz. CEMŞİD
cinâze : bkz. CENÂZE
cirm : bkz. CÜRME
civânî – cüvânî : bkz. CEVÂNÎ
cömert : bkz. CÜVÂN-MERD
cüdrân : bkz. CÜDERÂN
cüdür : bkz. CÜDERÂN
Cümâdâ : bkz. CÜMÂDE'L-ÛLÂ
cümâzî : bkz. CÜMÂDE'L-ÛLÂ
cümâziye'l-âhir : bkz. CEMÂZİYE'L-ÂHİRE - CÜMÂDE'L-ÛLÂ
cümâziye'l-evvel : bkz. CÜMÂDE'L-ÛLÂ - CEMÂZİYE'L-ÂHİRE
cümûm : bkz. CEMM-İ GAFİR
cümûd : bkz. CÜMÂDE'L-ÛLÂ
cünbîden : bkz. CÜNBIŞ
cünbüş : bkz. CÜNBIŞ
cünûb : bkz. CENÛB
cüst : bkz. ÇÜST
cüsten : bkz. ÇÜST

- çâkir : bkz. ÇÂKER
 cınâr : bkz. ÇENÂR
 cırâg : bkz. ÇERÂG
 çift : bkz. CEFT
 çihâr : bkz. ÇEHÂR
 çimen : bkz. ÇEMEN
 çîşnî : bkz. ÇÂŞNÎ
 deâvâ : bkz. DEÂVÎ
 defn : bkz. TEDFÎN
 dehlîz : bkz. DİHLÎZ
 dehr : bkz. DEHRÎ
 der-bendât : bkz. DER-BEND
 dern : bkz. DEREN
 derûnî : bkz. DERÛN
 derûniyye : bkz. DERÛN
 destûr : bkz. DÛSTÛR
 devâ : bkz. EDVÎYE
 deymûmiyyet : bkz. DEYMÛMET
 dîrâz : bkz. DERÂZ
 dibistân : bkz. DEBÎSTÂN
 dîden : bkz. HURDE-BÎN
 difk : bkz. DEFK
 diyât : bkz. DİYET
 diyyet : bkz. DİYET
 dūhâ' : bkz. DEHÂ'
 dūhrî : bkz. DEHRÎ
 ebâtîl : bkz. EBÂTÎL
 ebhet : bkz. ÜBHET – ÜBBEHET
 ebrîşim : bkz. EBRÎŞÛM
 ed'iyye : bkz. ED'İYE
 edviyye : bkz. EDVİYE
 efgenden : bkz. EFGENDE

- ekd** : bkz. TE'EKKÜD
Emîne : bkz. ÂMÎNE
enmûzec : bkz. NEMÛZEC
ercevân : bkz. ERGAVÂN
ercûze : bkz. URCÛZE
ercümend : bkz. ERCMEND
ergûvân : bkz. ERGAVÂN
esâet : bkz. İSÂE
esniyye : bkz. ESNIYE
evvel : bkz. CÛMÂDE'L-ÛLÂ
eyvân : bkz. İYVÂN
fahîm : bkz. FİHÂM
fazl : bkz. FUZÛLÎ
fazlî : bkz. FUZÛLÎ
fazûlî : bkz. FUZÛLÎ
fehâm-fühâm : bkz. FİHÂM
fehîm : bkz. İNFIHÂM - MÛNFEHİM
felâhat : bkz. FİLÂHAT
felek : bkz. FELÂKET
fenâ' : bkz. FİNÂ'
ferâgat : bkz. FERÂĞ
ferah – ferîh : bkz. FERİH
ferâset : bkz. FİRÂSET
ferhande : bkz. FERHUNDE
feyrûze : bkz. FÎRÛZE
fitk : bkz. FETK
fihrist : bkz. FİHRİS
Filîstîn : bkz. FELİSTÎN
firkat : bkz. FURKAT
fuzûl : bkz. FUZÛLÎ
gafîr : bkz. CEMM-İ GAFÎR
gafr : bkz. CEMM-İ GAFÎR

Gazâlî : bkz. GAZÂLÎ
 gazî : bkz. GUZÂT
 Gazzâlî : bkz. GAZÂLÎ
 gidâ : bkz. GIZÂ'
 girîze : bkz. GARÎZE
 grybet : bkz. GAYBET
 gonçe : bkz. GONCE
 guzzât : bkz. GUZÂT
 hâc : bkz. HÂCI
 hacâlet : bkz. HACEL
 hacâmet : bkz. HİCÂMET
 hacı : bkz. HÂCI
 hâcic : bkz. HÂCI
 hadâret : bkz. HUDÂRET
 hâit : bkz. HÎTÂN
 halyy : bkz. HULİYY
 hâmfik : bkz. HUMEKA'
 hançer : bkz. HANCER
 harman : bkz. HIRMEN
 harze : bkz. HAREZE
 hâtim : bkz. HÂTEM
 hatûn : bkz. HAVÂTİN
 hayetân : bkz. HÎTÂN
 hazâne : bkz. HIZÂNE
 hilkat : bkz. HILKIYYET
 hiev : bkz. HECV
 hirâfât : bkz. HURÂFÂT
 hizmet : bkz. HIDME-HADME
 hoşnûd : bkz. HOŞNÛDİYYET
 hoşnûdî : bkz. HOŞNÛDİYYET
 hudâ' : bkz. HİDÂ'
 hulyyât : bkz. HULİYY

- humâkî* : bkz. HUMEKA'
Humeyre : bkz. HİMYER
hunnâk : bkz. HUNÂK
hurâfe : bkz. HURÂFÂT
hurde-bînf : bkz. HURDE-BÎN
hurde-bîniyye : bkz. HURDE-BÎN
istillah : bkz. ISTILÂH
itbâk : bkz. MUTBİK
iyâz : bkz. İYÂZEN Bİ'LLÂH
iyâzun billah : bkz. İYÂZEN Bİ'LLÂH
ıyş : bkz. AYŞ
ibtinâ : bkz. MÜBTENÂ
icâb : bkz. MÜCEB
icâb : bkz. UCÂB – UCCÂB
icâle : bkz. UCÂLE
icâze : bkz. MÜCÂZ
iddihâr : bkz. MÜDDAHAR
ihtimâl : bkz. MUHTEMEL
ihvan : bkz. İHVÂNİYYET
iktirâ : bkz. İSTİKRÂ'
imrân : bkz. UMRÂN
infihâm : bkz. MÜNFEHİM
insibâb : bkz. MUNSABB
intizâm : bkz. MUNTAZAM
irtisam : bkz. İRTİSÂM
isti'fâ : bkz. MÜSTA'FÎ
istihkâk : bkz. MÜSTEHAKK
istihkâm : bkz. MÜSTAHKİM
istiklâliyyet : bkz. İSTİKLÂL
istikrâr : bkz. MÜSTAKİRR
isvidâd – isvidâd : bkz. MÜSVEDDE
işfâk : bkz. ŞEFAKAT

- işrâk : bkz. TEŞRİK
 ithâm : bkz. MÛTTEHEM
 ittihâf : bkz. İTHÂF
 ittihâm : bkz. MÛTTEHEM
 ittihâz – ittihaz : bkz. MÛTTAHİZ
 iytâm : bkz. EYTÂM
 izâ-izât-izâte : bkz. İZÂ'
 izârâ : bkz. AZÂRÎ – AZÂRÂ
 iztihâr : bkz. MÛDDAHAR
 kâ'b : bkz. MÛKA'AB
 kadriyye : bkz. KADERİYYE
 kahkariyy : bkz. KAHKÂRÎ
 kahtımân : bkz. KAHRAMÂN
 kâkil : bkz. KÂKÛL
 kandîl : bkz. KINDÛL
 kantâr : bkz. KINTÂR
 karevî : bkz. KARYE
 karîb : bkz. AKRİBÂ'
 kariyye : bkz. KARYE
 karz : bkz. TAKRÎZ
 kasab : bkz. KASSÂB
 kasas : bkz. KISAS
 kasem : bkz. KASM
 katâr : bkz. KITÂR
 kayyum – kayyûm : bkz. KAYYIM
 kazî : bkz. KUZÂT
 kerâhiyyet : bkz. KERÂHİYET
 kerb - kurb : bkz. KERÛBİYYÛN
 kerûbî : bkz. KERÛBİYYÛN
 ketân : bkz. KETTÂN
 ketf – kitf : bkz. KETİF
 kadh : bkz. KADH

kihkariyy : bkz. KAHKÂRÎ
 kîssa - kîssâ : bkz. KISAS
 kifâf : bkz. KEFÂF
 kihânet : bkz. KEHÂNET
 kihbid : bkz. CÎHÂBÎZE
 kirân : bkz. KERÂN
 kitle : bkz. KÛTLE
 kiyâset : bkz. KEYÂSET
 kumâr – kûmâr : bkz. KIMÂR
 kurevf : bkz. KARYE
 kuzzât : bkz. KUZÂT
 kÛrre : bkz. KÛRE
 kÛrûbiyyun : bkz. KERÛBÎYYÛN
 lâ-seyâmmâ : bkz. LÂ-SÎYEMMÂ
 lâ-yitenâhî : bkz. LÂ-YETENÂHÎ
 ma'den : bkz. MA'DÛN
 ma'yûb : bkz. MUAYYEB
 ma-asker : bkz. MU-ASKER
 mafsâl : bkz. MAFSIL
 magazât : bkz. MUGÂZÎ
 magazî : bkz. MUGÂZÎ
 mahtûm : bkz. MEMHÛR
 ma'ib : bkz. MUAYYEB
 makta' : bkz. MIKATTA
 mansab – munsab : bkz. MUNSABB
 mantaka : bkz. MINTAKA
 masârif : bkz. MASRÎF
 masârifât : bkz. MASRÎF
 masraf : bkz. MASRÎF
 mastaba : bkz. MISTABA
 mazanne : bkz. MAZINNE
 me'mûr : bkz. ME'MÛRÎN

- me'mûreyn : bkz. ME'MÛRÎN
meberre : bkz. MEBERRÂT
mebnî : bkz. MÛBTENÂ
mecâz : bkz. MÛCÂZ
medhar : bkz. MÛDDAHAR
medyûn : bkz. MEDÎN
mehr : bkz. TEMHÎR
mekremet – mekremetli : bkz. MEKRÛMET
memhûr : bkz. TEMHÎR
menber : bkz. MÎNBER
mendil : bkz. MÎNDÎL
menvere : bkz. MENÂRE
mersiyye : bkz. MERSÎYE
mesâhâ : bkz. MÎSÂHA
mesâmât - mesâmmât : bkz. MESÂMM
mesemme : bkz. MESÂMM
mesûl : bkz. MÛSÛL
mesûvveg : bkz. MÛSEVVEG
meşcer : bkz. MÛŞCIRE
mezâh : bkz. MÛZÂH
mıkta' : bkz. MİKATTA
mi'raz : bkz. MA'RÎZ
mihbere : bkz. MAHBERE
mihr : bkz. MEHR
mik'âb - mük'âb : bkz. MÛKA'AB
minâre : bkz. MENÂRE
mu'dalât - mu'dilât : bkz. MU'DIL
mu'vic : bkz. MU'AVECC
muavvec : bkz. MU'AVECC
muavvezcteyn : bkz. MUAVVİZETeyn
mûcib – mûcibince : bkz. MÛCEB
mugâzi : bkz. MAGÂZÎ

- muhabbet : bkz. MAHABBET
 muhtemil : bkz. MUHTEMEL
 mutâf : bkz. MATÂF
 müberrât : bkz. MEBERRÂT
 mübtenf : bkz. MÜBTENÂ
 müdahhar : bkz. MÜDDAHAR
 müderis : bkz. MÜDERRÍS
 müdrir : bkz. MÜDİRR
 mühevveş : bkz. MÜŞEVVEŞ
 mühîb : bkz. MEHÎB
 mühr : bkz. MEMHÛR - TEMHÎR
 mühür : bkz. TEMHÎR
 müsevved – müsevvede : bkz. MÜSVEDDE
 müseyleme : bkz. MÜSEYLİME
 müslime : bkz. MÜSEYLİME
 müsta'fâ : bkz. MÜSTA'FÎ
 müstahikk : bkz. MÜSTEHAKK
 müstahkem : bkz. MÜSTAHKİM
 müstakarr : bkz. MÜSTAKIRR
 müsûbe : bkz. MESÛBE
 müsvedd : bkz. MÜSVEDDE
 müsvedid : bkz. MÜSVEDDE
 müteâmîl : bkz. MÜTEÂMEL
 müteârif : bkz. MÜTEÂREF
 mütekaddem : bkz. MÜTEKADDİM
 mütekavvem : bkz. MÜTEKAVVİM
 müterakkıb : bkz. MÜTERAKKAB
 müteşekkel : bkz. MÜTEŞEKKİL
 mütevâter : bkz. MÜTEVÂTİR
 müteveffât : bkz. MÜTEVEFFÂ
 müteveffiye : bkz. MÜTEVEFFÂ
 müteyakkın : bkz. MÜTEYAKKAN

müthem : bkz. MÜTTEHEM
 müttahaz : bkz. MÜTTAHİZ
 müttehim : bkz. MÜTTEHEM
 müvelled : bkz. MÜVELLEDE
 müvellid : bkz. MÜVELLEDE
 müvesvis : bkz. MÜVESVES
 müzekkere : bkz. MÜZEKKİRE
 nâ-tirâşide : bkz. TERÂŞİDE
 nâzik : bkz. NÂZÜK
 nâzile : bkz. NEZLE
 neber : bkz. MİNBER
 nebil : bkz. NÜBL
 nebz : bkz. NEBZE
 nemrûd : bkz. NUMRÛD
 nevâzil : bkz. NEZLE
 nikbet – nûkbet : bkz. NEKBET
 nikrîs : bkz. NIKRİS
 noksaniyyet : bkz. NOKSÂN
 nokta : bkz. NİKÂT
 nukât : bkz. NİKÂT
 nûbze : bkz. NEBZE
 nûkât : bkz. NİKÂT
 nûkte : bkz. NİKÂT
 pâyidâr : bkz. PÂY-DÂR
 pejmürde : bkz. PİJMÜRDE
 pençe : bkz. PENCE
 peresteş : bkz. PERESTİŞ
 perestîden : bkz. PERESTİŞ
 pespâye : bkz. PEST
 pezîreften : bkz. PEZİRÛFTEN
 puse : bkz. BÛSE
 put : bkz. BÛT

rahs – rahas : bkz. RUHS

râzakî : bkz. RIZÂKÎ

refâh : bkz. REFÂHIYE

refâhiyye : bkz. REFÂHIYE

refâhiyyet : bkz. REFÂHIYE

rehâ : bkz. RUHÂ

risâs : bkz. RASÂS

ricâ – bkz. RECÂ'

ristâk : bkz. RUSTÂK

ruhas : bkz. RUHS

ruhbâniyyet : bkz. REHBÂNİYYET

rûbâb : bkz. REBÂB

sa'lûk : bkz. SU'LÛK

sa'r : bkz. SÎ'R

sademe : bkz. SADME

sahare : bkz. SAHRE

sahârî : bkz. SAHÂRÂ

sâhib : bkz. SAHÂBE

sahrâ : bkz. SAHÂRÂ

sakâ : bkz. SAKKÂ'

saltâ : bkz. SULTÂ

sanâat : bkz. SINÂ'AT

sandîk : bkz. SANDÛK

seâye : bkz. SÎÂYE

sebâhat : bkz. SÎBÂHAT

sebeb : bkz. SEBEBİYYET

sebû : bkz. SIBÂ'

sefâd : bkz. SÎFÂD

sefâh : bkz. SÎFÂH

sefen : bkz. SÛFÛN

sefid : bkz. SÎFÎD

sefine : bkz. SÛFÛN

sell – süll : bkz. SİLL
 semâh : bkz. SIMÂH
 semen : bkz. SEMN
 senâ : bkz. ESNIYE
 Send : bkz. SİND
 seped : bkz. SEBET
 serdâb : bkz. SİRDÂB
 seyâdet : bkz. SİYÂDET
 seyâhat : bkz. SİYÂHAT
 seyy : bkz. SİYY
 seyyibe : bkz. SEYYİB
 sikat : bkz. SİKÂT
 simâ‘ : bkz. SEMÂ‘
 simâî : bkz. SEMÂ‘
 simâne : bkz. SEMÂNE
 sipâre : bkz. SİPÂRE
 sipârişât : bkz. SİPÂRİŞ
 sipürden : bkz. SİPÂRİŞ
 sirdâbe : bkz. SİRDÂB
 siyy : bkz. SİYYÂN
 suhre : bkz. SAHRE
 suvb : bkz. SAVB
 sükât : bkz. SİKÂT
 sümeyda‘ : bkz. SEMEYDA‘
 süpâre : bkz. SİPÂRE
 şâhin : bkz. ŞİHNE
 şahne : bkz. ŞİHNE
 şap : bkz. ŞEBB
 şeba‘ : bkz. ŞİBA‘
 şec‘ân : bkz. ŞÜC‘ÂN
 şecâ‘ - : bkz. ŞÜCÂ‘ - ŞİCÂ‘
 şeci‘ : bkz. ŞÜC‘ÂN

- şefkat** : bkz. ŞEFAKAT
şetrenç : bkz. ŞATRANC
şicâ' : bkz. ŞÜCÂ'
şîn : bkz. ŞEYN
şirer : bkz. ŞERER
şirk : bkz. ŞİRÂKET
şirket – şürket : bkz. ŞİRÂKET
şitrane : bkz. ŞATRANC
şiydâ : bkz. ŞEYDÂ
şücâ' : bkz. ŞÜC'ÂN
ta'fîm : bkz. MUALLİM
tabâhat : bkz. TIBÂHAT
tâcir : bkz. TİCÂRÎ
tahakkuk : bkz. MÜTEHAKKAK
tahâî : bkz. TİHÂL
tahtîm : bkz. TEMHİR
talâ : bkz. TİLÂ'
talibe : bkz. TALBE
tanbûr : bkz. TUNBÛR
tarakkub : bkz. MÜTERAKKAB
târik : bkz. METRÛK
Tarsûs : bkz. TARASUS
tavîl : bkz. TÛL
tavş : bkz. TAYŞ
tebeyyün : bkz. MÜTEBEYYEN
tecribe : bkz. TECÂRİB
tecrübe : bkz. TECRİBE
tedârik : bkz. TEDÂRÛK
tehâme : bkz. TİHÂME
tehevvis : bkz. MÜŞEVVEŞ
tehlake – tehlike – bkz. TEHLİKE
tehvîş : bkz. MÜŞEVVEŞ

- tekaddüm : bkz. MÜTEKADDİM
 tekavvüm : bkz. MÜTEKAVVİM
 temhîr : bkz. MEMHÛR
 terâcüm : bkz. TERÂCİM
 terâşiden : bkz. TERÂŞİDE
 terceman – türcüman : bkz. TERCÜMÂN
 terceme : bkz. TERÂCİM
 tereüme : bkz. TERCEME
 tereke : bkz. TERİKE
 terk : bkz. METRÛK
 tesvîd : bkz. MÛSVEDDE
 tesvîg : bkz. MÛSEVVEG
 teşekkül : bkz. MÛTEŞEKKİL
 teşevvüş : bkz. MÛŞEVVEŞ
 teşvîş : bkz. MÛŞEVVEŞ
 tetümme : bkz. TETİMME
 tevaffî : bkz. MÛTEVEFFÂ
 tevâtür : bkz. MÛTEVÂTİR
 tevk : bkz. TEVEKÂN
 tevkân : bkz. TEVEKÂN
 teyakkun : bkz. MÛTEYAKKAN
 tezâyuk : bkz. MÛZÂYAKA
 tezkîr : bkz. MÛZEKKİRE
 tilbe : bkz. TALBE
 tilebe : bkz. TALBE
 tivâl : bkz. TÛL
 Tibrîz : bkz. TEBRÎZ
 tibyân : bkz. TEZKÂR
 ticâret : bkz. TİCÂRÎ
 tiftik : bkz. TEFTİK
 tîl : bkz. TÛL
 tilkâ : bkz. TEZKÂR

tisyâr : bkz. TESHYÂR
 tizkâr : bkz. TEZKÂR
 tûhmet : bkz. MÛTTEHEM
 tuhfe : bkz. ÎTHÂF
 tuhûr : bkz. TAHÛR
 tuvîk : bkz. TAVK
 tüecarî : bkz. TÎCÂRÎ
 uhrâ : bkz. bkz. CEMÂZÎYE'L-ÂHÎRE
 uhuvvet : bkz. ÎHVÂNÎYYET
 umûmiyyet : bkz. UMÛM
 urs : bkz. ARÛS
 urûs : bkz. ARÛS
 ussât : bkz. USÂT
 uzâm : bkz. ÎZÂM
 uzv : bkz. A'ZÂ
 übühhê : bkz. ÜBHET – ÜBBEHET
 üfgende : bkz. EFGENDE
 ümmîd : bkz. ÜMÎD
 ünâs : bkz. ÎNÂS
 ünsâ : bkz. ÎNÂS
 vefât : bkz. VEFYÂT
 vefîyyât : bkz. VEFYÂT
 vehin : bkz. VEHN
 vehim : bkz. MÛTTEHEM
 velâdet : bkz. VÎLÂDET
 vefâyet : bkz. VÎLÂYET
 verâset : bkz. VÎRÂSET
 verem : bkz. TEVERRÛM
 vesvâs : bkz. MÛVESVES
 vesvese : bkz. MÛVESVES
 vukûfiyyet : bkz. VUKÛF
 yetim : bkz. EYTÂM

za'fiyyet : bkz. ZA'F
 zaeret : bkz. ZUCRET
 zafda' - zafda' : bkz. ZIFDA'
 zahr : bkz. MÜDDAHAR
 zay'a : bkz. ZAYÂ' - ZAYAÂT
 zay'at : bkz. ZAYAÂT
 zâyi' : bkz. ZAYÂ'
 zayk : bkz. MÜZÂYAKA
 zebûn-keş : bkz. ZEBÛN-KÜŞ
 Zemahşer : bkz. ZEMAHŞERÎ
 zemin : bkz. ZEMEN
 zenûb : bkz. EZNÂB
 zenbûr : bkz. ZUNBÛR
 zeneb : bkz. EZNÂB
 zerve : bkz. ZİRVE
 zeve : bkz. ZEVCÂT
 zevecât : bkz. ZEVCÂT
 zeyb : bkz. ZİB
 zeyy : bkz. ZİYY
 zille : bkz. ZULLE
 ziyâ' : bkz. ZAYÂ'
 ziâmet : bkz. ZEÂMET
 zihâb : bkz. ZEHÂB
 zihin : bkz. ZİHN
 ziriâ : bkz. DİR'
 zufr : bkz. UZFÛR
 zulâm : bkz. ZALÂM
 zül'l-hacce : bkz. ZÛ'L-HİCCE
 zükkâm : bkz. ZÜKÂM
 zümrüd : bkz. ZÜMÛRRÛD
 zünûb : bkz. EZNÂB

BİBLİYOGRAFYA

- AKSAN, Doğan, *Her Yönüyle Dil*, Ankara 1998
- AKSOY, Ömer Asım, *Dil Yanlıları*, Ankara 1980
- BERKİ, Şakir, "Berki, Ali Himmet", *Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, V.c., İstanbul 1992, s.509-510
- DEVELİ, Hayati, "Kemalpaşazade ve Ebüssuûd'un Galatât Defterleri", *İlmî Araştırmalar VI*, İstanbul 1997, s.99-125
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ankara 1993
- ERGİN, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul 1992
- KAÇALIN, Mustafa S, "Galat", *Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XIII.c., İstanbul 1997, s.300-303
- LEVEND, Agah Sırrı, *Dil Üstüne*, Ankara 1973
- LEVEND, Agah Sırrı, *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*, Ankara 1972
- MUALLİM NÂCİ, *Lugat-ı Nâci*, İstanbul 1995
- ŞEMSEDDİN SÂMİ, *Kâmûs-i Türkî*, İstanbul 1989
- ŞÜKÜN, Ziyâ, *Farsça-Türkçe Lugat*, İstanbul 1984
- TİMURTAŞ, F.Kadri, *Uydurma Olan ve Olmayan Yeni Kelimeler Sözlüğü*, İstanbul 1979
- TOPALOĞLU, Ahmet, *XV. yüzyıl Başlarında Yapılmış Satırarası Kur'an Tercümesi*, İstanbul 1978
- _____, Bekir-KARAMAN, Hayreddin, *Arapça Türkçe Yeni Kâmûs- El-Kâmûsü'l-cedîd*, İstanbul 1991
- TOPARLI, Recep, "Türkçe'de Galatlar", *Türk Dünyası Araştırmaları*, sayı 34, İstanbul 1985
- TÜRK DİL KURUMU, *Türkçe Sözlük*, II c., Ankara 1998
- _____, *İmlâ Kılavuzu*, Ankara 1996

ÖZGEÇMİŞ

1977 yılında İstanbul'da doğdum. İlkokulu İstanbul'da Sakarya İlkokulunda bitirdim. Ortaokulu Yenisahra Ortaokulunda, liseyi Kadıköy Ticaret Meslek Lisesinde bitirdim. 1994 yılında Marmara Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandım. 1998'de bölümü dereceyle bitirdim. Aynı yıl Marmara Üniversitesi, Türk Dili bilim dalında yüksek lisansa başladım. Yüksek lisans çalışması olarak Fâzıl'ın Galatat Defteri adlı eser üzerinde çalıştım. 1998 yılında başladığım Taksim İlköğretim Okulunda Türkçe Öğretmenliği görevine hâlen devam etmekteyim.

« افاده مخصوصه »

ارباب امان زدنده مسلماناندر که « غلط مشهور لغت فصیحین
ویا فصیح مهجوردن اولاد » سوزینک متبادری خطانک صواب،
صوابک خطا اولنی حکمی تضمن ایمنی جهتیه اطلاقی اوزره
قبول اولنه ماز . یا لکن بعض تحریفانه لسانه مال ایدیلان کلمات
حقیقه طوغری اوله سیایکه : مقصوده بو اولسه کر کدر .
بو حوالده غلط مشهور تعمیرنده بر نوع مساحجه ایدلش دیمک اولور .
یوقسه بر کله منسوب اولدینی لساندن دیگر لسانه نقل ایدیلنجه
ارتق بولسانده قبول ایدیلکی شکله غلط دکل ، صواب واصلی
اولا اعتبارله غلط عد اولدور . مثلاً : مندیبل وقندیبل کلهلری
حرف اولارینک کسر لری فتحه به تبدیل اولنهرق ترکجه به نقل
ایدلکدن بو شکله ترکجه تک مالی اولدقدنصکره ترکجه ده بونلری
اسلیری اوزرینه کسر ایله تلفظ ایدن خطا ایتمش اولور . [۰]
السنه ساردهده بوبله در : از جمله استاد کله فارسیه سی دال ذاله
تبدیل اولنهرق تعریب اولدقدنصکره صیغه ده اصلی اوزره دال
مهمله ایله استاد تجویز ایدیله من .

[۱] مشتقک بر لساندن دیگر لسانه نقلی جائ اولدینی ؛ کربک
مشتق کربک جامد بر کله اجنبیه تک بر لسانده محرف اولهرق عموم
طرفندن استعماله نقل حاصل اولوب اولیه حتی مسئلهلری ظنیه کوره
محتاج تدقیق مسانلندور .

فاضلک غلطات دفتری

آماسیه قاضیسی

علی حممت

سنه : ۱۳۳۸

اخطارات

- (۱) بیان ایدیلان معانی الفاظك معانی مشهوره لریدیز .
بناءً علیہ بشقہ معناری اولدینی ذهاننده بوللمها ملیدر .
- (۲) غلط دیلان الفاظك غلط اولسی بیان اولنان معانی به نظر آدر بشقہ معنیه نظرا صحیح اوله سیایر .
- (۳) صفات وه مصادرك صفت وه مصدر اولدقاری تصریح اولمش واکر اسمارك یالکیز معناری بیانه اکتفا اولنهرق اسم اولدقاریك تصریحجه لزوم کورنما شدر .
- (۴) رساله به درج اولنان کانه دائر کتب لغویه تدقیقات یابیهرق حقیقه قناعات حاصل اولدقندن صکره تحریر ایداش و آنجق بعض غلطانه دائر اولان رساله لرده صحیح اولدینی حالده غلط دیلان کاتک حقیقی تأیید ایچون ماخذ کوسترلشدر .

فقط بوبله نقل صورتیه دکل عاریه آنان کاتک اصلاری اوزره عیاضیهی لازمدر . بولزومه رعایت ایتمیان لسانده مبالانسزلق ایتمش وبلکه وقوفسزلق کوسترمش اولور . حس بونک الکقوتلی شاهیدر . فرضا ابدان بردانک مزده معنانه اولان « بشارت » کلسی بانک فتحیه تلفظ و « مواقع مستحکمه » ترکیبندهک « مستحکمه ، کلسی اسم مفعول صیغه سیله استعمال ایتدیکی مسموع اولسه شبهه یوقددرک : یو خطا قیمت ادیه سنه خلل ویره جک ماهیتده کوریلور . هر فرد بوبله درک : درجه و مس . تبه لرینه کوره غلط قیمت و منبتاری تنقیص ایدر .

ایشته غلطات حقیقه بنم فکر و مطالبهم بو مس کزده اولدینی ایچون اوغلم عثمان فاضلی دهها کوچکدن غلطانه آیدسه قندن وقایه ایچون نامنه بو دفتری یازدم . دفتره « احیا » ، « میکحل » « محال » کی نادرا ایشدیلان و غلط اولدقاری بک ظاهر اولان کاتک درجندن صرف نظرا یالکیز اکثریت طرفندن استعمال اولنان غلطاتی تحریر ایتدم . وبر چوجق ایچون یازلمش اولسی حسیده کاتک اشتقاق و تصریفانه دائر فضله تحلیلاتده بولمنی موافق کوردم . امید ایدرم که : فاضل کی دیگر چو حقار یزده مستفید اولورلر .

اماسیه - ۱ مادت سنه ۳۳۴ اماسیه قاضیسی

علی همت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

« آخره » - فتحاتها اول كنهسانه مقابلی اولوب آخر معانسه در .
 همزه نك ضمی ده جازدر . فتح و مدیه یا كلشدر .
 « اخوانیت » - همزه و خانك ضمی ، واو تشدیدیه « اخوت »
 قرینداشیق معانسه در . همزه نك فتحی ، خانك تخفیف وتشدیدیه
 « اخ » قریاش دینكدر . همزه نك كسریله « اخوان » جمعیدر ،
 چهارده بی مصدر به نك حرقی حار اولدیغیدن « اخوانیت »
 غلطدر .
 « ادویه » - دعاه . كمال ابهال ایله حندن خیر و رحمت رجا
 ایلك معانسه در . جمعی همزه نك فتحی ، دالك سكونی ، عینك
 كسری ، یلك تخفیفیه ایغیدر . یلك تشدیدیه غلطدر .
 « ادویه » - همزه نك فتحی ، دالك سكونی ، واوك كسری ،
 یلك تخفیفیه علاج معانسه اولان دواء نك جمعیدر . یلك
 تشدیدیه غلطدر .
 « اذئاب » - بویكه قوروق معانسه اولان ذنبك جمعیدر . ام
 معانسه اولان ذنبك جمعی دكلدر . بونك جمعی ذنوبدر .
 « ارسام » - افعال باندن صور تانمك معانسه مصدر در .
 نته كیم محیط الخططه ارسام امثل دیه ضبط اولمشدر .
 « ارجوزه » - همزه نك ضمی ، رالك سكونی ، واوك مدیه

« ایهه » - همزه نك ضمی ، یلك تشدیدیه و فتحیه ، همزه نك ضمی
 و یلك سكونی به عظمت و بهجت معانسه در . فلان صاحب الابیه
 دینوركه : صاحب عظمت و بهجت : ماعابه ایهه نلك دینوركه :
 ذاتنده پادشاه عظمت و بهجتی یوقدر دیمكدر . همزه و یلك
 ضمی ، هالك تشدیدیه غلطدر .
 « اباطیل » - حق مقابلی باطلك جمعی علی غیر القیاس اباطیل در .
 یاسز اباطل یا كلشدر .
 « اتخاف » - تارك ضمی ، حانك - كوز و فتحیه ، تخفه ارمنان
 معانسه در . افعال باندن همزه نك كسری ، تارك سكونی به
 « اتخاف » ارمنان و یرمك دیمكدر . افعال باندن استعالی
 مسوع اولدیغیدن تارك تشدیدیه اتخاف یا كلشدر .
 « ائیهه » - بر آدمی مدح و یادم جهتمیه توصیف ایلك معانسه
 اولوب لسائمزده اتخج مدحده مستعمل بولان « ائیهه » كلمه
 لسانك جمعیدر كه : همزه نك فتحی تارك سكونی . نونك كسری ،
 یلك تخفیفیه تلفظ اولتوز . یلك تشدیدیه غلطدر .
 « اجتسار » - افعال باندن جرتانمات معانسه مصدر در .
 كاذكر فی محیط الخططه .

استقلالیّت غلطدر .

« استکراء » — استعمال و زبند ما استیجار اتمک معنانه مصدر در .

نته کیم محیط الخطیده اکثری منه الدار و غیرها اکثره و تکارها تکاریا و استکراها استکراء استأجرها دبه مذکور در .

« اصطلاح » — افعال باندن لئه بارشع معنانه مصدر در .

عرقانفظ لغوی بی معنای غیر لغوی به تخصیصدن عبارتدر . لامک تشدیدیه « اصطلاح » غلطدر .

« اظهور » — اسلوب وزبند ضرغه دینور . ظفرك جمعی

اوله رش استعمالی غلطدر . چونکه ظفرك بووزند جمعی بوقدر .

« اعتبار » — افعال باندن مصدر در که : صایق ، رعایت اتمک

و بر شیده تفکرله نظیرینه ارجاع وانک حکمیله حکم الیسک مغالینادر . [۰]

« انجوبه » — همزه نك ضمی ، عینک سکونیه مابه التمجع معنانه مصدر . همزه نك فتیحیه غلطدر .

« اعضا » — عضوک جمعیدر . بناء علیه فلان مجلس معارف

اعتباری ، اختیره و نظر فیه ورده الی نظیره فحکم بحکم و منه تعجب و به العظ و فلانا اعتدیبه

ارجوفه وزبندة بجزر جزدن هر مصرعی و یا ایکی مصرعی بر

قایبه اوزره اولان قصیده به دینور . همزه نك فتیحیه غلطدر .

« اذعان » — افعال باندن اعتبار اتمک معنانه مصدر در .

کاذکر فی محیط الخطیط

« اسانه » — همزه نك کسره به افعال باندن کوا تولاک یا بق معنانه

مصدر در . همزه نك فتیحیه « اذات » غلطدر .

« استخراج » — استفعال باندن استنباط معنانه مصدر در .

کاذکر فی محیط الخطیط

« استاذ » — دال معجمه و هماله ایله استاذو استاد

معلم و حاذق و عالم مغالینادر . نته کیم محیط الخطیطه الاستاذ والاستاذ العالم والمقری والمدیر والعالم والاستاذ الصاعه رئیسها فارسی معرب دبه محرزدر .

کتب اعتده بوماده حقدده مختلف اقوال و اردر . هیئت مجرعه .

سندن استاذ کیمسک استاد کله فارسیه سندن معرب اولدینی اکتلا .

شایر . بناء غایبه معرب اولوق اوزره « استاذ » غلط اولوق لازم کثیر .

« استقلال » — بزبندنی قالدیروب بوکلنک معنانه استفعال

بباندن مصدر در . فقط استامزده مجازا بر شخص و یا هیئت امورنده منفرد اولوق معنانه مستعملدر . یا مصدریه الحاقیه

مديله « آوان » غلطدر. چي سرز دنگ مدي و اوله کسريته آواندر .
 « ايتام » --- يتيماک جهيدر که : همزه ننگ فتحی . يانگ کونيه ايدر .
 همزه ننگ کسريله « ايتام » طوغغري دکادر .
 « ايداء » --- افهال باندن ايتيمک . مناسنده استعمال اولمقدده ايسه .
 طوغغري دکادر . بوماده ننگ افهال باندن مصدری اذی اذاة . ذبته در .
 « آيوان » --- همزه ننگ کسريله بيوک صفه بدينور . همزه ننگ فتحيه تلفظ خطادر .

فصل الباء

« برهه » --- بانگ فتحی بانگ سکونيه زمان معناسنده در . بانگ ضمی ده جائزدر .
 « بساطه » --- بانگ فتحيه « سلاه » وزننده آجرتلق وساده لک معناسنده مشتملدر . بانگ کسريله بساغت غلطدر .
 « بشارت » --- بانگ کسريله زرده بانگ کسروضيه مژده چي و يريلان عطيه بدينور . بانگ فتحيه حسن و جمال معناسه .
 مصدر در . فلان بشير الوجه دینلور که : حسن الوجه دینکدر .
 مژده معناسنه بانگ فتحيه « بشارت » غلطدر .
 « بقعه » --- بانگ ضمی و کسري قافون سکونيه لسانه زده حلقفا

ايضا سيدر تجارده سی طوغغري دکادر . فلان عینس موارف ايفضا .
 سندن دینلما ايدر .
 « اقرباء » --- همزه ننگ فتحی . بانگ کسريله خصم ماسنه اولان قریبک جهيدر . بانگ فتحی بسميله غلطدر .
 (آينه) --- يفتحه ب زيشه همزه خانم الانبیا اقدرمسن حضرت تاريتنگ والده محترمه ملر بدر . بعضی مولودخوان اقدربار امانده صوتنده اولوق ملوری خطادر .

« اناک » --- همزه ننگ ضمی . نونگ سکونی . ناک مديه اخی ديشی بدينور . انراک منابا ايدر . چي همزه ننگ کسريله « ناک » در .
 همزه ننگ ضمی خطادر .

« الغدام » --- انقال وزننده يوق اولوق معناسنه باب مذکوردرن مصدر اولوق استعمال اوليورده در معناسنده ننگ انقال باندن

استعمالی مسموع اولدینندن اعدام غلطدر .
 « افهام » --- اکلاموق معناسند اولان فهمنده سندن وانقال باندن مصدر اولوق لسانه زده اکلاموق معناسنده مستعمل ايسده بوماده ننگ انقال باندن مسموع استعمالی اولدینندن غلطدر .

« اوان » --- همزه ننگ فتحی و کسريله وقت معناسنده در . همزه ننگ

« تبادر » — تفاعل وزنده تسارع معنسانه مصدر در . نته کیم صحاحده تبادر القوم تسارعوا بیه محرز در .
 « تبریز » — تانک فتیحیا، بلده معرفه تانک اسمی در . تانک کسریده جائز در .
 « تهیه » — تاه اولانک فتیحی، تانیه تک کسری و میمک تشدید بیه برشیدک نقصانی کندیسینه تمام اولان شی معنسانه در . تاه تانیه تک ضمیله « تهیه » غلطدر .
 « تجاری » — تانک کسری، جیم و رانک فتحه لر بیه « تجارت » یازر کانلق ایلک — زمانمزده شقاوت مدینه یایبق — معنسانه مصدر در . نسبتنده تانک کسری و جیمک فتح ومدی و رانک کسری ، آخرنده یای نسبیله ایله « تجاری » و . بازر کانه فاجر وزنده تاجر دینور . تانک ضمی ، جیمک تشدید بیه « تجاری » غلط فاحشدر .
 « تجانس » — تفاعل بانندن مصدر در . جنسده اتحاد معنسانه در . کذا فی محیط الجحیط
 « تجر به » — تانک فتیحی ، جیمک سکونی ، رانک کسری بیه صینه مق معنسانه تفعیل بانندن مصدر در و یا اسمدر . رانک ضمیله « تجر به » غلطدر .

قطبه ارض معنساننده مستعملدر . جمی بانک کسری بیه جیمسال وزنده « بقاع » در . بانک ضمیله « بقاع » غلطدر .
 (بقم) — بانک وقاف مشدده تک فتیحیا، بویه آغاجی دیدک لاری آغاجدر . قافک سکونیله تانفظ - طادر .
 « بکر » — بانک کسری و کافک سکونیله، هنوز تزویج ایلیان اولان وقیزه دینور . « باکره » یا کاشندر .
 « بلوم » — بانک ضمی ، لامک سکونیله، قرانلانغه دینور . بانک فتح ، لامک سکونیله « بلوم » غلطدر .
 (بلقیس) — بانک کسری بیه بنده سبأ ملکه سی اولان خانونک اسمی در . فتح یایله غلطدر .
 « بلور » — بانک فتیحی ، لامک تشدید ومدی و بانک کسری ، لامک تخفیف وتشدید و فتیحی ایله معروف ماده در . بانک کسری لامک تشدید و ضمی ایله « بلور » غلطدر .
 فصل الاء
 « تاکد » — تفاعل وزنده توتوق معنسانه مصدر در . کاذر کفی محیط الجحیط

ایله تفسیر و اوضح اینک معناستدر . [جیمک ضمه به ترجمه غلطدر .

• ترجمه « --- تانک فتیحی . جیمک کسری به ترجمه تک جیمندر .

جیمک ضمی غلطدر .

« ترجمان » --- تانک فتیحی . جیمک ضمه به برلسانی دیگر لسان

ایله بیان و اوضح اینک آینه رخور . تانک و جیمک فتیحلی

ویا هر ایکسنتده ضمه لری به دخی لغتدر .

« ترکه » --- تانک فتیحی ، رانک کسری ؛ تانک کسری ، رانک

سکونی ایله اضلاحا انسانک حین و فائنده بر اقدینی مخلفساته

دینورکه : متروکه معناستدر [رانک فتیحیه « ترکه » غلطدر .

« تسیار » --- تانک فتیحی ، سیزک سکونیه ، کز لیک و کز دیر مک

معنالیله مصدردر . لسایمزده معنای تانیدن مجازا ارسال معناستدر

مستعملدر . تانک کسری غلطدر .

« تشریک » --- ایزو تاتی قیلاق معناستنه تفعیل باندن مصدردر .

نته کم ، محیط الحیطده التشریک مصدر شرک و بیع ما الخ دیه محرر در .

["] وقد ذکر الفیروز ایادی هذا الاء فی فصل التاء من باب الیم ساء علی

اصالة التاء والجوهری ذکرها فی فصل الراء من باب الیم ساء علی زیادة التاء

ولایستمد ان تکون التیجة فأخذوذة من زحم فی الکلمة بمعنی التی و

طرح او من الزحم فی العربیة بمعنی التکام بالظن محیط الحیط
["] ترکه ایتمه مطلقا متروکه معناستدر منه

« تجارب » --- تانک فتیحی ، رانک کسری به تجر به تانک جیمندر .

رانک ضمی خطادر .

« تجرم » --- تفعیل باندن جرمه نسبت اینک معناستنه مصدردر

و مولددر . ["]

« تداوک » --- تفاعل باندن تانک فتیح و مدی و رانک ضمه به بر

جامعتک آخری کایوب اولته بتمشک و مطلقا ایزو تانک و بتمشک

معناستنه مصدردر . بز مجازا یعنی لزوم علاقه سیاه فتح معناستنه

استعمال ایدیوزوز . رانک کسری لغتدر .

« تدفین » --- تفعیل باندن دفن و ستر اینک معناستنه مصدردر .

کافی محیط الحیط

« تذکار » . تانک فتیحی و ذالک سکونیه خاطر ده طو به تی و یاد

و بیان اینک معنالیله مصدردر . تانک کسری به « تذکار »

طوغری دکادر . چونکه « تیان » و « تلقا » دن ماعدا تفعال

وزننده کلان مصدرک جیمسی تانک فتیحیه در .

« ترجمه » --- تانک فتیحی ، رانک سکونی ، جیم زیمه ک فتیحه لری

ایله دحرجه وزننده بو باندن مصدر اولوب بر لسانی دیگر لسان

["] جرم فالانا نسب ایله الجرم مولک محیط الحیط

« توقان » — فتحة تاء فوق مادمسندن مشتاق اولوق معناسنه

مصدردر . واوك سكونيله « توقان » طوعصري دكلدر .

« تهلكه » — تانك فتحي ، هانك سكوني ، لامك حرکات ثلاثه سيله

اولمك معناسنه مصدردر . تانك فتحي ، لامك ضميه عاقبتى هلاكه

مؤدى اولان حال وكيفيته دينور . بو معناده لامك فتح

وكسرى خطادر .

« تهامه » — تانك كسريه مكه مكره به وارض معروفه دينور .

تانك فتحي ياكشدر .

« فصل الثاء »

« ثب » — فتحة ثاء فى الاصل ثبات فى الحرب معناسنه در بدمه

دليل وحجه اطلاق اولمشدر . سند وثبى يوق دينور كه : سند

وجحى يوق ديمكدر . بونى سبد صورتنده تلفظ ياكشدر .

« ثقات » — تانك كسريه « ثقه » شايان وثوق واعهاد آدمه

دينور كه : مصدر بمعنى مفعولدر . بونك الجوندركه : تدكير و

ثابتي كبي افراد وحجمي مساويدر . فقط بعضا تانك كسرى

وقافك فتح ومسديه « ثقات » اوزره جملندور . تانك ضميه

« ثقات » غلطدر .

« ثيب » — تانك فتحي ، يانك كسرى و تشديديله سيدوزنده على

« تقريض » — فرض وزنده قرض كسك معناسنه ايكنجى

بايدن و « تقريض » مدموحى مدمحله سارلرلندن افراز ويادم

اولنان كيسه نك ناموسنى قطع واخلال ملايسه سيله بر آدمى

مدح ويادم ايلك معنالرينه تفصيل بايدن مصدرلردر . قرض

وزنده قرض دخى كسك معناسنه مصدردر . بوملاحظه ايله

تفصيل بايدن تقرىظ حق وياباطل ايله بر آدمى مدح ايلك

معناسنه در . بناء عليه مؤلفات حقهده كى مدامحسه « تقريض »

تعبير ايتك دها مناسبدر .

« تكفير » — تفصيلدن كفره نسبت ايلك معناسنه مصدردر .

نته كيم محبط الجيطده « كفره » جمله على الكفر ونسبه ايله ديو

امذكوردر .

« تمهير » — ميمك فتحي هانك ضم وسكونيله « مهير » خاتم

معناسنه بر ليله فارسيله در [*] فعل تصرىفيه تفصيل بايدن تمهير

غلطدر . بونك يرينه تخيم قوللايليدر .

« تورم » — تفعل بايدن ورم معناسنه مصدردر . تورم جمله

تورما بمعنى ورم محبط الجيط

[*] مهور ماده سنه باق

ضمی خطا در .

« جراحه » — جیمک کسریه یارویه دینور . جیمک فتحیه
« جراحه » غلطدر .

« جعلی » — شی مصنوعه معناسینه در . نته کم محیط الخطه
فالجعلی معنی الشی التصنوع دیه محرردر .

« جفن » — جیمک فتحی ، فایک سکونیه کوز قیاغنه و قلیج

قینه دینور . معنای ثانیه جیمک کسریه لنتدر . فقط معنای

اولده جیمک کسری خطا در .

« جمادی الاولى » — جیمک ضمی ، دالک فتحیه « جمادی »

شهر معلومک اسمیدر جمادی در . مؤنشدز . بناء علیه زال معجمه

ایله « جمادی » دینلمسی و اول لفظ مذکر یله توصیفی غلطدر . [°]

« جم غفیر » — کثرت معناسینه اولان جهومدن جم ، کثیر و ستر

معناسینه اولان غفردن غفیر ، سائر معناسینه در که : کثرتلری

حسییه بری ستر الماری ملاحظه سییه غایه لک جماعته دینور .

جمع غفیر صورتنده استعمال اولنما میدر .

« جمادی الاخره » — آخر فاعل وزنده اول مقابلی اولوب

[°] اسمای شهروک وجهه تسمیه سی ایچون قاموسده « جمادی »

ماده سنک ایضاحاته سراجعت ایدیکیز .

قول موت ویاطلاق سببیه زوجهندن مفارقت ایدن طول خاتونه
وعلی قول مدخول بها اولان خاتونه و دیگر بر قوله کوره مطلقا
تزوج ایدن انسانه اطلاق اولور . فقط طول خاتونده استعمالی
اشهردر . بناء علیه تا علاوه سییه « نیه » دیمکه حاجت یوقدر .

فصل الجیم

« جلیه » — جیمک وایک کسری ، لایک تشدیدیه . « جیه
طبیعت معناسینه در . یای مصدریه علاوه سنه حاجت یوقدر .

« جدران » — کتاب وزنده « جدار » دیواره دینور جمی

ضمیتله « جدر » و جیماد ضمی دالک سکونیه ، تخفیفاً « جدر » در

جیمک فتحی دالک سکونیه ، « جدر » جدار معناسینه در . جمی

جیمک ضمی ، دالک سکونیه « جدران » در . بعضن ایله بطنان

کچی جیمک ضمی ، دالک فتحیه « جدران » یا کاشدر .

« جدری » — جیمک ضمی و فتحی و دالک فتحیه جیمکه دینور که

علی الاکثر جوجقارده ظهور ایدن بر خسته لنتدر . جیمک فتح

دالک سکونی ده لنتدر .

« جرم » — جیمک ضمی ، رایک سکونیه . کناه ؛ جیمک

کسری ، رایک سکونیه جسد و تن معناسینه کلور .

و « جرم » غالباً جماداتده استعمال اولور . بومعناده جیمک

صرك مناسنه‌در مؤنثه آخره دینور . همزه‌نك مدی و خانك فتحيله آخر افضل تفضیل اولوب اشد تأخرًا مناسنه ایكن بعده غیر مناسنده استعمال اولمشدر . مؤنثه آخری دینور . امدی اولی مقابلی اولدینی ایچون متأخره مناسنه آخره ایله توصیف اولنور . همزه‌نك ضمی خانك سکونیه ، « آخری » ایله توصیف غلطدر . [°]

« جنازه » — جیمك كسر وفتحی ایله اولویه دینور . علی قول جیمك كسریله اولویه ، فتحیهه تابوته دینور . علی قول عكس اوزرینه ویاكسرایله اوستنده اولو اولان تابوته دینور . « جنوب » — « صبور » وزنده سمت معلومه مستعملدر . ضمی لشددر . جیمك ضمیله « جنوب » جنوب یلی اسمك مناسنه‌در .

« جولان » — فتحاتله طولانیق مناسنه‌مصدردر . بومعناده جیمك فتحی واوك سکونیه « جولان » غلطدر .

« جویه » — هوایه منسوب دیمكدر . « احوال جویه » بو . [°] - جادی علمیت و تائینله غیر منصرفدر اولده اولی و تائیده آخره ایله متصرف اولور مقدمه متأخره مناسنه‌در ترجمه قاموس

منادندركه : حشتمده اشتباه ایدیه من
« جهابذه » — جیمك كسری ، هانك سکونی ، بانك دخی كسریله
« جهید » غوامض اموره واقف آدمسه دینورده كه : كهید كلمه
فارسیه‌سندن مهربدر . جهیمده جیمك وهانك فتحی و بانك كسری
« جهابذه » دینور جیمك كسریله غلطدر .

فصل الحاء ،

« حاجی » — فاعل صیغتهسی اوزرینه موسم مخصوصده حج ایدن كیمسه‌یه دینور . اصلی حاجج اولوب جیم یاه تبدیلی اولمشدر كه : بین العرب حرف مضاعفی یاه تبدیل شایعدر . بناءً علیه حاجی غلط دكلدر . كافی القاموس
« حجامه » — هانك كسریله قان آلق حرفهته دینور . هانك فتحی لحن وخطادر .

« حسبه » — هانك كسری ، سینك سکونیه اجر و ثواب مناسنه‌در . فعل ذلك حسبه دینورده : شونی اجر و ثواب ایچون ایشلدی دیمكدر . نسبتده كنداك هانك كسریله « حسبی » دینور . هر ایكسنده دخی هانك فتحی لشددر . تغییر نسبتله « حسبی » دخی جائز اولدیفنه دائر كتب لغت و صبر فسیده بر

صراحتہ تصادفی اولئہ مدی .
 « خطیرہ » — برنسنہی دا بڑا مادار محیط اولان شیبہ دینور .
 بز مجازا اطرافی دیوار ویساڑ شی ایله چوریلوب دفن امواتہ
 تخصیص اولنان محالہ استعمال ایدیوروز . طاء مہمہ ایله «خطیرہ»
 غلطدر .

« حلی » — حانک فتنی ، لامک سکونیاہ « حلی » معنیات
 واحسار دن کندی ایله تیز اولنان شی معناسنددر . جمی حانک
 ضمی ، لامک کسری ، یانک تشدیدیلہ « حلی » در . بونی ایکنجی
 دفعہ جمہاہ بربک حلیات دیگہ احتیاج یوقدر . [۵]

« حقیقہ » — حانک ضمی . میمک فتیحیہ حقیقک جمی اولوق
 خاطرہ کلیرسده الہ موجود اولان کتب لغتہ نہ مفر دینسہ ،
 بده بویله جمعہ تصادف اولئہ مامشددر . احق کلہ سنک دہ بوزونده
 جمی یوقدر .

« جمیر » — درهم وزنسنده بن ولایتک مسکری اولان
 صنمانک غریبندہ بر محله دینور . ویندہ ظهور ایدن برقیبہ ناک

[*] الحلی مایزین بہ من مصوغ المعنیات او الخجرات ح حلی وقد
 نکسر الحاء اناسیۃ اللام للمکسورۃ لئلا یثابہ مثل عسی محیط الحیط

بالبری اسمیدرکہ : جمیرین سبأبن یسحیبن یعرب بن قحطاندر .
 حانک ضمی ، میمک فتنی ، یانک سکونیاہ جمیرہ غلطدر .
 « حیطان » — حانک کسر ومدیاہ حانطک جمعیدر . حاط
 دیوارہ دینور . حانک ویانک فتیحیہ « حیطان » غلطدر .

باب الحاء

« خاتم » — مہرہ ویزوکہ بر شینک سوکنہ دینور . تانک
 فتنی وکسری جازدر .

« خجیل » — خاوجیمک فتیحیہ متحیر اولوق و اونانوق
 معناسنہ مصدردر . « خجیالہ » غلطدر .

« خدمہ » — خانک کسر وفتیحیہ بر آدمک ایثنی کورمک
 معناسنہ مصدردر ؛ تضحیفہ (خدمت) غلطدر .

« خداع » — کتاب وزنندہ جبہ معناسنددر . خانک ضمیہ
 (خداع) غلطدر .

« خرزہ » — فتحاتہ بونجمنہ دینور . تا وحدت ایچوندر .
 وانک سکونیاہ خرزہ صحیح دکلدر .

« خرافات » — خانک ضمیہ « خرافہ » کلہ سنک جمعیدر خرافہ
 عذرہ قیبہ سنددر بر آدمک آدی اولوب مرقوم جنلردن بر طاقم عجائب

نقل ایتمش وناس کندونی تکدیب ایتمش ایدی . صکره کذب صریحه حدیث خرافه اطلاق اولندی . بعده غفل قبول ایتمیان اخبار و حکایات کاذبه استمهال اولندی . خاک کسریله یا کلشدر . « خزانه » — خاک کسریله کتاب وزنده خزینه معناسنده . مستملدر . فنی غیر جاز و بناء علیه « خزانه » غلطدر . « خشین » — غلیظ الطبع . معاسنه صفدر . الحسین الحسن .

الطبع محیط الحیط

« خاصیه » — خاصیه منسوب دیمکدر که صحیحدر .
 « خضاره » — خاک ضمیمه یشیاک معناسنده مستملدر .
 خاک فتیجه « خضارت » یا کلشدر .
 « خلیقه » — خاک کسریله « خلقه » فطرت معناسنده .
 بومنایه یا علاوسیه « خلقیت » دیمکه احتیاج یوقدر .
 « خناق » — خاک ضمی نونک تخفیفیه معلوم عاتمه دینور .
 نونک تشدیدیه « خناق » غلطدر .
 « خنجر » — خاک فتی ، نونک سکونی و کذاک جیمک فتیجه بیوک بیجاغه دینور . جیم فارسی ایله تلفظی غلطدر .

فصل الدال

« دخاله » — التجا معناسنده در . مولددر . عربک انا دخلیک

قوللر ندن ، مأخوذدر که : سندن تضرع وسکا التجا ایدرم دیمکدر . کافی محیط الحیط

« درع » — کسر دال و سکون را ایله طوب و تفنک بولندی بی بر زمانده اوق و قانچیدن محافظه ایچون استعمال اولنان بر نوع لبا سدر که فارسیده (زره) دیرلر . تزکجه مننده « زرخ » هرا یکسندن غلط اولور .

« درن » — دال و زانک فتحه لری ایله کیرویاس معناسنده در .

رانک سکونیه « درن » غلطدر .

« دستور » — دالک ضمی . سینک سکونیه قاعده ، وزیر ، دفتر و دفتر قوانین معنالیسنه در . دالک فتیجه « دستور » کلمه

فارسیه سندن مهربدر . مهرب اوله برق دالک فنی غلطدر .

« دعاوی » — دعاوانک جمیدر زواو کفتح و کسری جائزدر .

فتاوی کبی [°]

« دوق » — دالک فنی فانک سکونیه بردن صوبی دو کلمک

الدعوی مصدر و اسم من الاداء وانها التائیت ولایتون لانه

لا ینصرف یقال دعوی باطه اوصیحة و جمعها دعاوی یفتح الواو کفتوی

و فتاوی و دعاوی بکسرهما و روجه سیویه وهو الاشهر فی الاستعمال

والختار عند الامانة الی التیسیر یقال صحت دعاویک و بطلت دعاویک و لا یقال

دعاویک و دعاواه « محیط الحیط »

فصل الذال

« ذروه » — ذاك ضم وكسريه برشيتك اعلاسه دينور .
 ذاك فتحي خطادر .
 « ذوالحجه » — حانك كسرى ، جيمك تشديديله شهر معلومك اسميدر . موسم حج اولوق مناسبتيه تسميه اولمشدر .
 حانك فتحي ده جازدر ،
 « ذوالقعدة » — قافك كسرى ، عينك سكونيله معلوم آيك آيدر . بو آيده عربلر قتال وجدالدين قعود اتلرى ملاحظه سيه تسميه اولمشدر . قافك فتحي ده جازدر .
 « ذهاب » — ذاك فتحيه كيمك معناسنه اوچنجي باين مصدردر . بومعناوه ذاك كسرى غلطدر .
 « ذهن » — ذاك كسرى هانك سكونيله فهم ، عقل ووقوت محافظه معناسنه در . هانك كسرى غلطدر .

فصل الراء

« رباب » — رانك فتحيه كانجه دينور . رانك ضمي بالمشدر .
 « رجا » — رانك فتحيه اوزوق معناسنه مصدردر . رانك كسرى طوغرى دكلدر .

وسرعته صو دوكلك معنالكينه مصدردر . دالك كسرى خطادر .
 « دهاء » — دالك فتحيه فوق العاده عقلايق معناسنه اسم وجودت راي رحسن تدبير صاحبي اولوق معناسنه مصدردر .
 دالك ضميله « دهاء » غلطدر .
 « دهري » — دالك فتحيه صيغه نسبت اوزره (دهر) حوادتي دهريه نسبت ايدن دينسر وملحمده دينور . دالك ضميله كذلك صيغه نسبت اوزره (دهري) مسن آدمه اطلاق اولنور .
 تغيير نسبت ملحمده معناسنه اولان دهرين فرق ايجوندر . ايكنجي معنابه دالك فتحيه دهري ياكلشدر .
 « دهليز » — دالك كسريله حياهه دينور . بز بوني فتحيه استعمال ايدنيوزر كه طوغرى دكلدر .
 « ديه » — دالك كسرى ، يانك تخفيفيه متتوك ثاني بهاسنه دينور . جمعي دالك كسريله « ديت » در . يانك تشديديله « ديت » غلطدر .

« ديومه » — دالك فتحي وبانك سكونيله دائم اولوق معناسنه مصدردر . يا علاوه سيله « ديوميت » غلطدر .

ديوميت

کذا دینور که منع واهی استدی دیکدر . کذا فی محیط الحیظ

« زعامه » — زانک فتیحله شریف و ریاسته و جانب میریدن بر
کیمسه به تخصیص اولنان حصیه دینور . زانک کسری یا کلسندر .

« زکام » — زانک ضمی ، کافک فتح و تخفیفله زله دینور .

کافک تشدیدله « زکام » غلطدر .

« زمرد » — زا ویم و رانک ضمه لری و رانک تشدیدله

جوه معلومه دینور . بز بو کله فی رانک تخفیفله تلفظ ایدینور .
رزکه : یا کلسندر .

« زخشری » — زا ویمیک فتحه لری ، خانک سکون و

شینک فتیحله زخشر خوارزم قراسندن بر قریه در . علامه شیر

جارالله ابوالقاسم محمود بن عمر الزخشری بوریه منسوبدر . زانک

فتیحی غلطدر .

« زمن » — زا ویمیک فتیحله زمان مناسنده در .

میمک کسری لندر .

« زنبور » — زانک ضمی ، نونک سکونیه اشک آروسنه

دینور . زانک فتیحی غلطدر .

« زوجات » — زانک فتیحی واوک سکونیه زوجک جمیددر .

زوج ، ایش مناسنده در . بوجه نه قاری و قوجه به دینور . واوک

« رخص » — رانک ضمی خانک سکونیه او جوزانه دینور .

واوجوز اولوق معناسنه مصدر اولور . رانک فتیحی و یا خانک
فتیحله « رخص » و رخص « غلطدر .

« رستاق » — رانک ضمی ، سینک سکونیه بر شهره مر بو ط
سواد و قرادن تبارندر که : لسانمزده بو کا قضا تعمیر اولنور .

رانک کسری غلطدر .

« رصاص » — رانک فتیحله قورشون و قلابه دینور . رانک

کسری یا کلسندر .

« رفاهیبه » — رانک فتیحی ، هانک کسری ، یانک تخفیفله

وسعت و حضور اوزره اولوق معناسنده در . یانک تشدیددی غلطدر .

« رها » — رانک ضمیمه فرات قریبنده بر بلده آیدیر .

رانک فتیحی خطادر .

« رهبانیت » — رانک فتیحله راهبانک معناسنده در . رانک

ضمی صحیح دکلدز . [ ]

فصل الزاء

« زجر » — منع واهی اینک معناسنه مصدر در . زجره عن

ال لکن ذکر فی محیط الحیظ الزهبانیه و الزهبانیه طریقه الزهبان

منسوبة الی الزهبان او الزهبان و منه فی ورة الحید و زهبانیه ابتدوعوا

ما فرضاها علیهم اتوی فتدی .

« سەر » — سىڭ كىرىلە زىخە دىنور . سىڭ قىچى ياكلاشدر .
 « سفاخ » — سىڭ كىرىلە زنا ايلك معناسنه مفاعله بايندن
 مصدر وزنا معناسنه اسمدر . سىڭ قىچى غايطدر .
 « سقاد » — سىڭ كىرىلە ارك دىشى به اشوق معناسنه مصدردر .
 سىڭ قىچى خطادر .
 « سعايه » — سىڭ كىرىلە غمز ايلوب قوغوله مق معناسنده متماد .
 رقدر . سىڭ قىچى طوغرى دكلدر .
 « سفن » كى معناسنه اولان سفينه نك جمعيدر كه : سين وفالك
 ضمايادر . بولرك قىچى ايله (سفن) ياكلاشدر .
 « سقاء » — سىڭ قىچى قافك تشديديله سوارىچى معناسنه
 مبانه صيغه سيدر بز بونى تخفيفا « سقا » صورتنده استعمال
 ايلدييورز .
 « سل » — سىڭ كىر وضمايه هزال معناسنده در . بومناسيتله
 عندالاطبا ورم علتنه دىنور . سىڭ قىچى غايطدر .
 « سلطه » — سىڭ ضى ، لامك سكونيله قدرت وملك
 معناسنده در . سىڭ قىچى خندر .
 « سماع » — سىڭ قىچى ايشتمك معناسنه مصدردر . سىڭ
 كىرىلە « سماع » وكذلك نسبتنده كىر ايله « سماعى » ياكلاشدر .

فتحيه ، « زوجات » غايطدر .
 « زى » — زانك كىرى يانك تشديديله قىلق وقيافته دىنور .
 زانك قىچى طوغرى دكلدر .

فصل السين

« سبيت » — سبب بر شيه نوصاه وسيله ز آلت اولان نسته به
 دىنور . تسبب معناسنه ينى مصدر به ايله سبيت دىنور كه : تختنده
 شنه يوقدر .
 « سياحه » — سىڭ كىرىلە سوده يوزمق معناسنه مصدردر .
 سىڭ قىچى ياكلاشدر .
 « سباع » — سىڭ كىرىلە بىرىچى حيوان معناسنه اولان
 سىڭ جمعيدر . سىڭ ضمايه « سباع » غايطدر .
 « سبق » سىڭ قىچى يانك سكونيله كچمك معناسنه مصدردر .
 كىتب معتبره ده بومعنايه تا ايله تصادف ايديله مامشدر .
 « سرداب » — سىڭ كىرىلە صيچىاق كونا رده سرىكاه ملك
 ايجون بر آلتنده بايلان محله دىنور . صو تبريد ايدلك ايجون
 بايلان محل معناسنه اولان سردابه كله فارسى سندن مهربدر .
 سىڭ قىچى « سرداب » غايطدر .

سينك كسريه «ساع» غنا و كنديه تا ذوات نور صوت معناسه در .
 «سمن» — سينك قتي ، مينك سكونيا . تروياغه دينور .
 مينك قتي خطادر .

«سياه» سينك قتيجه سهزله مك معناسه مصدر در . سينك
 كسري غلطدر .
 «سميدع» — سين وميم و دالك قتيجه لريه شريف و كرم
 آدمه دينور . سينك ضميه «سميدع» خطادر [°]
 «سياحه» — سينك كسريه . ير يوزنده كزوب دولاشمق
 معناسه مصدر در سينك قتيجه «سياحت» طوغري دكلدر .
 «سياده» — اولو وعظيم القدر معناسه . در اولو لوق معناسه
 اسمدر . سينك قتي غلطدر .

سيان ، — سينك كسري ياك تشديديه «سي» لفظك
 تانيه سيدر .
 «سي» — سينك كسري ياك تشديديه مساوي معناسه در .
 ماهو بسو لك دينور كه : اوسكا مثل ومساوي دكلدر ديكدر .

[°] لکنه في محيط المحيط «سنع» — السميدع السيد الكريم الشريف
 السنخي الموطن الاكشاف والشجاع والذئب والرجل الخفيف في جوارحه والسيف
 ح ساذع ولايقال السميدع بالدال المهمه ولا تضم السين انتهى

سينك قتي طوغري دكلدر . [°]
 «فصل الشين» .

«شب» — شينك قتي بالاك تشديديه ماده معلومه دينور كه :
 بز بوزا لسا تيزده شريفاه «شاب» . دينور در .
 «شبع» — شينك قتي . بالاك سكونيا و ياشينك كسري بالاك قتيجه
 طويق معناسه مصدر در شين و ياك قتيجه «شبع» غلطدر [°°]
 «شجاع» — شينك ضميه ياس و شدت زمانده شديد القلب
 آدمه دينور . شينك فتح و كسري ده جائزدر .
 «شجاع» — شينك كسريه هادز معناسه اولان شجيمك
 جمعيدر . شينك قتي غلطدر .

«شجمان» — بوده ماده مذكورده يعنى شجاع - وشجم
 ماده لرندن جمدر كه : شينك ضم و كسريه بدر . قتي خطادر .
 «شخه» — شينك كسريه صوباشي دنلان ضابطه دينور .
 بر تعبير قديم صبح . اليوم لسا تيزده ملزملر آره جملر ينه شينك
 قتيجه «شخه» دينور زكه : اس اعشبارك ضبط و ويظلمه دره .
 مامور اولسي طولايسيه يابو «شخه» كاهه سيبندن و يركيله في
 طولدر مسي ملاظه سياه «شاحن» . لفظندين معضخف و محرقا قديم .

[°] واصل سي سوي فقلت النوازيه و ادعيت محيط المحيط .
 [°°] شارح ديركه . بومصادر طبيا معاندتو انفال بجوارح شينك دكلدر في
 انكيجون قتيختيله وارد اولدى . ترجمه قاموس .

« شین » — شینک فنجی یانک سکونیه عیب معناسه دور .
شینک کسری لحن فاحشدر . کسریله وشین ، حروف مهموسه دن
« ش » حر فینک اسمیدر .

فصل الصاد ،

« صیابه » — صادک نتیجه کسریله یاز وهمدم معناسه مصدر در .
بز بونی جابه ومدافعه معناسنده استعمال ایدیوروزکه : اوقدا .
شاغاک معنای لازمیدیدر . صادک فنجیه صحابه صاحبک جمیدر . [ه]
« صحاری » — صحرائک جمیدر . صادک فنجی رانک فتح
وکسریله « صحاری » و « صحاری » جازدر فزوی فتاوی دعوی
دعاوی کبی .
« صخره » — صادک فنجی خالک سکونیه قیابه دینور . خالک
فنجی ده جازدر صادک ضعیله « صخره » غلطدر .
« صده » صادک فنجی ، دانک سکونیه بز دفعه چاریق
معناسه مصدر بناء مرده در . دانک فنجی طوغری دکلدر .
« صعلوک » — صادک ضمی عینک سکونیه فقیره دینور .
صادک فنجی غلطدر .

[" نهایده صحابه صادک فنجیه صاحبک جمیدر و بونین غیر
فعاک جمی فعاله اولدینی یوقدر دیو مرسومدر . ترجمه قلموس

« شرر » — فمختیاره قفاجم معناسه دور . شینک کسری خطادر .
« شرکت » شینک سر بله « شرک » شینک کسری ضعیله « شرکه »
اور تالقی معناسه دور . بو معنایه شرکت استعمالی غلط فاحشدر .
« شرطه » — شینک ضمی ، رانک سکونیه ضابطه معناسه دور .
مدنیث اسلامیه تاریخینک برنجی قسمینک ضابط عنوانی مجسته باقی
« شطرنج » — فی الاصل شینک کسریله معروف اوزن اویونه
دینورکه : بز بونی کسریله تبدیل ایله « شطرنج » صو .
رئنده استعمال ایدیوروزکه پاکشدر . [ ]
« شفته » — فتحانابه اشتقاقین اسمدر . رفت معناسه دور . قافک
سکونیه « شفقت » پاکشدر .

[ ] بو شطارتدن یاخود تشطیردن مأخوذدر علی قول مریدر .
برهان قاطعه مرسوم اولدینی اوزره شترک معربیدر . فی الاسل
بیرج الذم اسمی اولوب نبات مذکور ایکی شکلی مشتمل اولنله بو
مناضاه لغت مذکوره اطلاق ایلدیلر وانی حکم داهر هندی علی قول
اوغلی مستطیع اختراع اینشدر بو جهته انجیمه در . ترجمه قلموس
« شیطانی » الالبه الهندیه العروقه فتح الشین غلط والتیاس ان یکسر لان
منهض العزب لینه اذاعه عرب الاسم الاجمعی رد الی مایستعمل من نظائر
فی لغتهم و بز نا صیغه ولین کفر کلامهم فقال : فتح الفاء وانما المنقول عنهم
فی هذا الوزن فعاله اولدینی یوقدر دیو مرسومدر . ترجمه قلموس
جود مل « فروق حقی » ترجمه قلموس

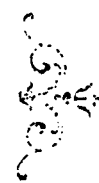
فِيحِي دَه جَاوَزْدَر . [٥]
 « ضِيَاء » — ضَادِك فِتْحِيَاه تَأَمُّف أَوْلُق وَيَا بَرَشِي مَنَهْمَل وَ
 مَتْرُوكِ أَوْلُق مَعْنَاهُ مَسْدَرْدَر . ضَادِك كَسْرِي خَطَادَر . ضَادِك
 كَسْرِي لَه ضِيَاء ضَائِع لَفْظُنْكَ تَقَار مَعْنَاهُ أَوْلَانِ ضَيْفُهُنْكَ جَمِيدِر .
 « ضِيَاءَت » — فِتْحَاتْلَه بُو دَنِي ضِيْرَه نَك جَمِيدِر . ذِكْر أَوْلِنْدِي
 أَوْزَرْدَه ضِيَه ضَادِك فِتْحِي يَا نَك سَكُونِيَه غَلَه وَحَصُولِي بَوْلَانِ
 تَرَا وَجِفْتَاك كَبِي مَلِك وَعَقَارَه دِينُور . يَا نَك سَكُونِي خَطَادَر .

[٥] قَامُوسُهُ بِو وَجْهَاهُ مَذْكُورُودَر فَقَط صَحَابُهُ « الضفدع » مثال
 الحُضْر وَاحِد الضفادع وَالْآخِي ضَفْدَعَةٌ وَأَسْ يَقُولُونِ ضَفْدَعٌ بِفَتْحِ الدَّالِ قَالِ
 الْجَبَلُ لَيْسَ فِي الْكَلَامِ فِعْلًا الْآرَبِيَّةُ أَحْرَفُ دَرْهَمٌ وَجَمْرٌ وَمِيَاعٌ وَقَلَمٌ أَح
 دُهُ مَحْرُودَرٌ قَالِ فِي فُرُوقِ حَقِّ وَأَعْلَمُ أَنَّمَا يَجْتَنِبُ عَنْهُ مِنَ الْأَلْفَاظِ أَنْتَسِمَ
 قَسْمٌ جَوَزَرُهُ بَعْضُ أَهْلِ اللِّسَانِ مَطْلَقًا أَوْ فِي حَالٍ مِنَ الْأَحْوَالِ وَالضَّفْدَعُ بِالْفَتْحِ
 مِنْ هُنَا تَقْوِيلٌ وَكَذَا الْجَاوَزَةُ بِفَتْحِ الْجِيمِ وَالْحَلْفَةُ بِفَتْحِ الْأَمِّ وَالتَّخْمَةُ بِسَكُونِ
 الْحَاءِ الْعِجْمَةُ وَقَسْمٌ لَمْ يَجُوزْ لَهُ أَحَدٌ مَعْنَى وَلَكِنْ شَاعَ بَيْنَ أَهْلِ التَّصْنِيفِ اسْتِعْمَالُهُ
 كَالْأَيُّوْبِيَّةِ ، بِمَعْنَى الْأَذَى وَالْمُتَكَبِّرِ بِمَعْنَى الْإِكْفَارِ وَقَسْمٌ لَمْ يَجُوزْ لَهُ أَحَدٌ وَلَا اسْتِعْمَالُهُ
 إِلَّا مِنْ لَاحِظَةٍ لَهُ نَالِ الْكَلَامِ كَالْأَيُّوْبِيَّةِ ، بِأَلْبَاءِ مِنْ أَبِي بَابِي وَكَالْأَيُّوْبِيَّةِ بِاللَّامِ فَانْه
 كَالْأَيُّوْبِيَّةِ لَفْظًا وَمَعْنَى وَكَالْأَيُّوْبِيَّةِ فَانْهَا اخْتِرَاعٌ مَحْضٌ وَكَأَلْبَاكِرُهُ بِمَعْنَى الْبِكْرِ
 وَكَأَلْبَجِيَّةِ بِمَعْنَى الْجِيمِ فَانْه بِالْفَتْحِ مِنْ بَابِ فِعْلٍ وَكَأَلْبَجِيَّةِ بِفَتْحِ الْجِيمِ وَالْحَيَوَانِ
 بِالسَّكَنِ الْآيَاءِ وَكَأَلْبَجِيَّةِ فَانْه خَبِيلٌ كَكَتَفٌ وَهُوَ التَّحْيِيرُ الدَّمُوشُ مِنَ الْحَيَاءِ
 وَغَيْرِ ذَلِكَ مِنَ الْأَلْفَاظِ الَّتِي هِيَ

« صِبَاخ » — ضَادِك كَسْرِي لَه قَوْلَانُهُ دِينُور . ضَادِك فِتْحِي
 خَطَادَر .
 « ضِيَاء » — ضَادِك كَسْرِي لَه إِشْتِحَاكُهُ وَإِيْسُ الْإِشْتِحَاكِيَّةِ كُهُ
 دِينُور . ضَادِك فِتْحِيَاهُ « ضِيَاءَت » طَوْغَرِي دَكَادَر .
 « ضَدُوق » — مَعْلُومٌ ، صَانِدِيْقٌ غَاظَطَدَر .
 « صَوْب » — ضَادِك فِتْحِي وَأَوْكُ سَكُونِيَاهُ جِهَتٌ مَعْنَاهُ دَر .
 ضَادِك ضَمِي غَاظَطَدَر .

فصل الضاد

« نَجْرَه » — ضَادِك ضَمِي ، جِيْمَانَتُ سَكُونِيَاهُ كَوَكَلُ صَقِيْدِيْنِيْسَه
 دِينُور . ضَادِك فِتْحِيَاهُ « نَجْرَت » غَاظَطَدَر .
 « ضَعْف » ضَادِك فِتْحِ وَضَمِيَاهُ زَبُونَانِي مَعْنَاهُ سَهْ وَزَبُونَانِي وَأَوْلُق
 مَعْنَاهُ مَسْدَرْدَر . بِنَاءُ عَمِيَّةٍ يَأِي مَسْدَرِيَّةٍ عِلَاوَةً سَبَبُهُ ضَعْفِيَّتُ
 طَوْغَرِي دَكَادَر .
 « ضَفْدَع » — ضَادِك رَدَاكُ كَسْرِي لَه قَوْلَانُهُ دِينُور . ضَادِك
 وَرَدَاكُ فِتْحِي ، ضَادِكُ كَسْرِي وَرَدَاكُ فِتْحِي ضَادِكُ ضَمِي وَرَدَاكُ

« طوق » — طانك فتحیه چنبر و حلقه یه دینور . طانك

ضمی غلطدر .

« طول » — طانك ضمیه طوبیل کبی اوزور شینه دینور . طانك

کسری خطادر . کسر ایله « طوال » جمعیدر .

« طهور » — طانك فتحیه یانک اولوق معانسه مصدر کنیدی

ایله تمیزینه چنک شی معانسه اسمدر . طانك ضمی طوغری دکلدز .

« طیش » — طانك فتحی ویانك سکونیه خفیف مشرب اولوق

معانسه مصدردر . طانك کسری غلطدر . خفت عقبه طانك

فتحی ، واوئ سکونیه « طوش » دینور .

• فصل الظاء •

« ظلام » — طانك فتحیه قراکغه دینور . طانك ضمی غلطدر .

« ظله » — کواکه لکه دینور . طانك ضمی ، لایک تشدید

یلهدر . طانك کسریله کواکه به دینور . واسم جمع اولوزکه .

کواکه در دیمک اولور .

• فصل العین •

« عاریه » — یانك تشدیدیه عاریه ویریلان شینه دینور .

یانك تخفیف ده جازدر .

• فصل الطاء •

• طباخه — طانك کسریله آشجیانق صنعته دینور . طانك

فتحی طوغری دکلدز .

• طباعه « فی الاصل قینج یاجیق صنعته دینور کن بز بونی

معلوم اولان معناده استعمال ایدیورز . طانك کسریله در .

• طحال ، — طانك کسریله دالانغه دینور . طانك فتحی

یا کاشدز .

• طرسوس ، — طاورانك فتحیه اطنه ولایتده کی معروف

بلده نك اسمدر بز رانك — کونیه « طرسوس » دینورز که

یا کاشدز .

« طلاه » — طانك کسریله مطلقا — ووره چک و سورینه چک شینه

دینور . صیوا یالیز کی بز بونی مجازا — وورمک معانسنده

استعمال ایدیورز . طانك فتحیه « طلاه » طوغری دکلدز .

« طلبه » — طانك کسری و فتحی ولامک سکونیه طانك فتحی

ولامک کسریله مطلوب اولان شیه . دینور . طلبه الطلبة

دینور که : طلبنك معلونی دیمکدر لامک فتحی یا کاشدز .

• طنبور — طانك ضمی نونک سکونیه معروف سازده دینور .

بز سانك فتحیه طنبور دینورز که یا کاشدز .

اولان عذرانك جمعيدر . عينك كسرى غلظدر .

« عروس » — عينك قتيجه . كلين وكويكويه دينور . عينك ضمي لخيرد كلنه اطلاق اولان عروسك جهي « عراش » ،
كويكويه اطلاق اولان عروسك جهي « عرس » در .

« عرافه » — كينه وزنده كاهن لك ايلك معناسنه مصدردر .

شينك قتيجه غلظدر .

« عرق النسا » — نونك قتيجي ايله وقصر ايله مرض معلومه دينور .
عامه نك نونك كسريابه ومد ايله تنظلمرى غلط فاحشدر .

« عسره » — عينك ضميه كوچاك معناسنه بركه صحيحه در .

كا ذكر في الكتب .

« عشق » — عينك كسريابه فرط محبت معناسنه اسم ؛ فرط

محبت محبت ايلك معناسنه مصدردر . عينك قتيجي صحيح دكلدر .

« عصاة » — عينك ضمي ، صادق تخفيفيه عاصينك جمعيدر .

صادك تشددى غلظدر .

« عظام » — عينك كسريابه عظمك وعظيمك جمعيدر . كرم

گرام كبي . عظيمك جهي اولوق اوزره عينك ضميه عظام غلط

فاحشدر . عينك ضميه « عظام » اولو شى معناسنه صئدر .

« علايه » — يلك تخفيفيه كراهيه وزنده ظاهر و آشكار

« عاقر » — فاعل وزنده ظهور ميان خاتونه وسينو انه دينور .

بناء عليه تاه تانيت علاوه « عاقره » غلظدر . ولدى اولميان رجاه
عاقر اطلاق به زكاه و كذلك عتريابه زجلك توصيفي جا تراولمسنه

مبندر .

« عجب » — عينك ضمي و عيبك تخفيفيه تشديه زنده توجه

اولنه جوق شياه دينور . عجب كبي عينك كسرى خطادر .

« عجاه » — عينك ضميه عجاه ايله زيب اولان شياه دينور .

عينك كسرى ده جا زدر .

« عجب » — عينك ضمه . كبر و امور عجيبه وغير مألوفه

استغراب كيفيه دينور . قتيجه عجب ده به معناه اسمدر .

وامور مذكوره بي استغراب ايلك معناسنه مصدردر . و لعجب

اولنه جوق شى معناسنه در . بناء عليه استعمالده انتها ايدلايدر .

« عجوز » — قوجه قارى به دينور . محاحده وسائر كتب معتبرده

مبين اولديغي اوزره عجوزه غلظدر . [٥]

« عذارى » — عينك قتيجي . اولك قتيح و كسه به بكر قيه معناسنه

[١] لکنه قال في فروق شفي كانه يختص بالزوجه لا يدخل عليها هاء
التانيك من التانيك وضيق ونسبها وعناق و المبحرزة قاناقها انا كيد
التانيك كافي شرح الرضي

« علی العمیا » تعمیری غاظدر . [۲۰]

« عوج بن عوق » — هم ایکیسه ده نوح وزیندهدر . عوج دیکزک دیندن بالئی آلوب جرمشمسده پیشردیکی سویلکان وطول قامتی زبازرد اولان آدمک اسکیدر . [۲۱] عامه تک « عوج بن عوق » تعمیری یا کلشدر .

« عیاذبالله » — العیاذبالله نیاذ صغتمق معناسنه . مصدردر .
نصب الیه عیاذا بالله عوذ عیاذبالله العیاذبالله عوذ العیاذبالله . کیندهدر الحمدلله کی انشا معناسنه رفع الیه : العیاذبالله ده جائز ایسه ده منکر اولهرق عیاذبالله خطاظر .

« عیان » — عینک کسریه برشی آچیقندن کوزمک معناسنه .
مفاعلهدن مصدردر . بزونی مجازا پک آچیق معناسندهده

[۲۲] العیبا فعلی من العمی کلرییا من لری والخصیصی من التخصیصی وهی مصادر مجیط الخیظ

[۲۳] دینلرک ضمیله - ننده بزرجل آویدرکه آدم علیه السلام - حضر تدرینک منزلهده یعنی نزول ایلدیکی عیاده . تولد ایوب موسی علیه السلام زمانه قدر مومر اولاشدی . طول قامتی وعظیم خلقی باینده بعض قیاس مفهومی مورخلر شاعت منظرله سر د ایشلرددر . متعجب دیرکه ردو قیوانه خواجه کر اولر این شادون . ننده سنه سراجعت ایسولر . ترجمه قاموس بحیری دیرکه خلاصه بوآدمک حکیمیهی حدیث خرافه قیاندنددر .

اولوق معناسنه مصدردر . رسر مقابلی اسمدر . یلک تشدیدی خطاظر .

« عمیاه » — عینک کسریه صسارینه دینور . عینک فتیحی غاظدر .

« عمران » — دینک ضعی ، میمک سکونیه مومور معناسنه .

« عموم » — عینک ضمییه خصوص مقابلی اسم ؛ شامل اولوق معناسنه مصدردر . بوکایه مصدریه علاوهسیله « عمومیت »

دیمکه حاجت یوقدر .
« عمیا » — عینک کسری ؛ میمک ویانک تشدیدیله فی الاصل

کور اولوق ورشی شنبه ومستور اولوق معناسنددر فقط بعده اسم موقعنده استعمال اولمشددر . عینک فتیحی ، میمک مسکونیه

مشار اليه غزالی دینور . زانک تشدیدى تخميج دکلدز .
 « غيبه » --- غينک فتيحيه عن غيب برينک مساويستى ذکر
 ايتمک صورتيه تميم ايتن معناسته مصدرور . غينک کسريله
 غيبت بومعنايه اسمدر .

فصل الفاء

« فتق » --- فانک فتيحي و تانک سکونيه يارمق معناسته اولي
 بادن مصدر و قاييق ياريني عاني معناسته اسمدر . فانک کسريله
 « فتق » تخميج دکلدز .
 « فحام » --- اولو شريف آدم معناسته اولان فحيمک
 جمعيدر . عظيم عظام کي فانک ضم و فتيحي غلطدر .
 « فراسه » --- فانک کسريله رأى و ادراکده اصابت ايتمکه
 دینور . فانک فتيحيه فراست بنجیلکده و آت قسمنه مخصوص
 احوالده حاذق و ماهر اولوق معناسته در . بناء عليه معنای اولده
 فانک فتيحي غلطدر .
 « فراغ » --- فانک فتيحيه بر ايشدن واز کچمک معناسته
 مصدرور . کتب لغته تا ايله فراغت صورتنده استعماک اولنده
 لغته تصادف ايدمله مامشدر .

استعمال ادييوروز ، عينک فتيحي طوغرتي دکلدز .
 « عيش » --- عينک فتيحي و يانک سکونيه کچينک و مابعايش به
 و طعام و اتمک منالرينه اسم و کچينک معناسته مصدرور . عينک
 کسريله « عيش » ياکاشدر .
 « عبوق » --- عينک فتيحي . يانک تشدیديه ر قورمى ييلدريک
 اسمدر . [يانک تخميجي خطادر .

فصل الغين

« غذاء » --- غينک کسريله تا کولات و مشروباتدن بدنک نما
 و قوامته مدار اولان شيهه دینور . بومعنايه « غذا » غلطدر .
 « غريزه » --- سفينه و زنده ضيفت معناسته در . غينک
 کسريى غلطدر .
 « غزاة » --- غينک ضمی . زانک تخميجيه غازينک جمعيدر .
 زانک تشدیدى غلطدر .
 « غزالی » --- غزاله خوس قضانده واقع بر قوريدر . امام
 حامد الغزالی عايله الرحمة حضرت تليزينک مولديدر . بورايه نسبتله
 | | کهکشانک دائما صاف نه فنده زانک اردنجه کيدوب و شريابه
 تقدم ايتز . ترجمه قاموس

اولنور . فالك فتحیه « فناء » غلطدر .

« فهرس » — فالك كسری هانك سكونيله اسامی كسب جمع اولنان صحیفه در . فهرست معرفیدر . یوندن فعل تصریف اولنور .

رقی فلان فهرس کتابة دینور که : کتابنه فهرس یابدی دینکدر .
ایوم علی طریق الاجال بر کتابة ابواب و فصولی حاوی اولان صحیفه در متعارفدر . معرب اوله رق « فهرست » استعمالی غلطدر . [۵]

فصل القاف

« قابیل » — آدم علیه السلام اوغلیدر . یاسز (قابل) یاکلشدر .

« قدریه » — قافک ودالك فتحیه قدر قضا معناسنه در . اصطلاحا ازلدن ابدہ دین جاری اولان شؤنالك صورت و قوی اوزره اعیان موجودانده علی وجه العاده وقوعه کلن حکم کلی الهیدر . نسبتده فتحیتله قدریه دینور که قدر الهی انکار

[۶] « الفهرس مقسم الاء علی وزن فاعل بکسر الفاء واللام الاولی وهو لغة یونانیة عربوا واستعملوا فی جمع الابواب والناء یه غلط والواجب ترکیه کافی دیوان الادب القافابی قروق حق

« فریح » — فالك فتحی . زالك كسریله شادان کیسه معناه

سنه فریح ماده سندن صفدر . « ایابه » فریح « ده بو معنایه در .
« فرقه » — فالك ضمی . رالك سكونيله آریلمه دینور .

وصلت وزینده وانك منابدر . فالك كسریله « فرقت » غلطدر .
« فضولی » — فالك ضمیله لاءه مالا یعنی ابه اشتغال ایدن کیسه به دینور . اصطلاحا بغیر اذن آخر حقیقه نصرف ایدن کیسه در . فالك فتحی غلطدر . فی الاصل فضولی فضوله

منسوب دینکدر . فضول زیاده معناسنه اولان فضالت جمیدر . قیاس اوزره مفردینه نسبتله فضلی دینامسی غلبه استعمال ابه معنای مذکورده علم کبی اولسنه منیدر انصاری اصرابی کبی « فلاحه » — فالك کسریله اکیجیاک صنعتنه دینور . فالك فتحی غلطدر .

« فلسطین » — فالك فتحیه ایالت معلومه به دینور که قدس و جوار ایدن عبارتدر . فالك کسری ده جائدر .
« فلاکه » — بولکه ضیق حال معناسنده مستعمل اولدیرمه بر کله در . کویا اصابتی ملاحظه سیاه فلك لفظندن مشتق قلنمشدر .

« فناء » — فالك کسریله اولک بورد سنه دینور . فناء مصر شهره متصل اولوب اهالیسنک مصالحی ایچون اعداد اولنان مجله اطلاق

ایدن طائفه دیکدر . جبرییه مقابلیدر . دالک سکونییه طوعغری دکادر .

« قدح » — قافک فتیحی . دالک سکونییه طعن ابلیک معناسنه مصدرور . قافک کسری خنطادر .

« قریه » — قافک فتیحی و کسری ویرانک سکونی و یانک تخفیفیه ناسک لاجل الاقامه اجتماع استیکاری محله اطلاق اولنور .

بوجهتله شهر و کویدن اتمدر . لکن عرفا کویده استعمالی شایعدر .

رانک کسری و یانک تشدیدیه قریه غلطدر . نسبتده قافک فتیحیه « قروی » دینور . بونده دخی قافک ضعی غلطدر .

« قسم » — قافک فتیحی ، سینک سکونییه بولک معناسنه مصدرور . اصطلاح شریعه بین الزوجات عدل اجر اسندن عبارتدر . قافک وسینک فتیحیه « قسم » غلطدر .

« قصاب » — قافک وصادک فتیحیه لری ایله حیوان بوغازلیچی آدمه دینور . لسانمزده صادک تخفیفیه قصاب دیوروز .

« قصص » — قافک کسریله قصه نیک جمعدر . قصه امر و شان و افسانه و داستان معناسنور . قافک فتیحیه قصص غلطدر .

نخن نقص عایک احسن القصص نظم جیلانده کی قصص قصه نیک

جمعی دکل بین معناسنه اسم و مشرددر . معنای نظم نخن نبین عایک احسن البیان دیک اولور . لشدکان فی قصصهم عبرة لاولی

الایباب آیت جلیله سنده کی قصص ده اقتصاص معناسنور . قصه نیک جمعی دکادر .

« قضاة » — قانک ضعی ، ضادک تخفیفیه قاضینک جمع مکسریدر . ضادک تشدیدیه « قضاة » غلط فاحشدر .

« قطار » — قافک کسریله نسق واحد اوزرینسه دیزلش ده و دله دینور . لسانمزده قافک فتیحیه استعمال ایدیوروز که :

طوعغری دکادر . « قمار » — قافک کسریله معروف اویونه دینور . قافک ضعیب قمار غلطدر .

« قندیال » — قافک کسریله معلومدر . لسانمزده قافک فتیحیه استعمال ایدیوروز .

« قطار » — قافک کسریله میزان معروفک اسمیدر . لسا . مزده قافک فتیحیه استعمال ایدیوروز .

« قهقری » — قافک فتیحی و الفک ، قصریه کیدر کن علی الفور کیریوه دونمک معناسنور . رانک کسری ، یانک تشدیدیه

« قهقری » تغییر غلطدر .

ساداتہ، اطلاق اولنور . ترجمہ قاموس [ ] بانک نشیدی

و یا کافک ضمیمہ (کروبیون غلطدر .

» کرہ « — کافک ضمی ، رانک تخفیفیہ یوارانہ دینور .

تاواو محذوفہدن حوضدر . رانک تشیدیہ غلطدر .

» کراہیہ « — کافک فتعی بانک تخفیفیہ ایکنانک معناسنہ

مصدر وعدم رضا معناسنہ اسمدر . فعلہ عن کراہیہ دینور کہ :

عن غیر رضی دیکدر . بانک تشیدی غلطدر .

» کفاف « — کافک فتعیہ احتیاجی منع ایدہجک مقدار .

دینور . کافک کسر بلہ یا کاشدر .

» کہانہ « — کافک فتعیہ غائبدن خبر ویرمسک ، فالجلیق

ایانک معناسنہ مصدر در . کافک کسر بلہ فالجلیعہ دینور . بومعناہ

کافک فتعی غلطدر .

» کاسہ « — کافک فتعیہ ذکا و فطانت معناسنہ مصدر در .

کافک کسری غلطدر .

[°] ومن اللاتکة الکر و بیون وهم سادۃ اللاتکة شارح دیرکہ

مراد مقرب دوکاه الہی اولان ملائکہ در جبرائیل ومیکائیل و اسرافیل

علیہم السلام کی ترجمہ قاموس

» قیم « — کافک فتعی . بانک تشیدیہ و کسر بلہ متولیہ و

جوامع شریفنک خدمت نظافتندہ و محافظتہ سندنہ بولسان آدمہ

دینور . بومعناہ قیوم اطلاق غلط ناچشدر . » قیوم « اسمہ

حسنادندر .

فصل الکاف

» کتان « — کافک فتعی و تانک تشیدیہ معروف نباندر .

تانک تخفیفیہ کتان یا کاشدر .

» کتف « — کافک فتعی ، تانک کسریہ اوموز باشانک

اردندہ بولان کیکہ دینور . کافک کسری ، تانک کونی و کافک

فتعی و تانک سکونی دہ جائدر .

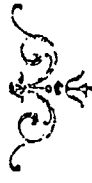
» کتلہ « — کافک ضمی ، تانک سکونیہ کاتہ معناسندر .

کافک کسری و تانک سکونیہ » کتلہ « غلطدر .

» کروبیون « — کافک فتعی و رانک تخفیفیہ کروی کلہ .

سناک جمیدر کہ : کروبہ منسوب دیکدر . قرب معناسنہ اولان

کربدن صفتدر . مبالغہ نفسنہ نسبت اولمشدر . ملائکہ کرامک

فصل الميم

« مأمورين » — وانك كسر ومدياه مأمورك جمعيدر .
وانك فتحى ، يانك سكونيه ، مأمورين ، غلط فاحشدر .

« مبرات » — ميمك وبانك فتحى ووانك تشديديله « مبره »
صلاه وانمام معناشندر . جمعى ميمك وبانك فتحى ووانك تشديديله
« مبرات » در . ميمك ضمى غلطدر .

« مباتى » — اسم مفعول صيغهسى اوزرينه بنا اولمش شى
معناشندر . بومنايه اسم فاعل صيغهسيلاه « مباتى » غلطدر .

چونكه بناء واقتاء عين معناه متعددرلر ثلاثىندمه مفعول صيغه-
سيلاه مباتى دينلديكى كجى ؛ سزبندنه دشنى مفعول صيغهسيلاه مباتى
دينلماك اقتضا ايدر . بناء عليه بوايش بونك 'وزرينه مبتدادر
دينور . ميبيدر دينمز . [ ]

« متبين » — تبين واضح قيلمق وواضح اولمق معناشندر كه:
لازم ومتمدى اولور . بناء عليه وانخدر موقعنده اسم فاعل صيغه-

[ ] واما المبتى فالصحيح فيه ان يقال هو مبتى على كذا بنينا للمفعول بمعنى-
الذى لان ارباب اللغة مطبقون على بنى الدار وابتناها بمعنى والناس يخطنون
فيه حيث يقولون الامم بنى على كذا زعمنا منهم اهلازم ذكر ما بن الكمال
فروق حتى

فصل اللام

« لاسيا » — سينك كبرى ، بوى مشده دهنك نصيبه حصو-
صياه ديمكدر . زه فنانده سدقه و بزمك مستجيدر . لاسيا عشر
اخبرنده دينور كه : خصوصيه ياه عشر اخبرده صدقه و بزمه .

افضلدير ديمك اولور . سينك فتحى غلطدر . [ ]
« لاسيه اله » — ميمك فتحىه تحويل ؛ شبهه هوجور دكلدر .

ديمكدر . لامحاله بوايش ياناجتسك دينلديكه يامامق و بوندر
قورنولين ايچون چاره يوفدرديمك اولور . [ ]

« لايتاهى » — تفاعل بايندن نفى استقبال صيغهسيدير كدم ايت
بولماز معناشندر . يانك فتحياهدر يانك كسريلاه (لايتاهى)
ياكاشدر .

[ ] ولاسيا ككته يستنى بواشى مسركه من سى وماوتسنعيل لر جميع مابعداه
على مابقيها فيكون مخرجا عن مساراته الى التفضيل عليه وبهذا الاعتبار ساغ
جعلها الاستثناء مجرط الخيط .

[ ] ويقال لامحاله منه اى لابد وهو مصدر ميمى بمعنى التحول او الحياه
فقال للموت آت لامحاله منه ويستعملون لامحاله بمعنى لا اريب وعليه قول
فس بن ساعده الايادى خغيب العرب لا اريت مورداً الى ايقنت الى
لامحاله حيث انوم صائر مجرط الخيط

دکدر . طوعریایی تارك استعمال اولمیشدیر . متروك مفعول
 بجی فاعل اوله نماز . زیرا بوساعه متوقفتدیر . شوددیر وارکه
 تارك عامه متروك اطلاق تعظیما علم اونی ترك ایتمش معناسنه
 طوعریی اوله بیاییر . فقط تارك صنمتمده بوتوجیه اویدماز .

« متشکل » --- تشکیل اسم فاعلدر . تشکیل صورت بولوق
 معناسنددر . بناء علیه مفعول صیغه سیله فلان و فلانین متشکل
 کبی تغییر غلطدیر .

« متعارف » --- اسم مفعول صیغه سی ایله عندائناس معروف
 اولان شی معناسنددر . مطلقا معروف معناسنه دکلدر .
 ثلاثیدن استعمال ایدلیوب نفعاعلان استعمال اولنسی بو باب
 مشارکت و مبالغه معناسنی تضمن اولسی حسبیه معنای مقصودی
 افاده عرضنه میدیر . فاعل صیغه سیله متعارف غلطدر .

« متعامل » --- بودخی اسم مفعول صیغه سیله عمل ناس کنیدیسی
 اوزرینه اولان امر معناسنددر . مطلقا مفعول معناسندکلدر .
 تفاعلی استعمال معنای مقصودی افاده ایچسوندیر . اسم فاعل
 صیغه سیله متعامل یا کلشدیر .

« متقدم » --- بویکه تارک مصدری اولان تقدم اوکه کیمک

سیله ؛ ایضاح اولمش و بیان قلتمش موضعمده اسم مفعول صیغه .
 سیله استعمال ایدلک ایجاب ایدر .

« متحجر » --- اسم فاعل صیغه سیله طاش کبی باکشمش شی
 معناسنددر . اسم مفعول صیغه سیله « متحجر » غلطدیر . کا ذکر
 فی انقاموس

« متحقق » --- تحقق تفعّل بایندن مصدر دیرکه : برشی تشخیص
 و ثابت اولوق معناسنددر . ولازمدر . بناء علیه اسم مفعول صیغه .
 سی اوزرینه متحقق غلط فاحشدیر .

« متخذ » --- اتخاذ اخذ و یا تخذ ماده سندن و افعال بایندن
 ایدلک معناسنه مصدر دیر . بناء علیه ایدلشمش معناسنه اسم
 مفعول صیغه سی اوزرینه « متخذ » استعمال اولمیلدیر . بومعاده
 اسم فاعل صیغه سیله « متخذ » غلطدیر .

« متروک » --- تفعّل بایندن تریق منتظر اولمش معناسنددر .
 مفعول صیغه سیله نعمت غیر مترقبه دینورکه : انتظار ایدلایمیش
 نعمت دیمکدر . بونی فاعل صیغه سیله تا منتظر فاعل فاحشدیر .

« متروک » --- ترک ماده سندن اسم مفعول دیرکه : براقلمش
 شی معناسنددر . بناء علیه تارک علم وغیرده استعمالی طوعریی

و كذلك وهم مادد شدن اهرام بر کیمه بی همتاو قیامق معانسه
 مصدر لرودر . افعال بانندن اهرام همتاو اولوق معانسه ده کلیر .
 بناعلیه بر همتاه اهرام اولان آمده معنای مقصوده نظرا افعال
 واقتمالان مفعول صیغه سیاه « مهم » « مهم » دینلنک ايجاب ایدر .
 همتاو معانسی مفید اولنی بو معنا معنای مقصوده توافق ایتجاسی
 حسینیه اسم فاعل صیغه سیاه افعالان « مهم » غلطدر .
 « متیقن » — بو کله ناک مصدری اولان تیقن بی شبه بیلمک
 معانسه در . بو بر امر متیقندر دینور که : بی شبه معلوم بر امر
 دینک اولور . بو موقده اسم فاعل صیغه سیاه « متیقن » غلط
 فاحشدر .
 « مشوبه » — مینک نتیجی : نالک ضعیبه اجر معانسه در .
 [ه] مینک ضعیبه « مشوبه » بالکشدز .
 « مشول » — مینک نالک ضعیله بیوک بر آدمه حرمه
 ایقده دیکلورب طور مق معانسه مصدر در . مینک نتیجی غلطدر .
 « مجاز » — افعال بانندن اجازه جواز واذن ویرمک معانسه در .
 مفعول صیغه سیاه بو مسئله ده شوبه بایلمق ده مجازدر دینور که :
 [ا] المشوبه والمثوبه الثوب وبتن فی سورته المائدة قل هل انکم بهتر
 من ذلک مشوبه عند الله محض الخبیث

معانسه در . شو مقاله اسم فاعل صیغه سیاه مقدم عریضه دینور
 مفعول صیغه سیاه غلطدر .
 « متواتر » — بو کله ناک مصدری اولان تواتر لغه امور
 متعدده بربری اردنجب ظهور اینک معانسه در اصطلاح فقهاده
 عقلا کذب اوزره اتقاقاری جائز اولسان جائتک خبریدر که :
 بوکا تواتر اخلاقی متعاقباً ظهوری ملاظمنسه منیدر بناء علیه
 وصفنده اسم فاعل صیغه سیاه متواتر دینور . مفعول صیغه سیاه
 متواتر غوغره بی دکلدز .
 « متقوم » — اسم فاعل صیغه سیاه ایدر . مفعول صیغه سیاه
 غلطدر . چونکه تقوم لازم اولورب لازمیدن ایسه مفعول صیغه سیاه
 تشکیل اولنده من .
 « متوفی » — « متوفاه » بو کله ناک مصدری اولان توفی
 حق تعالی مخلوقک روحنی قبض اینک معانسه در . روحنی قبض
 اولتان کیمسه به مذکورده مفعول صیغه سیاه متوفی مؤنثه متوفاه
 دینور احدی متوفیه ایدی باله نقاب اولوق صورتیه اعلان اولندی .
 فاعل صیغه سیاه « متوفیه » غلط فاحشدر .
 « مهم » — افعال بانندن وهم مادد شدن اهرام و افعال بانندن

ایمی محتملدر کی که: جائز در دیدم کرد . معنای ثانی به کوره فاعل
 و مفعول موقفنده مفعول صیغه سیه استعمال اولوز . شو عباره
 و بو معنای الوری محتمل شو و بو معنا بو عسارنک محتملدر کی که
 فاعل موقفی اولدینغندن بز متانده فاعلی مفعول موقفی اولدینغندن
 ایکنجهی مثاله مفعول صیغه لریلدی . شو اساسه مخالف اولهرق
 استعمال طوغیری اوله ماز . [ ]
 « محمد » — میم اولانک فتیحی ، خانک سکونی و میم تانبه نیک
 کبری ایله حمد معنانه . مصدر در . میم تانبه نیک فتیحی ده لغندر .
 « مدخر » — افعال بایندن و مدخر ماده سندن اذخار وقت
 حاجت ایچون برنی بریندیزوب صلاحلامق معنانه در . اصلی
 اذتخاردر . ذال و نا دانه قلب اولهرق اذقام اولندی .
 بریکدیریلان محله یعنی ایشاره میمنک نمی ، دالک تشدید و فتحیه
 اسم مکان بیهیمی اولزه « مدخر » دینور . بونی میمنک فتیحی
 دالک سکونیه « مدخر » و یا میمنک ضمی دالک فتیحی خانک
 تشدیدیه « مدخر » صورتنده تلفظ غلط فاحشدر .

۱ | والاحتمال فی اسطلاح النهای ، والنکلمین بجز استعماله . یعنی التوهم
 و اجواز بیکون لازما و معنی الاقتصار ، والنضم بیکون متدیا مثل احتمال
 ان بیکون کذا و اذ عمل الخ و جوهها کثیره « مصباح »

جائز در دیدم اولوز . بونی جواز دن مصدر میمی بناسی اولزیننه
 « مجاز » صورتنده استعمال ادرک تعاق علاقه سیه . جائز معنای
 قصد ایمنک هم خطا هم ده بلا فائده کانددر .

« مطبق » — اطلاق ، اذ بایندن استعمال معنانه مصدر در .
 جمع اوقاتی مستوعب اولسی حسییه جنون دائمه فاعل صیغه سیه
 جنون مطبق دینور . بو قییل جنون ایله جنون اولان کیمسه به
 مفعول صیغه سیه جنون مطبق دینور که : جمع اوقاتی جنون ایله
 استعمال اولیش دیمک اولوز . فاعل صیغه سیه عوامک جنون
 مطبق جنون غیری مطبق تعبیری غلطدر .

« محبه » — میم و خانک فتیحی ، بانک دخی فتحی و تشدیدیه
 سوکی به دینور میمنک غمیبه غیبت غلطدر .

« محیره » — میمنک و بانک فتحیه حقه و دیوبسته دینور . میمنک
 کسری جائز دکادر .

« محتمل » — احتمال استغلاجا وهم و جواز ؛ اقتضا و
 تضمن معنایزه در . وهم و جواز معنانه لازم ؛ اقتضا و تضمن
 معنانه تعدیددر . معنای اوله کوره امر جائز معنانه نایل
 صیغه سیه محتمل دینور . ذکی خویشدر فقط تهذیب اجساق

« مزاج » و « ميک ضياء » لطيفه به دينور . ميک فتيحي غلطدر .
« مباحه » — ميک کسرباه بری اولچمک معنائه مصدر در .

ميک فتيحي غلطدر .

« مستحکم » — استفعال بايندن استحکام برشي متين و محکم

اولوق معنائه مصدر و لازمدر . بناء عليه شي متين و محکم

معنائه اسم فاعل صيغسي اوزره مستحکم دينور . موقع مستحکم

کچي کد : متين و محکم موقع ديمکدر . فعل لازمندن مفعول

صيغسي تشکيل اولده به بنفندن مفعول صيغسيه موقع مستحکم

تغييری غلطدر . [٥]

« مستحق » — استحقاق برشيته لايق اولوق معنائه در که :

فعلي تعديدر . بناء عليه فاعل صيغسيه « مستحق » لايق :

مفعول صيغسيه « مستحق » کندويه کسب لياقت ايديلان شي .

معنائه در : اسم مفعول بديسه الله مستحق و برسون دينلور که :

لايق اولديني جزاي و برسون ديمکدر . بومقامده فاعل صيغسي

غلطدر .

« مستغني » — استغفا تکليف اولقان خصوص و خدمتندن

[٥] شارح ديگره شهابک يانه کوره . متين واستوار اولش نسنيه

علمه ک فتح کانه مستحکم قولري خطادور زيرا فعل لازم اولغله البته

کافک کسرباه اولوق لازمدر . ترجمه قاموس

« مدر » — افهلندن مدرمه و ايرق اسم فاعل صيغسي اوزره :

شي تخريک ايانک معنائه در . بو ملاخفته اياه معنای معلومه

استعمال ايديبوروز . بلا ادغاه « مدر » صور شده استعمال دفع

الناس ايجوندور .

« مدرس » — تدريس مصدر باين اسم فاعله در . بانک

تخفيفيه مدرس غلطدر .

« مدين » — اسم مفعول صيغسي وزره بور حاويه دينور .

اعلاميز بو معنائه مديون ده سازدور .

« مذبحه » — ييمک فتيحي ، ذانک سکوني . بانک فتيحيه

قازيره دينور . تا مبالغه ايجوندور . غلط دکادور .

مذکره « — في الاصل تفصيل بايندن تذکير برشي بو آدمک

خاصينه کتور مک معنائه مصدر در . بو مناسبتا بر ايش ايجون

برشي بر دارودن ديگرينه يازيلان ورقه به اسم فاعل صيغسيه

« مذکره » دينور . تاوصفيلدن اسمينه نقل ايجوندور . کتابک

مفعول صيغسيه « مذکره » ديمارتي خطادور .

« مرسيه » — منزله و زنده ميک محاشني تعداد ايدوک

اغلامق معنائه مصدر و ميارتي به لايق معنائه اسمدر . بانک

تشديدي غلطدر .

« مسود » دینورک : اصلی مسودد ایدی . ادغام اولندی .
 تقبیل باندن تسوید قرارنمق معنانهدر . قراردلش نسبهمعنانه
 مفعول صیغهسیله « مسود » دینور . عندالکتاب مسوده تبیض
 ایدلک اوزره لوح فیکده اخبار اولنان معنای نقش ایدیلان
 ورقهیه اطلاق اولنورک : معنای مذکور ملاحظهسیلهدر . بزم
 صورت تانظمه زوره لفظ منقول اولدادک فاعل صیغهسیدر .
 تا یا فی الاصل موصوفی ورقه اولسندن ایچون یاخود وصفیتدن
 اسمیه نقل ایچون زیاده قلمشدر .

« مسوغ » — تقبیل باندن تسویغ تجویز معنانهدر . امر
 مجوز معنانه فاعل صیغهسیله « مسوغ » دینور مسوغ شرعی
 کیکی که : مجوز شرعی دیمکدر . میم فیهی سینک ضم ومدیله
 تقاض خطای فاحشدر .

« میلمه » — میمک ضمی ، لامک کسریلهمسلمه نیک تصغیری
 وادعای نبوت ایدن مشهور شخصک اسمیدر لامک فتحیهغلطدر .
 « مشجره » — میمک ضمی ، شینک سکونی ، جیمک کسریله
 اناجی چوق یره دینورک : صقندر . مشجر افاج بیان یر معناد
 سنه اسم مکندر . اعتنا اولنوب احد ها آخر موقعنده استعمال

غفوی طلب ایچمک معنانه استعمال باندن مصدردر . وفعل لازمدر .
 فاعل صیغهسیله فسلان اویج ویه قدر محمل مأموریتقه حرکت
 ایتمزه مستغنی عند اولهنحق دینورک : خدمتیدن غفوی طلب
 ایتمش عند اولهنحق دیمکدر . میم مفعول صیغهسیله « مستغنی »
 اوقوق غلط فاحشدر .

« مستقر » — استقرار ثابت وسان اولوق معنانه استعمال
 باندن مصدردر . فعل لازم اولدینندن مفعول صیغهسببی تصریف
 اولنوز . کلام اللمدهکی « مستقر ومستودع » اسم مفعول دکل اسم
 مکندر . بناءعلیه مفعول صیغهسیله « مستقر » غلطدر . [ ]
 « مسام » — میم اولانک فیهی نایه نیک تشدیدیه مسمه نیک
 جمیدر کنیدیه دلیک اولان محله دینور . مسام الجسد دینورک :
 بنافذا الجسد دیمکدر . جمعی الهمی میم نایه نیک تشدیدیه مساماتدر .
 تخفیفی غلطدر .

« مسوده » — افعال باندن اسوداد اسویداد قراره ق معنانه
 مصدردر لر . قرارمش شی معنانه وصفنده فاعل صیغهسببی اوزرینه
 [ ] مستقر المشهور بین الناس استعمال المستقر علی صیغه اسم المفعول
 بنتح الغاف والظاهرانه خطأ لان استقر وقر بمعنی واحد وقال الجاهل یردی
 المستقر بنتح الغاف ای مستقر فیه فحذف فیه اختصارا فروق حتی

« مصطبه » — تپل خانه و قهوه خانه لرده اولان سدوسكى به
 دینور . فی الاصل میمك كسرى ، صادق سکونی ، طانك فتحي
 ایله ایسه ده میمك فتحيه معروضدر .
 « مضایقه » — بر آدمی بر خصوصده تضییق ایلك مناسنه
 مفاعله دن مصدردر . بناء علیه « مضایقه به دوشدم » کبی تعبیر لر
 یاکلشدر . بومه و قعمده ضیق و یا تضایق استعمال ایلك ایجاب ایدر .
 « مطاف » — میمك فتحيه محل طواف مناسنه اسم مکاندر .
 میمك ضمی غلطدر .
 « مظنه » — میمك فتحي ، طانك کسریله محل ظن مناسنه
 علی غیر القیاس اسم مکاندر . فلان مظنه الخیر دینور که : بو آدمده
 خیر وجودی مظنوندر دیکدر . ظن ماده سی اولکی بادن اولدینی
 ایچون قیاس اولان طانك فتحيه اولق ایدی . فقط طانك
 کسریله مسموعدر . بناء علیه طانك فتحي غلطدر : تا مبالغه ایچون
 الحاق اولمشدر .
 « مسکر » — میمك ضمی ، عینک و کافک فتحیلرله دهرجه
 بایندن لشکرگاه اردوگاه مناسنه اسم مکاندر میمك فتحي غلطدر .
 « معدن » — میمك فتحي دالک کسریله معلومدر . دالک
 فتحي غلطدر .

اولان اولمشدر .
 « مشوش » — تشویشدن اسم مفعولدر . قاریشیق شی منیا
 سنده مستعمل ایسه ده صاحب قهر و سگ بیسانه کوره نماندیر .
 صواب نهویشدن مفعول صیغه سیله « موش در » [ه] نهویش لر
 شی قارش مورش ایلك مناسنددر . بوجهله موش قارش مورش
 ایداش شی دیمك اولور . فقط قاهوت و در قانقواص شارحاری
 تشویش و تشوش اکثر اهل لیت طرفندن ابحاث اولدینی
 سوبیلور لر . بوکا کوره « مشوش » غلط دکاندر .
 « مصرف » — میمك فتحي صادق سکونی وانك کسریله
 صرف ایده جک محل مناسنه اسم مکاندر . تهرتا کیندو به اعطای
 صدقه جائز اولان کیمسه در . وانك فتحي طوعشینی دکاندر .
 مصارف جمیدر . مصارف دینه ایکنجی جهله به که احتیاج بو قدر .
 [ ] التشویش تعیل وزنده که برسنه بی شوریده و غلط ایلك
 معنا نه در . والمشوش تشویشدن اسم مفعولدر . والتشوش تعیل
 وزنده بولرک تجویح لحن و غلطدر . جوهری و هیندستانی بیت ایدیر .
 صواب اولان نهویش و موش و توش اولدیر . ترجمه قاهوس
 قال الحریری قولون شوشت الاسر و موشوش والاصواب ان قال فی هه
 شته وهو موش لانه من الهوش وهو اختلاط الشی . فروع شی

کسریه مهیب تقيصه معناسنه کلور . وعبلو شی معناسنه اسم
 مفعول اولور . بومعناده اصلي اوزره معيوبده جائز دستملدر .
 « معلم » — تعابیدن اسم فاعل صیغهسیله اوکردهچی و اسم
 مفعول بینهسیله تعلیم اولمش اوکره تلمش معناسنهدر . اولکی معناده
 فاعلی ایکنیچي معناده مفعول بینهسیله استعمال اولنور . بناء علیه
 فاعل صیغهسی اوزره معلم عسکر ، کاب معلم کبی تمیرلر غلط
 قاشددر .
 « معازی » — میمک فتیحیه مناقب معناسنهدر . ابوالمغازی .
 دینورکه : صاحب مناقب دیمکدر . [°] میمک ضمی غلطدور .
 « مفصل » ..... میمک فتیحی ، صادک کسریله اویناق سخانه .
 دینور . صادک فتیحی خطاندور .
 « مقظه » — میمک کسری ، قافک فتیحی ، طانک تشدیدبله
 اوزرنده قرا کسیرلان کیمک دینور . اسم آلت صیغهسیله مقطع
 آلت قطع واسم مکان صیغهسی اوزرینه « مقطع » حمل قطع
 معناسنهدر . بناء علیه مقظه اسم مکان صیغهسیله « مقطع »
 دینهسیله رسیده اسم آلت صیغهسیله مقطع دیمک طوغری اولماز .
 [°] شارح دیرکه بونک مزردی بوقددر یاخود مغزی یاخود مغزده
 کله لریدر . ترجمه قالموس

« معرض » — میمک فتیحی ، رانک کسریله اسم مکاندر .
 برشیمک ذکر واطهار موضعی دیمکدر . معرض حاجتده سکوت
 بیاندر کبی که : حاجتک اظهاری سخانده سکوت بیاندر دیمک
 اولور . میمک کسری رانک فتیحیه « معرض » طوغری دکاددر .
 معرض بیع ایچون عبده وچاریه به مخصوص اولان لیباسدر .
 « معضل » — افعال باندن اسم فاعل صیغهسی اوزرینه اسم
 دشوار معناسنهدر . جمعده « معضلات » دینور .
 بناء علیه ضادک فتیحیه امور معضله وکذا معضلات غلطدر .
 « موج » — افعال باندن اسم فاعل صیغهسی اوزره موج
 پک اگری شو . معناسنه تقبیل باندن اسم مفعول صیغهسی اوزرینه
 موج اگریش واکریتمش شی معناسنهدر . احد هانک آخر
 موقفنده استعمالی صحیح دکاددر .
 « موزدین » — تویزدن اسم فاعل بینهسیله سوره فلق و
 سوره ناسه اطلاق اولنور . بوسوره جایله اوره موزدین اطلاق
 تویزد و دعای متضمن اولناری ملاحظه سنه میندیر . مفعول
 صیغهسیله موزدین یا کاشدور .
 « مهیب » — مهیوب ، غیب وزننده عیب ، تقيصه معناسنه
 وعبلی قیلمق وعبیه مق معناسنه مصدردر . میمک فتیحی ، عینک

مولودر . [بونك ريښه مختمو استعمال ايدلیدر .

« مناره » — ميمك فتحیه موضع نور معنانه اسم مكلاند .

اصلي ميمك نتيهي ، نونك سكوني وواوكدخي فتحیه « منوره »

ایدی . اعلازا اولندی . واذا ان اوقونا حق معلوم محله دینور .

ميمك كسری طوع سري . دكادو .

« منبر » . ميمك كسریله نبردن اسم آلتدر . نبر برشي

یوقاری قالد بر متق معنانه در . بومناسیته منبر جوامع شریفه

خطبه اوقومق ایچون اعداد اولنان محله دینور . ميمك فتحی

یاكاشدر .

« منتظم » — افعال رزنده انتظام دیزاك و دیزمك معنا .

لرینه مصدردر . لازم و متعدی اولهرق استعمال اولنور . بنا

عليه اسم فاعل صیغسیله عساكر منتظمه دینك جائز اولدینی كي

اسم مفعول صیغسیله عساكر منتظمه دینك ده جاژدر .

ا « ومهره بونجه دینور علی قول بوغازسیدر . مترجم دیرك وانما

برهاندن قوسی اولدوق مرسومدر . غریب دخی استعمال ایدرلر . وحالا

لسان ناسده خانه مهر تعبیری بوندن مأخوذدر . بعض بونجی انواعندین

عقیق وسایانی مقولهسی اجارون اثناذ اولندیقنه مینی پس مهر لفظی

مربی اولدوق تصریف واستعماله . بلا مكدونی تمهیر ایلدم دینك كری

مولودر . بلکه ختم تعبیر اولتیق فصاحتدر . ترجمه قاهوس

« مقرر » ، مقدره — ميمك ضمی ، قافك سكونی ، ميمك

كسریله مهتاب كیجهیه دینور . باشقه صورتیه تلفظ غلطدر .

« مكرمه » — ميمك فتحی رانك ضمیله كرم معنانه در .

بناه عليه رانك فتحیه « مكرمه » ومكر متاوغلطدر .

« مكعب » — ميمك ضمی ، كافك فتحی ، عینك تشدیدیه .

اهل حساب اصطلاحدندر . جذر وكعب كي . جذر شمول

عده دینوركه : كندی نفسنه ضربدان عدد اخر حاصل اوله

مثلا : اوچ عددی نفسنه ضرب اولدیقده طقوز حاصل اولور .

بوصورتده اوچ عددینه جذر طقوزه مجذور اطلاق اولنور .

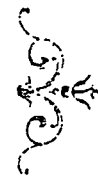
مجذوری بردهده جذره ضربه كعب دینور . مثلا طقوز

اوچه ضرب اولدیقده یكری پدی عددی حاصل اولور . بو

حاله اول اوچه كعب و یكری پدی به مكعب اطلاق اولنور .

ميمك ضمی ، كافك سكونی . عینك فتحیه مكعب غلطدر .

« مهور » — مهر فارسی اولدیغندن بونكه غلط و علی قول

فاعل صیغه سیاه ، موسوس غلطدر .
 « مولده » — میمک ضمی ، واو ک فتیحی ، لامک تشدید
 و فتیحی ، عجمی الاصل اولدینی خالده عرب آردسندہ تولد وانلرک
 اخلاقیاہ متخلاق اولان جازیه دینور . کلام مولد بوندن ما .
 خوددر . وجه شبه عنده اصلتدر . هو کلام مولد دینور کہ :
 بو کلام عربک اصل لغتزدن دکل دیمکدر . شعرای خادہ بہ
 مولداطلاق اولنور . [۵] هر ایکی معنادہ لامک کسری غلطدر .
 « مہیب » — مکیل وزندہ اسم مفعولدر کہ : کسیدن خوف
 وحذر اولان هیتلو ذاتہ دینور . میمک ضمی هانک کسریلہ
 « مہر » — میمک فتیحی ، هانک-کونیلہ بدل نکاحه دینور .
 میمک کسری طوغری دکلدر .

[۶] شارح قرانی بووجهلہ ترتیب طبقات ایشمدر کہ شعری عرب
 درت طبقه اوزرہ در جاهلیہ وندو کہ اسلام زمانہ ادارک ایلدیلر . اسنی
 القیس و عنتر کی ثانی محضر بوندر کہ جاهلیہ اولوب زمان اسلامی ادراک
 ایلندر . حسان و کعب کی بوندہ اسلام شرطدر . زیرا حضرہ
 تعلم معناسنه اولغاه کینر دن منقطع اولاری لازمدر . مسلم اولیان
 جاهلیہ بہ لایقندر . ثالث مولودن در فرزدق جدر کی رابع محدثون در .
 موری وابن زوی کی آوی ترجمہ قلموس

« مندیل » — میمک کسریلہ معروفدر . بز میمک فتیحی
 مندیل دیوروز .
 « منصب » — میمک ضمی ، صادک فتیحی ، بانک تشدیدیلہ
 انصبای بدن اسم مکاندر . انصباب دوکک ، منصب محل انصباب
 معناسندہ در . کولارک ، نهر لارک دکنزہ دوکولدیکی محاسبه منصب
 دینور . میمک فتیحی غلط فاحشدر .
 « منطقه » — میمک کسری ، طانک فتیحیله دائرہ معناسندہ در .
 منطقه حرب کی کہ : دائرہ حرب دیمکدر . میمک فتیحی غلطدر .
 « منہم » — انقہامندن اکلشامش شی معناسنه استعمال
 ایتدی کمز بو لکده غلطدر چونکہ فہم مادہ سی افعال بانندن
 مستعمل دکلدر . انقہام مادہ سنہ باقی
 « موجب » — افعال بانندن ایجاب برشی لازم قیلمق معناد
 سنہ مصدر در . لازم قیلمش امر معناسنه مفعول صیغہ سیاه
 موجب دینور . موجبہ عمل اولہ کی . اسم فاعل صیغہ سیاه
 « موجب » « موجبہ » غلط فاحشدر .
 « موسوس » — موسوسہ وزسوس نفس وشیطان قابہ فاندہ سی
 اولیان غلطہ اننا ایاک معناسندہ در . اول آدہ اسم مفعول
 صیغہ سی اوزرہ موسوس دینور کہ موسوس الیہ ویالہ دیمکدر .

« نقاط » — نونك كسريه نقطه نك جمعيدر . نونك ضمي

خطادر .

« نكات » — نونك كسريه در « نكته نك جمعيدر . نونك ضمي

غلطدر .

« نكيه » — نزله وزننده مصيبت معناسنده نونك ضم و

كسريه ياكاشدر .

« نمرود » — نونك ضميه جيار دون شخص مروفك اسميدر .

(شارح ديركه لفظ مذكور اجمعيدر . دالك اهل والعجميه

منقولدر) ترجمه قاموس . نونك فتحي غلطدر .

« نموزج » — نون وزانك فتحيه بر شيتك اورنكنه دينور .

همزه زياده سيبه نموزج خطادر .

فصل الواو ،

« ورايه » — واوك كسريه وفات ايدن ادمك مالنه وارث

اولوب آلق معناسنه مصدردر . واوك فتحيه « وراثت »

طوغري دكلدر .

« وفيات » — واو وفانك فتحي ، بانك تخفيف ومديه وفانك

جمعيدر . فانك كسري ، بانك تشديديه « وفيات » غلطدر .

فصل النون ،

« نبذه » — نونك فتحي . بانك سكونيه عدم اعتباردن ناشي

آلق معناسنه مصدردر قاتنان واعتبار سزاندن ناشي آيتمنه

لايق اولدي . ملاحظه سيبه « نبذ » و « نبذه » اطلاق

اولنور . نونك ضمي ياكاشدر .

« نبل » — نونك ضميه بانك سكونيه ذكا ونجابت معناسندهدر .

نونك فتحي طوغري دكلدر .

« نزله » — نمرود زننده زكام عاتنه دينور . عوامك نازله

وجمعنده نوازل ديلمري غلظاقا حشدر . چونكه نازله بايه به اطلاق

اولنور .

« نقرس » — نونك كسري ، قافك سكوني ، نانك كسري ايله

بر نوع مرضدر . يا علاوسيه « نقرس » غلطدر .

« نقصان » — نونك ضميه اكساتمك واكسامك

معناليه مصدردر . نقصان اسم اولدوق اكسك ، ناسندهده كلور .

بو معنيه كورديني مصدريه علاوسيه ، نقصايت ديك بختدر كه :

اكسكلك ديك اولور . اولكي معناره كورديني مصدريه علاوسيه

خطادر .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کلمات فارسیه

فصل الهمزه

« ابریشم » — ضم شنبه ایپکه دینور. شنبک کسریله « ابریشم » غلطدر .

« ارچند » — نقشبند وزنده قیمت وعزرت صاحبی کیمسه به. دینور که : قیمت معانسه اولان (ارچ) ایله ادات اتصاف اولان. « مند » دن من کبدر . ضم جیمله (ارچند) یا کلشدر . [۱]

[۱] ارچند ارچ لفظنک اصلنه نظراً وانک فتیحیه اولق اتقصیه ایدر سهده نقشبند وزنده مسوع ومضبوطلدر .

« وقوف » — اطلاع معانسه سنه مصدردر . یا علاوسیه

« وقوفیت » غلطدر .

« ولاده » — واوک کسریله طوغوروق معانسه مصدر وطوغورمه

معانسه اسدر . واوک فتیحیه « ولادت » یا کلشدر .

« ولایه » — واوک کسریله غیر اوزرینه تنفید قول ایتمکدر .

واوک فتیحیه طوغوری دکدر . واوک فتح وکسریله اولان ولایت

نصرت معانسه در .

« وهن » — واوک فتیحی . هانک سکون وفتیحیه بر آدم کوشک

وضعیف اولق معانسه مصدر وکوشکلاک وضعیفلاک معانسه اسدر .

هانک کسری خطادر .

، فصل الهاء ،

« هایل » — ادم علیه السلامک اوغلدر که برادر قابلدر .

یاسز هایل یا کلشدر .

« محو » — هانک فتیحی ، جیمک سکونیه بر کیمسه نی شعر

ایله ذم ایلمک معانسه مصدردر . هانک کسریله « محو » غلطدر .

« بت » — ضم با ايله هم معناسنهدر باي فارسي ايله « بت »

غلطدر .

« بر خوردار » — بر خورد ايله دار گلهسندن مس كيدر نصيبه

دار معناسنهدر « بر خوردار » باكلشدر

« بلا آرام » — (لا) نافيه (آرام) سكون معناسنهدر .

كلمات فارسيه به ادوات عربيه الحاقى غير جائز اولديغندن بولكه

ياكلشدر . نى آرام ديتلميليدر .

« بلا پروا » — بلا آرام كيدر بي پروا ديتلميليدر .

« بينماز » — بي ايله نمازدن مس كيدر . تارك صلاة ديمكدر .

بانك فتحيه (بينماز) طوغرى دكلدر .

« بوسه » — اويجه ، اوبوش معناسنهدر . باي فارسي ايله

(بوسه) ياكلشدر .

« بيروده » — ادات سباب اولان بي ايله حق ودرست معناسنه

اولان (هوده) لفظندن مس كيدر كه عيب وباطل معناسنهدر .

بانك فتحيه (بيروده) غلطسدر . (بيروده ، بيروده) گلهلىرده

« ارغوان » — پهوان وزننده معروف چيچكلدر . ارچوان

مهربيدر غنيك ضميمه « ارغوان » غلطدر .

« اميد » — « اميد » ميان تخفيفيه اولمه معناسنهدر . نشيد

ميماله « اميد » ده جازدر .

« افكندنه » — همزه نك فتحي و فانك سكونيه دوشورلش

وصالتمش منالرينه افكندن مصدردن اسم مفعولدر همزه نك

ضميله « افكندنه » غلطدر .

« آينه » — معروف باينر « آينه » صورتنده دخي مستعملدر .

فصل الباء .

« بازركان » فتح زا ايله بازركان محققيدر كه تاجر معناسنهدر .

زانك كسريه تلفظي طوغرى دكلدر .

« بانچوان » — جيم فارسنيك فتحيه بانچه لرده چاليشه رق

سبزه وسازه يتيميرن كيمسه به ديتور كه « بانچه » كلمه سياه نكته بان

معناسنه اولان « وان » لفظندن مس كيب و فقط كله واحده حكمندهدر .

چيمك كسريه « بانچوان » طوغرى دكلدر .

« پوستش » — تانك كسربله برستيدن مصدردن حاصل
 مصدر در . طاپش معناسته در . تانك فتحيله برستش غلطدر .
 « پروودگار » — اسما صفا الیه دندز که صربی معناسته در .
 بناء عليه اضافت صورتنده تا ناظ اولما ایدر .
 « بژمرده » — بای فارسینک کسربله در فتحيله بژمرده
 یا کلسدر .

« بست » — دست وزنده آلچق معاسنه در . مجازاً بی همت
 آدمه اطلاق اولنور . پس پایه غلطدر ،
 « بجه » — معلوم جیم فارسی ایله بیجه طوغری دکلدز .

فصل الثاء

« تراشیده » — تانك فتحيله تراشيدن مصدر ندن اسم مفعولدر .
 تراشيدن یونوق و کسملک معنالی نه در . تراشیده کسملش و یونوق
 ادات نفی ایله نا تراشیده یونماش دیمکدر . تانك کسربله نا تراشیده
 غلطدر .

« نفتیک » — فتح تا ایله کچینک قیلنک دیندن آلمان ایجه
 تویله دینور . تزکجه تانك کسربله کچی انواغندن نوع مخصوص
 صك قیلارنده معیار فدر .

بویله در . [ ]
 « بهوش » — بودخی ادات سلب اولان بی ایله عقل وشعور
 معناسته اولان هوش کله سندن مرکبدر که عقابز دیمکدر . بانك
 فتحيله بهوش غاخذدر .

فصل الیاء

« بیدار » — یانك سکونیه نامدار وزنده بی ایله داردن
 مرکبدر که : وصف تزکیبدر . آتیق طوغری دیمک ایسه ده
 کتابیه دیم و بانی معناسته استعمال اولنور ، پایه کسره و یرمک
 طوغری دکلدز .

« بیدار » — بای قازینک فتحيله مزیدار وزنده آشکار
 معناسته در . بای عربی ایله بیدار یا کلسدر .
 « پذیر فاقن » — رانك ضمیته قبول ایتمک معناسته مصدر در .
 رانك فتحيله پذیر فاقن غاخذدر .

[ ] باریک فتحه لرله کونیش ایسه دینور نه کیمر هان قاطع ترجمه سنده
 (بییده) ضم ما ایله اول جمله به دینور که حرارت آتش تأثیرله صرا
 دمش اوله تزکیده کونیش دینور . (بهود) فرسود وزنده بیوده
 فرسوده وزنده بییده معناسته در که ذکر اولندی دیه بحر در .

فصل الجیم ،

- « پخاشی ، — بر شینک صفتی اکلایق ایچون آنان مقدار دوز .
 چیشی غلطدر .
 « چاکر ، — فتح کافله قول دیمکدر کافک کسریله تلفظی خطا در .
 « چراغ » — چیمک فتحیه بر ظرف در و ننده یا قبلان یاغ ایله
 آلوده فیلهدر . چیمک کسریله یا کلشدر .
 « چست » — ضم چیمه چوبک دیمکدر . چیم عربی ایله غلطدر .
 چیم عربی ایله چست آرامق معنانه اولان چستن کلمه سنک
 مرخیدر .
 « چن » — چیمک فتحیه ، بشیل اوتنه دینور . چیمک کسریله چن
 طوغری دکادر .
 « چنار » — چیمک فتحیه در . چیمک کسریله تلفظ خطا در .
 « چهار » — چیمک فتحیه اسهء عدددن درت عددینک
 اسمیدر . چیمک کسریله چهار غلطدر .

فصل الحاء ،

- « خرده بیان » — ضم خا ایله خرده کوچک و اوقاق شی

فصل الجیم ،

- « جفت » — جیم عربینک فتحیه اش معنانه در . چیمک
 کسریله و جیم فارسی ایله تلفظی خطا در .
 « جمشید » — چیمک فتحیه ، بشدا ادران ، لاطینک در و نخسیدر
 اصل اسمی جمدر . چیمک کسریله جمشید غلطدر . [۹]
 « جوانی » — فتح جیمه ، یکنانک و کنجک معنانه در .
 چیمک کسریله جوانی غلطدر . فقط ضم جیم ایله جوانی فصیحدر .
 « جوانمرد » — ضم جیمه کریم ، سخی ، صاحب همت
 آدمه دینور . عوامک جوهر د تعبیری غلطدر .
 « جهان » — فتح جیمه ، عالم معنانه در . چیمک کسریله ده
 جائزدر .
 « جنبش » — چیمک ضمی بانک کسریله قلاتمق و عرفاً ذوق
 واکلتجه ، معالزینه ، جنیدین ، معدرتدن حاصل و مصدر دوز . بانک
 ضمیله طوغری دکادر .

[۱۰] شید اصانه سنک سینی اکلایق ایچون برهه کاطمه ، جمشید ، ماده .
 سنه سراجعت اولتی لازمدر .

طوغری دکلدز .

« دربند » — طار بوغاز دیکلدز . قاعدهٔ عربیه اوزره

جمه‌یه‌یرک دربندات دیمک طوغری دکلدز .

« درون » — برشینک داخلی معناسنه‌در مذكر ویا مؤنثه

صفت واقع اولدوقده درونیه دیمک خطا‌در . درونی دینلمیلیدر .

خرده‌بین ماده‌سته باق .

« دراز » — دالک فتجیه اوزون معناسنه‌در . دالک کسریله

دراز خطا‌در .

• فصل الراء •

« راهبه » — راه بول معناسنه‌در . آنفایان اولندیبی

اوزره کلات فارسیده تذکر و تأیث مساوی اولدینغندن راهبه

طوغری دکلدز .

« رزاقی » — رالک کسریله معروف اوزومه دینور .

ترجیه‌ده فتح زایله مستعملیدر .

فصل الزاء

« زبون کش » — « زبون » ناتوان معناسنه اسم کافک

ضمیله (کش) اولدیر معناسنه کشتن مصدرندن امر ویا اولد-

معناسنه اسم این کور معناسنه دیدن مصدرندن امر ویا کوریجی

معناسنه ادات مخصوصه‌سندن مجرد اسم فاعلدر . بو جمله خـر-

ده‌بین وصف ترکیبی اولورکه خرده کوریجی دیمک اولور کرک

مذكر کرک مؤنثه صفت واقع اولدوقده خرده‌بینی دینور آلات

خرده‌بینی کی . فارسیده علامت تأیث اولدینغندن خرده‌بینیه غلطدر .

« خردوات » — خرده کلهسی بر کله فارسیه اولدینغندن قاعدهٔ

عربییه اوزره جمه‌یه‌مک غیر جائز و بناء علیه خردوات غلطدر .

« خرمن » — خانک کسریله بغدادی واربه کی حاصلات

دو کین عملیدر . خانک فتجیه خرمن طوغری دکلدز .

« خشنودیت » — خانک ضمیله خشنودر راضی وقانع معناسنه‌در .

یای مصدریه ایله خشنودی دینورکه راضی وقانع اولاق دیکلدز .

خشنودیت غلطدر .

« خوانین » — خانونک جمعی اوله‌رق استعمال اولان بو کلمه .

طوغری دکلدز . چونکه خانون فارسى اولدینغندن قاعدهٔ عربیه

اوزره جمه‌یه‌سی جائز دکلدز .

• فصل الدال •

« دبستان — فتح دال ایله مکتب دیکلدز . دالک کسریله

« سند » — سينك كبرى ونونك سكونيه هندستان ايله
خراسان آرمسندنه جازى بر نورد . سينك فتحيه سندنغلطدر .

فصل الشين

« شيدا » — پيدا و زننده عاشق ديوانه معناسنه در . شينك
كسريابه طوغرى دكلدر .

فصل الغين

« غنجه » — كل دومور جننه دينور . جيم فارسىيه ايله
غلطدر .

فصل الفاء

« فرخنده » — ضم خ ايله مسود و مبارك معناسنه در .
فتح خ ايله غلطدر .
« فيروزه » — فانك كسريابه جوش معلومه دينور . فتح فا
ايله فيروزه طوغرى دكلدر .

فصل القاف

« قهرمان » — فتح زا ايله كينك و صاحب اس معناسنه در .

يريجي معناسنه ادات مخصوصه در . مجرد اسم قاعدر . بوحالده
زبون كيش زبون اولديريجي معناسنه و صنف تركي اولور .
كافك فتحيه عوامك زبون كيش ديملى خطادر .

« زيب » — زانك كسريابه زينت معناسنه در . زانك فتحيه
زيرك طوغرى دكلدر .

فصل السين

« سبزوات » — « سبز » بشيل . ها ايله (سبزه) بشيلاك
معناسنه در . قاعده عرسيه اوزره جمليه برك سبزووات ديك
خطادر .

« سپارش » — بوگه ايسارلامق معناسنه اولان سپردن
مصدرندن حاصل مصدرور . انف البيان سبدن ناشى سپارشات
غلطدر .

« سپاره » — سينك كسريابه س باره تخفيفدر كه اوتوز
جز قرآن عظيم الشاندى بر جز ديكدر . سينك ضميه سپاره
غلطدر .

« سفيد » — كسر سيناه بياض معناسنه در . سپيد مراد فيدر
سبدنك فتحيه سفيد ياكلشدر .

رانك كسريله قهرمان طوغزى دكلادر . [ ]

فصل الكاف

« كاكل » — ضم كافله برچه دینور . كافك كسرى طوغزى دكلادر .

« کران » — كاف عریبک فتحیه اوج و کینار و صولک و نهایت معناییندر . صحرای بی کران دینور که نهایتس بر صحرای دیمکدر . كافك كسريله کران غاظر .

« کيسو » — كاف قاریبک کسریله اوموز اوسته دوکیان . صاج و یا مطلقا باش صاجی مناسبدر . فتح كاف ایله استعمالی غاظر .

فصل النون

« نازک » — ضمزا ایله یوقته و رقیق مناسبدر . و تریبدن . کتایه اوله ورق استعمال اولنور . زانک کسریله تانظی خطادر .

[ ] بوکله عریبدهده مستعمالدر .

تمام شد

صواب	خطا	سطر	صفحة
ساروده	ساروده	١٣	٣
جائز اولديني	جائز اولديني	١٦	٢
مكيجل	مكيجل	١٢	٤
مجال	مجال	١٢	٤
اجيا	اجيا	١٢	٤
الفاطك	الفاطك	٣	٥
واكثري	واكثري	٦	٥
تحفيف	تحفيف	٤	٧
اعتقاد	اعتقاد	٣	٨
واستاذ الصنعة	واستاذ الصنعة	١١	٨
وبه العظ	وبه العظ	١٧	٩
اعتديه	اعتديه	١٧	٩
اذية	اذية	٥	١١
تالك فنع ومدى	تالك فنع ومدى	٥	١٤
البادي	البادي	١٥	١٥
من رجم	من رجم	١٧	١٥
بركة	بركة	١٣	١٦

صواب	خطا	سطر	صفحة
مشتق	مشتاق	١	١٧
مقدمه	مقدمه	١٧	٢٥
ورجحه	ورجحه	١٧	٢٥
نسبت	نسبت	٥	٢٦
دهليز	دهليز	١٥	٢٦
بانك	بانك	١٥	٢٦
اش	ايش	١٨	٢٩
الحنيف	الحنيف	١٧	٣٢
في جوانجه	في جوانجه	١٧	٣٢
مغاسنه	مغاسنه	١٥	٣٢
ولايقال	ولايقال	١٨	٣٢
شينك	شينك	٨	٣٣
قانك	قانك	٩	٣٤
بيروح الصنم	بيروح الصنم	١٣	٣٤
لعب	لعبت	١٤	٣٤
قلهدا	قلهدا	١٩	٣٤

صواب	خطا	سطر	تصنيفه	صواب	خطا	سطر	تصنيفه
مبتدئ	مبتدئ	١٧	٥٣	من الشطرنج	١٩	٣٤	
بمعنى	بمعنى	٢	٥٥	مهدم	٥	٣٥	
ملاحظه سنه	ملاحظه سنه	٦	٥٦	ضادك	١١	٣٦	
غير	غيرى	٩	٥٨	ضيقه	٤	٣٧	
فاعل موقعه فاعل	فاعل	١	٥٩	يجتنب	١١	٣٧	
عبارته شو	عبارته	٢	٥٩	بشم	١٨	٣٧	
عبارته نك	عبارته نك	٣	٥٩	بفتح	١٨	٣٧	
ادخار	ادخار	٩	٥٩	من الجياه	١٩	٣٧	
يجوز	يجوز	١٦	٥٩	علاوه	٢	٤٠	
مدغم	مدغم	١	٦٠	مثل التان	١٧	٤٠	
اسميته	اسميته	١٤	٦٠	وغيرها عناق	١٧	٤٠	
فعل	فعل	١١	٦١	وسر	١	٤٢	
ثانيه نك	ثانيه نك	١٠	٦٢	من الرمي	١٢	٤٣	
مصدر لدر	مصدر لدر	١٥	٦٢	عاباه الرحمه	١٥	٤٤	
كلمه واحده	كلمه واحده	١٤	٦٦	يورده سنه	١٧	٤٦	
ناقص	ناقص	٤	٧٦	لسانهمزده	١٤	٤٨	
				لشخصيه	١٥	٤٥	